III.

Az Orvostudományi Szakosztály története.

1879—1934.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület orvostudományi szakosztályának története az 1879. évvel kezdődik. Az előző év márc. 21-én tartott közgyűlés határozta el, hogy újólag megalakítja az időközben a viszonyok változása miatt elszunnyadt két szakosztályát, mellyel az alapszabályokban előírt céljának, — a tudományok mívelésének és a magyar tudományosság terjesztésének, — kívánt még inkább megfelelni. A szakosztályok egyikének feladatául a természettudományok mívelése s népszerűsítése tűzetett ki. E szakosztály keretében húzódott meg az orvostudomány is, mivel minden ága szoros kapcsolatban van a természetet kutató és feltáró tudományokkal. Ennek később azzal is kifejezést adott, hogy nevét orvos-természettudományi szakosztállyá változtatta.

Az orvos-természettudományi szakosztály megalakításával egyidejüleg a közgyűlés elhatározta, hogy egyesül a Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulattal, amely három évi sikeres működés után a város közönségének rokonszenvét megnyerte, s egyben felébresztette az orvos- és természettudományok iránti érdeklődését. Ez az egyesülés, majd teljes egybeolvadás üdvös és kívánatos volt mindkét részről, hiszen mindkét egyesület ugyanazon cél felé törekedett s mindkettőnek majdnem ugyanazok voltak a tagjai.

I.

1876—1879.

A Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulatot, mely ifjú egyetemünk köréből indult ki, az E. M. E.-től függetlenül alapította egypár lelkes természetbarát. Célkitűzése, iránya s működése ugyanaz volt, mint a későbbi és mostani természettudományi s orvosi szakosztályunké, ezért keletkezésével s minket érdeklő orvostudományi működésével részletesebben kell foglalkoznunk.

A kolozsvári m. kir. egyetem orvosi karának 1875. április havában tartott ülésén egy ív járt kézről-kézre a zöld asztal körül, melyet a jelen-

voltak mind aláírtak. Az íven ez állott: „Azok, akik itt Kolozsvárt egy az orvos- és természettudományokat mívelő és terjesztő egyesületet akarnak alkotni, legyenek szívesek nevöket az ívre sajátkezüleg feljegyezni." Valószínüleg ez vagy hasonló ív köröztetett a természettudományi kar tanárai, majd az egyetem falain kívül álló orvosok, gyógyszerészek s más természettudomány kedvelők között is. Csakhamar 66 aláíró jelentkezett.

Az első aláírók lelkes csoportja 1875. június és július havában több szervezkedő ülést tartott s a megalakulás előleges teendőit egy bizottságra bízta. E bizottság nagy gyorsasággal és buzgósággal dolgozott. Megállapodott a címben, körülírta a célt s a cél szolgálatába állítandó eszközöket. Elkészítette az alapszabályokat s felterjesztette a m. kir. belügyminisztériumhoz, ahonnan már október 11-én megerősítve le is érkezett. Azalatt a taggyüjtés fokozott erővel folyt.

A Kolozsvárt megjelenő Magyar Polgár dec. 24-i 294. számában felhívást intézett az orvos- és természettudományok barátaihoz. E felhívás elmondja, hogy „Kolozsvár orvosai és természettudománnyal foglalkozó tanárai egyesületet alkottak, melynek célja időnként tartandó szakülései és népszerű felolvasásai által összehozni és egy szellemi kapocsban egyesíteni egyfelől az orvos- és természettudományok különböző ágaival szakmaszerűen foglalkozó erőket, másfelől a tudományok barátait, hogy a természettudományi ismeretek ily társadalmi úton minél szélesebb kiterjedésben gyökeret verjenek a közönségben". „Erdélyben legalább köztudomásulag eddigelé egyetlen ily egyesület sem létezik", — mondja tovább a felhívás. A megalakulás végleges állapotban van s kéri a közönség részvételét és közreműködését. Aláírói: dr. Abt Antal, dr. Högyes Endre egyetemi tanárok, Gamauf Vilmos gazdasági tanintézeti tanár és Széki Miklós gyógyszerész.

Az alakuló közgyűlés 1876. év január 8-án zajlott le. Felolvasták és elfogadták a már jóváhagyott Alapszabályokat, mely szerint a társulat címe: *Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat.* Célja: a) az orvosi es természettudományok mívelése és terjesztése; b) az ügyfelek közötti összetartás erősbítése és továbbfejlesztése. Eszközei a cél elérésére: a) időszakonként gyűléseket tart, melyeken a tagok észleleteiket, tanulmányaikat egymással közlik s megvitatnak a szakköreikben felmerülő minden nevezetesebb kérdést; b) népszerű tudományos felolvasásokat rendez; c) a gyűlések és felolvasások tárgyait hírlapilag kivonatosan közzéteszi; d) saját könyvtárt tart.

A társulatnak két szakosztálya volt: orvosi és természettudományi. Mindkét szakosztály külön is választ egy szakelnököt, egy szakjegyzőt s három választmányi tagot évenként, míg a társulat elnökének és titkárá-

nak megbízatása két évre szól. A szakosztályok külön-külön tartanak szaküléseket és választmányi üléseket, s együttesen évenként közgyűlést. Az alakuló közgyűlés, amelyen 60-an voltak, megválasztotta első tisztikarát. Elnök lett: dr. Abt Antal, titkár: dr. Hőgyes Endre. Az orvosi szak elnökévé: dr. Genersich Antal, jegyzőjévé: dr. Gyergyai Árpád választatott meg. Választmányi tagok lettek: dr. Bélteki Ferenc, dr. Maizner János és dr. Szőts Emil.

A Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat tehát Kolozsvár város élénk érdeklődése mellett végleg megalakult. Nem hiányoztak azonban az itt-ott keletkezett ellenvélemények, sőt rosszalások sem. Nem a kezdeményező személyek ellen emelkedtek hangok, hiszen mindannyian a tudomány felkentjei voltak, a célkitűzést sem kifogásolták, de felvetődött a kérdés, hogy volt-e szükség ennek a társulatnak alakítására s egyáltalán kell-e orvos-természettudományi társulat Kolozsvárt. Ezeket a kérdéseket veti fel az Erdélyi Múzeum 1876. januáriusi füzetében dr. Finály Henrik egyetemi tanár s tiltakozik a felhívás azon állítása ellen, hogy Kolozsvárt ne volna egyetlen ily társulat sem. Ez nem felel meg egészen az igazságnak. Mégis csak talán van tudomásuk éppen a felhívás aláíróinak is arról, hogy itt helyt, Kolozsvárt, létezik a Múzeum-Egylet, mely nemcsak alapszabályilag vallja magát a természettudományok mívelőjének, hanem tanujelét is adta kiadványaiban ebbeli munkásságának. Természettudományi gyüjteményeket állított be, természettudományi pályakérdéseket tűz ki. Valóban furcsa volna, ha erről az Egyletről nem volna tudomásuk. Miért kellett ezt a társulatot alakítani a Múzeum-Egylet mellőzésével, egyenes kikerülésével, a helyett, hogy egyszerűen beállottak volna az Egyletbe? Igaz, hogy a Múzeum-Egylet nem tudományos testület, nem tudós társaság, de azért mindig a tudomány érdekében működött. A dolog anyagi oldalát tekintve is, ez sokkal helyesebb lett volna. Az ilyen különválás csak az erők szétforgácsolására vezet, egyenesen kárára a tudománynak. A rosszaló cikk addig is, míg e tekintetben az elágazó vélemények egymáshoz símulnak, szerencsét kíván az új vállalatnak.

Az új vállalat szerencsés körülmények között kezdte meg működését. Az orvosi szaküléseken különösen orvosi egyetemünk tanárai és tanársegédei szerepeltek előadásaikkal és gyakorlati bemutatásaikkal, amelyek városunk orvosi karának érdeklődését is felköltötték s csakhamar működési körükbe is bevonták.

Az orvosi szakülések minden év első négy és utolsó három hónapjában tartattak. A Társulat önállóan működő három éven át tartott orvosi szakülésciről a következőkben számolunk be:

1876-ik évben: 1. Dr. Brandt József: *A térdalatti ütérdag egy esetét* mutatja be. 2. Dr. Genersich Antal: a) *Gyógyult lövés a mellkason át,*

elhalt csontdarabok a tüdőbarlangban és csontátültetés a tüdő szövetébe, b) *A mesterséges fogyasztás módja.* 3. Dr. Szilágyi Ete bemutatja *Passavant módszere szerint végzett látaoldozás (corelysis)* egy esetét. 4. Mihály László: *Idült hasvízkór hasüri daganatok folytán,* betegbemutatás. 5. Dr. Gyergyai Árpád: *A sebszélek egyesítéséről mélyen fekvő plasztikus műtéteknél.* 6. Dr. Hőgyes Endre: *A dithiocyansavas kálium és dithioncian-savas aethyl élettani hatásáról.* 7. Dr. Török Aurél: *Szöveti elkülönülések az ébrényi sejtek protoplasmájában.* 8. Dr. Sigmund József: *Tájbonctani mutatványok.* 9. Dr. Genersich Antal: *Bonctani készítmények bemutatása fagyasztott hullákból. Koszorú és haránt irányban tett metszetek és azoknak eltartásáról.* 10. Dr. Szilágyi Ete: *A látaoldozásról.* 11. Dr. Genersich Antal: *Kürtterhesség egy-egy érdekes esete.* 12. Dr. Stern János: *Az általános bőrkelevény esete,* betegbemutatás. 13. Dr. Genersich Antal: *Egy ősrégi koponya bemutatása.* 14. Dr. Hőgyes Endre: *A lélekzésmérés spirometria) módszerei.* 15. Dr. Geber Ede: *Tüsző és faggyúmirígylob a makkon,* betegbemutatás. 16. Dr. Török Aurél: *Újabb adatok a sejtmag tipikus alakjához.* 17. Dr. Bartha János: *Bárzsingszor esete,* betegbemutatás. 18. Dr. Stern János: *Gyógyult bujakór higanyfehérnye bőr alá fecskendezése után,* betegbemutatás. 19. Dr. Spányik József: *A roncsoló toroklobról.*

1877-ik évben: 1. Dr. Szilágyi Ete: *Sclerochorioiditis anterior esete,* betegbemutatás. 2. Dr. Geber Ede: *Roseola küteg esete.* 3. Dr. Brandt József: *Idegen testekről a szervezetben,* betegbemutatással. 4. Dr. Szombathelyi Gusztáv: *Kolozsvár egészségügyi viszonyai 1876-ban.* 5. Dr. Mina János: *Az agyhólyagféreg (ecchinococcus cerebralis) érdekes esete szarvasmarhánál.* 6. Dr. Hőgyes Endre: *A Gelsemium sempervirens hatásáról.* 7. Dr. Genersich Antal: *Idült belfüllob egy esete.* 8. Dr. Gyergyay Árpád: *Kemény szájpad szerzett átfúródásának műtött és gyógyult esete,* betegbemutatás. 9. Dr. Geber Ede: *Erythema exudativum multiforme. Erythema nodosum. Herpes iris et circinnatus,* betegek bemutatásával. 10. Dr. Gyergyai Árpád: *A sebkezelésről.* 11. Dr. Hőgyes Endre: *Némely gáznemű anyag hatásáról, a légző mozgások fulladás alatti lefolyásáról.* 12. Dr. Genersich Antal: *Kórbonctani készítmények bemutatása.* a) *Tömlős nyírkedénydag.* b) *Tüdőütér bedugulás rögtöni halállal.* 13. Dr. Góth Manó: *A magzat szokásos elhalásáról.* 14. Dr. Hőgyes Endre: *Adatok a paprika élettani hatásához.* 15. Dr. Török Aurél: *Az élő állományról.*

1878-ik évben: 1. Dr. Geber Ede: *Herpes tonsurans egy ritka esete,* betegbemutatás. 2. Dr. Szombathelyi Gusztáv: *Kolozsvár közegészségügyi állapotáról 1877-ben.* 3. Dr. Geber Ede: *Scleroderma adultorum,* betegbemutatás. 4. Dr. Gyergyai Árpád: *Claude Bernard élete és tudományos működése.* 5. Dr. Hőgyes Endre: *Telefonszerkezetű Magnetoinductor ideg-*

izom izgatásra. 6. Dr. Góth Manó: *A gyermekágyas nők súlyviszonyairól.* 7. Dr. Genersich Antal: *Fejetlen fejcsonkos torz. Akephalus parakephalus,* bemutatás. 8. Dr. Unger Géza: *A tayuyáról.* 9. Dr. Högyes Endre: a) *A jodoform élettani hatásáról,* b) *Módszer a hallóerőnek a meghatározására telefon segélyével.* 10. Dr. Geber Ede: *A szájüregben előforduló üszkösödésről,* betegbemutatás. 11. Dr. Gyergyai Árpád: *Az ujjak veleszületett összenövésének esetéről.* 12. Dr. Hőgyes Endre: *Az izzasztószerek hatásáról.* 13. Dr. Genersich Antal: *Vesének veleszületett helyváltoztatására vonatkozó kórbonctani készítmények bemutatása.*

Összesen a három évi 21 szakülésen 47 előadás hangzott el számos beteg- és készítménybemutatással s hozzászólásokkal.

A természettudományi estélyeken az orvosok közül egyedül dr. Török Aurél vett részt három előadáson két tárggyal. 1877. február 9-én: *Az emberi szervezet munkaképességéről* tartott előadást. 1878-ban: *A lélekzésről* két estén, március 2-án és 9-én.

A szakértekezések és a népszerű előadások egyrészt a Társulat által kiadott Értesítőben jelentek meg, azonkívül a szakjegyzők bő kivonatot küldtek a Magyar Polgár c. napilapnak, ahol azok a legnagyobb készséggel kaptak helyet.

II.

1879—1884.

A Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat 1879. január 26-án tartott közgyűlése nagyfontosságú volt a Társulat életére. Ezen a közgyűlésen jelentette be az elnök a Társulatnak az Erdélyi Múzeum-Egylettel való egyesülését. Már az 1877-i közgyűlés feladatává tette a kiküldött bizottságnak, hogy készítsen javaslatot egy olyan nagyobb terjedelmű közlöny kiadására, amelyben a szakülések tárgyai közöltessenek és szemmel tartassék a hazai szakirodalom is. Ez a bizottság, melyben a Társulat felkérésére az E. M. E. igazgató-választmányának kiküldöttei is résztvettek, a két szerv egyesülését vette célba; ezt azonban célszerűbbnek tartották egyelőre csak részben foganatosítani, tekintettel arra, hogy az E. M. E. nem csupán a természettudományok művelésére alakult. A megbeszélés eredménye az a megállapodás volt, hogy az E. M. E. a maga kebelében újra felállítja a korábban létezett, de feledésbe ment két tudományos szakosztályát, — a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi és az orvos-természettudományi szakosztályt, — s ez utóbbit felhatalmazza, hogy évi átalányát a közösen megindítandó közlöny kiadására fordíthassa. E tervezetet

mindkét szerv választmánya elfogadta s az E. M. E. 1878. március 21-i közgyűlése helybenhagyta. Erre megalakult a természettudományi szakosztály s egy bizottságra hárult a két szerv közös működésének körvonalozása. Ez is megtörtént s mindkét részről végleg szentesíttetett.

A közösen megindítandó társulati közlöny megfontolására újra bizottságot küldtek ki, mely ezekből a tagokból állott: Mosel Antal, Berde Áron, Parádi Kálmán, dr. Entz Géza, dr. Genersich Antal, dr. Koch Antal; elnöke: dr. Abt Antal, jegyzője: dr. Hőgyes Endre volt. A bizottság elhatározta, hogy a szakosztály tudományos szaküléseket s népszerű előadásokat fog tartani, úgy mint azt a Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat három év óta gyakorolta, a két társulat munkája egyesíttessék, mindennemű előadásait együtt tartsa s együtt adja ki szak- és népszerű előadásait. Az egyesült két szerv e célra havi folyóirat alakjában közös értesítőt ad ki, melynek címe legyen: *Orvos-Természettudományi Értesítő a Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat és az Erdélyi Múzeum-Egylet Természettudományi Szakosztályának szaküléseiről és népszerű tudományos előadásairól.* Az Értesítő három szakra oszoljon és egy háromtagú szerkesztőbizottság vezetése alatt mindenik szak külön szerkesztést kapjon, alakja és belső felosztása azonban egyenlő legyen. Az egyes szakok: I. Orvosi szak. II. Természettudományi szak. III. Népszerű előadások. Az orvosi szak március, május és december hónapokban 2—3 ívnyi tartalommal megjelenő Értesítője szerkesztőjéül Hőgyes Endrét választották meg. Az Értesítő az eredeti közleményeken kívül az időközi hazai szakirodalmat tartalmazza, továbbá a szakosztály üléseire s apróbb ügyeire vonatkozó közleményeket. Irói tiszteletdíjra csak az irodalmi szemlék s a vegyes közlemények tarthatnak igényt a folyóirat kiadására fordítható összeg megmaradó fölöslegéből.

Az egyes szakok szakelnök, szakjegyző és három választmányi tag választására kaptak felhatalmazást. Az orvosi szak elnökének dr. Genersich Antalt, jegyzőjének dr. Gyergyai Árpádot választották meg. Választmányi tagok lettek: dr. Geber Ede, dr. Berks Lajos és dr. Ajtai Endre.

A megalakult orvosi szakosztály nagy lelkesedéssel fogott a munkához. Ebben a munkában most is előljártak egyetemünk tanárai, tanársegédei s tehetségesebb növendékei. Nagy becsvággyal igyekeztek az egyetemi orvosi intézetek és kórházak anyagát feldolgozni. Munkálataik közlésének lehetősége mindannyiukat sarkallta az önálló tudományos kísérletekre.

1. Az 1879. évben megkezdődött tehát a tudományos munka. Az év folyamán hét szakülés volt. Ezeken előadásokkal s betegbemutatásokkal a következő tagok vettek részt: 1. Dr. Szombathelyi Gusztáv: *Jelentés Ko-*

lozsvár város közegészségi állapotáról és népesedési mozgalmáról 1878-ban. 2. Dr. Klug Nándor: *Adatok a békaszív beidegzésének elméletéhez.* 3. Dr. Hőgyes Endre: *Közlemények a kolozsvári k. m. tud. egyetem általános kór- és gyógyszertani intézetéből.* a) *Az arcideg kiirtása után keletkező szembeli változásokról.* b) *Hallásmérésről telefonnal.* 4. Dr. Berks Lajos: *Betegbemutatás (Herpes iris és Erythema iris egy esete).* 5. Dr. Brandt József: *Petefészek tömlő kiirtásának gyógyult esetéről, betegbemutatással.* 6. Dr. Gyergyai Árpád: *Betegbemutatás (vízsérv gyökeres műtétének esete).* 7. Dr. Török Aurél: *Közlemények a kolozsvári bonctani intézet koponya-gyüjteményéről.* 8. Dr. Ossikovszky József: *A fahéj aldehydről, mint pankreas fibrion emésztés egyik terményéről.* 9. Dr. Hőgyes Endre: *Előleges jelentés a szemteke rezgésre (nystagmus) vonatkozó vizsgálatokról.* 10. Dr. Genersich Antal: *Kórbonctani készítmény bemutatása (Agytályog átelleni végtag hüdéssel).* 11. Dr. Hőgyes Endre: *Jelentés az általános kór- és gyógyszertani intézetben újabban végzett tudományos vizsgálatokról.* a) *Módszertani észrevételek a végbél hőmérsék kisérleti meghatározásának módjaira vonatkozólag.* b) Bikfalvy Károly, Nappendruck Kálmán, Veres József orvostanhallgatók vizsgálatai: *Nehány alcaloidának a test hőmérsékére vonatkozó hatásáról.* c) Lőte József orvostanhallgató: *Adatok a tengerinyúl egyes szervei aránylagos súlyviszonyainak változásáról inanitio következtében.* 12. Dr. Góth Manó: *Az aseptikus eljárás alkalmazásáról a szülészetben.* 13. Dr. Geber Ede: *Wernich újabban közölt nézetei a lepráról.* Összesen 7 ülésben 13 előadás.

Népszerű előadást tartott dr. Klug Nándor: *A hallásról;* dr. Török Aurél: *Az emberi alakról anthropologiai tekintetben* (két előadás); dr. Török Aurél: *Az életerő és az orvostan mai iránya.*

Az egyesült két szerv orvosi alszaka első évi működésének áttekintésében nem kerülheti ki figyelmünket az a serény munkálkodás, az önálló tudományos kutatások után vágyó törekvés, mely nemcsak az orvosi egyetem tanárai, tanársegédei, a társulatnak az egyetemmel kapcsolatban levő tagjai, hanem az egyetem falain kívül álló tagok között is fellángolt. Az első év tudományos anyagából különösen ki kell emelnünk Hőgyes Endrének az associált szemmozgásokra vonatkozó tudományos kutatásait, melyekkel egy új tan, egy új tudományos tétel alapját rakta le s így e téren úttörő munkát végzett. Első volt, aki rámutatott a labyrinthus és a szemmozgások közötti összefüggésre. Munkálatait az Értesítőben tette közzé; első közleményei az 1879. évre esnek.

2. Az 1880. év csendes, de lelkes munkálkodás jegyében telt el. Az orvosi szak belső életében semmi jelentékenyebb esemény nem fordult elő. Megemlítendőnek tartjuk mégis, hogy a társulat a M. Orvosok és Termé-

szetvizsgálók központi bizottságának meghívására a Szombathelyen aug. 24—30-án tartott nagygyűlésén dr. Geber Ede és dr. Ossikovszky József tagtársakkal képviseltette magát.

Az év elején (febr. 21-én) megtartott választások a vezetőségben kevés változást okoztak. Elnök és jegyző ugyanazok maradtak. A választmányba dr. Geber Ede mellé dr. Klug Nándor és dr. Török Aurél került be.

Az 1880. év hét szakülésén a következő értekezések és előterjesztések szerepeltek: 1. Dr. Gyergyai Árpád: *Az ízületi bántalmak karbolsavval való kezeléséről.* 2. Dr. Klug Nándor: *Közlemények a kolozsvári tud. egyetem élettani intézetéből.* a) *A digitális hatásáról, különös tekintettel a szív beidegzésére.* b) Hőgyes Ferenc: *Adatok a haemin hegecek ismeretéhez.* 3. Dr. Góth Manó: *Egy általa eltávolított méhhabarc (fibroma uteri) bemutatása és ismertetése.* 4. Dr. Ossikovszky József: *A borostyánkősavnak új leválasztási módjáról a fibrinpankreás emésztési terményekből.* 5. Dr. Hőgyes Endre: *Az akaratlan associált kétoldali szemmozgásokról, vagyis a 12 crista acusticának a 12 szemizommal való reflex kapcsolatáról,* című a M. Tud. Akadémia által közlendő értekezését ismerteti. 6. Dr. Brandt József: *A sérvek radikális műtétéről.* 7. Dr. Geber Ede: *A gégebujakór egy esetét (Bibircsok a hangszálakon és gégében) mutatja be.* 8. Dr. Genersich Antal kórbonctani készítményt mutat be: *Agytalan torz arc- és has-hasadással.* 9. Dr. Hőgyes Endre két értekezést mutat be a kolozsvári egyetem általános kór- és gyógyszertani intézetéből: a) Kovács Lajos és Marschalkó Tamástól: *Néhány vegyi anyag hatásáról az izzadásra,* és b) Kovács Lajos és Kertész Jánostól: *A hangerő hallás alsó határáról telefonikus meghatározás alapján.* 10. Dr. Góth Manó: *Bemutat néhány újabb eszközt a nőgyógyászat köréből.* 11. Dr. Hőgyes Endre: *A hallóideg átmetszésének következményeiről kísérletet mutat be.* 12. Dr. Engel Gábor: *A gyermekágyi láz helyi kezeléséről.* 13. Dr. Góth Manó: *Bemutat egy 10 hónapos gyereket (leány), melyen többrendbeli fejlődési hiányok mutatkoznak.* 14. Dr. Gyergyai Árpád: Ismerteti terjedelmes tanulmányát: *A sérvek tanának történetéről.* 15. Dr. Engel Gábor: *Egy nőt mutat be, kinél méhnyögötti vérgyülem a visszafejlődés szakában van jelen, előzetesen a haematokele retrouterina kór- és oktanát ismerteti röviden.* 16. Dr. Genersich Antal: Kórbonctani készítményt mutat be *(Barlangos edénydag a májban verőcérdugulás következtében).* Összesen 7 ülésben 16 előadás.

3. Az 1881. év szomorú eseménnyel köszöntött be. Szakosztályunk derék, szorgalmas munkása, dr. Gyergyai Árpád, január 29-én egyheti betegség után tüdőlobban meghalt. Az alig 36 éves tudós kartárs, ki orvosi oklevelét Bécsben szerezte, s a sebészetben a párizsi és edinburgi egyetemeken képezte ki magát, szakosztályunkban élénk munkásságot fejtett ki.

Sebészeti s orvostörténeti közleményei az Értesítőben jelentek meg. Szakosztályunknak több éven át jegyzője volt. A február 19-én tartott szakülésen dr. Nagy József tartott felette emlékbeszédet.

A február 20-i közgyűlésen szakosztályunk elnökévé újból dr. Genersich Antal választatott meg, jegyzőjévé pedig dr. Nagy József. Választmányi tagok lettek: dr. Klug Nándor, dr. Purjesz Zsigmond és dr. Geber Ede.

Az E. M. E. természettudományi szakosztálya az igazgatóválasztmányhoz január 8-án és nov. 5-én két indítványt adott be; mindkettő orvosi szakosztályunkat is jelentősen érintette. Az egyikben az Értesítő munkatársainak és a szakosztály népszerű előadóinak díjazását s egyben a kiadványokra szánt évi átalány felemelését indítványozta. Ez az indítvány kedvező elintézésben részesült. Második indítványában intézkedést kér az igazgató-választmánytól az iránt, hogy az Egylet természettudományi szakosztálya alapszabályilag konstituáltassék. Az indítvány keretében egyúttal felveti a kérdést, hogy nem kellene-e a két egyesületet szorosabban egyesíteni, annál is inkább, mert tagjai nagyobbrészt, a működő tagok pedig egészen ugyanazok. Az igazgató-választmány magáévá tette az indítványt s a részletes javaslat elkészítésére egy bizottságot küldött ki.

Ebben az évben a következő szakülések tartattak: 1. Dr. Klug Nándor: *A szívlökés egyes szakainak időarányáról.* 2. Dr. Szilágyi Ete: *Egy színvegyi készülék bemutatása és ismertetése.* 3. Dr. Nagy József: *Emlékbeszéd dr. Gyergyai Árpád elhunyt tagtárs felett.* 4. Dr. Geber Ede: *A veres dobrocról (Lichen ruber).* 5. Dr. Benel János: *Egy hathónapos gyereket mutatott be, melyen künnrekedt lágyékséry miatt gyökeres sérvmetszés műtétét végezte.* 6. Dr. Góth Manó: *Egy általa kiirtott fekete húsdag (melanosarcoma) bemutatása és ismertetése.* 7. Dr. Engel Gábor: *Egy négyhetes fejvérdagos gyermek bemutatása.* 8. Dr. Geber Ede: *A „lupus erythematosus" egy esetét mutatta be.* 9. Dr. Purjesz Zsigmond: *A tetaniáról.* 10. Dr. Geber Ede: *Jelentés a folliculorum acarust illető vizsgálatairól.* 11. Dr. Klug Nándor: *A békaszív idegeiről.* 12. Dr. Maizner János: *Ismertette az új osztrák bábautasítást.* 13. Dr. Davida Leó: *A nyaki idegek gyökerei és csigolya közti dúcainak magatartásáról a perobrachia egy esetében.* 14. Dr. Góth Manó: *Bemutatott egy nőt, kinél a második szülés alkalmával a magzat koponyafúrás és zúzás által hozatott a világra.* 15. Dr. Hőgyes Endre bemutatja a kolozsvári egyetem ált. kór- és gyógyszertani intézetéből a következő dolgozatokat: a) *Nehány vegytani anyag hatása az asszociált szemmozgásokra,* vizsgálták Kovács Lajos és Kertész János; b) *Észrevételét közli a berlini élettani társaság június 28. és február 11. ülésein Baginszky tanár és Lucae tanár által előadott értekezésekre és fejtegeti a szédülési tünemények valódi okát a fülbeli nyomás növekedésénél.* 16. Dr. Klug Nándor: *A muscarin*

mérgezés alatt észlelt izomingerlékenység változásairól, e változásokról összeállított grafikus táblázatokkal (Hőgyes Ferenc orvostanhallgató kísérletei nyomán). 17. Dr. Góth Manó: *A medenceméréseknél a konjugata vera pontos meghatározására szolgáló általa összeállított készülék bemutatásával.*

Összesen 8 ülésben 17 előadás.

A népszerű előadások sorozatában csak egy orvosi volt, a dr. Purjesz Zsigmondé, ki *A betegségek felismerése hajdan és most* címen tartotta előadását.

4. Az 1882. évvel az orvos-természettudományi társulat és az E. M. E. természettudományi szakosztálya együttes működésének negyedik évébe lépett. Orvosi szakosztályunk működésére ez a viszony csak előnyös volt s így kívánatosnak mutatkozott, hogy a teljes egyesülés érdekében megindított mozgalom minél előbb eredményes befejezéshez jusson.

Szakosztályunk állandó figyelemmel kísérte az anyaország tudományos mozgalmait az orvostudomány terén s együttérzésének mindig tanújelét is kívánta adni. Igy a Budapesten megjelenő Orvosi Hetilap ez évben tartott 25 éves évfordulójának ünnepléséből is kivette a maga részét. A lap kolozsvári munkatársai és barátai, szakosztályunk tagjai, egy szükebbkörű összejövetelt tartottak, amely egyszersmind a lap alapítójának, dr. Markusovszky Lajosnak ünneplésére is szolgált. Ezen az összejövetelen dr. Hőgyes Endre megemlékezett dr. Markusovszky Lajos működésének fontosságáról a magyar orvosi kultúra előbbvitelében s a jelenlevők nevében a budapesti ünnepélyre üdvözlő táviratot intézett. E jubileum alkalmára ugyancsak Hőgyes *Magyar orvosi kultúránk uralkodó eszméi a multban és jelenben* címmel vázlatos művelődéstörténeti cikket irt, melynek az Értesítőből készült különlenyomata a budapesti lakomán szétosztásra került a jelenvoltak közt.

Ebben az évben 8 szakosztályi ülésről tudunk a következő előadásokkal: 1. Dr. Bikfalvy Károly bemutatja az élet- és szövettani intézetben végzett vizsgálatait: *A muscarin és curara hatásáról a test hőmérsékére.* 2. Dr. Benel János: *A gyomormetszésről.* 3. Dr. Davida Leó: *Addig nem észlelt szürke dúcokról az ágyék és keresztidegek hátsó gyökein,* két készítmény bemutatásával. 4. Dr. Brandt József: *A húgykövek spontán gyógyulása.* 6. Dr. Imreh Lázár: *Kétfejű borjut gerinchasadással (monstrum vitulinum bicephalum cum hydrorhachitide) mutat be.* 7. Dr. Geber Ede: *A Herpes iris és circinatus. (Hebra) egy ritkább esetét mutatja be.* 8. Dr. Ajtai K. Sándor: *A bűnügyi beszámitási képesség négy esete, törvényszéki orvosi szempontból.* 9. Dr. Davida Leó: *A gerincagyi idegek mellső és hátsó ágainak képződésmódjáról.* 10. Dr. Lőte József: *A nerium oleander hatásáról.* 11. Dr. Klug Nándor bemutatja Velits Dezső ovostanhallgatónak az ő intézetében végzett vizsgálatait: *A szénsav és éleny hatásáról az emlősszív működé-*

sére. 12. Dr. Hőgyes Endre több apróbb közleményt jelent be az egyetem ált. kór- és gyógyszertani intézetéből: 1. *A hártyás labyrinth elroncsolása és a kényszer-mozgások közötti összefüggésről.* 2. *Kisebb adatok a fertőző-anyagok kórtanához.* a) *Megejtett fertőzés után mikorra változik ragályossá a fertőzött állat vére?* b) *Lépfenénél akkor lesz-e ragályossá a vér, midőn benne a bacillus anthracis megjelenik?* c) *Lépfenében elhalt anyaállat magzata vérének nincs ragályozó képessége.* d) *Amnios folyadék és az echinococcus hólyag folyadéka lépfenés állatból véve és átoltva nem idéz elő lépfenét.* e) *Bacillustól megszűrt hígított lépfenés vér lépfenét idézhet elő.* 13. Dr. Purjesz Zsigmond: *A mellűri álképletek és a mellűri izzadmények közti differenciális kórismészetről.* 14. Dr. Hőgyes Endre: *Kolozsvári lépfene gyógykísérletek.* 15. Dr. Ossikovszky József: *A phosphor-mérgezés vegyi megállapításáról oly esetekben, midőn a méreg ki nem mutatható.* 16. Dr. Farkas Géza: *A pneumothorax, az agy és gerinc sclerosis polyinsulárisának egy-egy esetét mutatja be.* 17. Dr. Salamon József, mint vendég, előadást tart: *A jegenyei fürdő ismertetéséről.* — Összesen 8 ülésben 17 előadás.

Népszerű előadást dr. Klug Nándor tartott: *A szívről.*

Orvosi alszakosztályunk 83-ra szaporodott tagjai közül újból két tagot veszítettünk. Ez évben halt el dr. Demsinszky Jagelló műtőnövendék és dr. Z. Knöpfler Vilmos, a marosvásárhelyi orvosi kar érdemes tagja, országgyülési képviselő.

A febuár 13-án tartott választások után elnök: dr. Genersich Antal, jegyző: dr. Klug Nándor; választmányi tagok: dr. Purjesz Zsigmond, dr. Nagy József és dr. Geber Ede.

5. Az 1883. évi orvosi szakelőadások: 1. Dr. Klug Nándor: *A szívlökés és cardiogramm.* 2. Dr. Genersich Antal: *Adalék a veleszületett vesevízkór-hoz.* 3. Dr. Bikfalvi Károly: *A Hyalinporc alapállományáról és nedvútairól.* 4. Dr. Genersich Antal: *Bemutatja a Zeiss-féle górcsövet és különböző pathogen chizomyceteket.* 5. Dr. Geber Ede: *Általa a bőr lobos taplószerű daganatának (mycosis fungoides Alibert) nevezett esetét mutatja be.* 6. Dr. Farkas Géza: *Leukaemiás beteget mutat be.* 7. Dr. Genersich Antal: *Három macskakölyköt mutat be összecsomósodott köldökzsinorral.* 8. Dr. Engel Gábor: *A melegvíz szülészeti gyógyértéke.* 9. Dr. Farkas Géza: a) *A kairinről.* b) *A gümőkór pálcikaalakú penészeiről.* 10. Dr. Klug Nándor és Koreck József: *A vastagbél Lieberkühn-féle mirigyei váladékának emésztő hatásáról.* 11. Dr. Bókai Árpád: *Tabes dorsalis esete. Légenysavas ezüst belső adagaira gyógyulás.* 12. Dr. Bókai Árpád: *Reflex epilepszia gyógyult esete. Nehány szó a reflex epilepsziáról.* 13. Dr. Bikfalvi Károly: *A gyomoremésztés, mint sejtizolálásra használható módszerről.* 14. Dr. Bikfalvy Károly: *Az állati szövetek és szervek különböző emésztődése a gyomornedvben.* 15. Dr.

Góth Manó: *A köldökzsinorról, mint szülési akadályról.* 16. Dr. Bartha János: *Huszonöt évi tapasztalat a himlőoltás körül.* 17. Dr. Farkas Géza: *Leukaemiás beteget mutat be.* 18. Dr. Bókai Árpád: *Szívburok összenövés két érdekes esete. Néhány szó a szívcsúcstáj systolicus behúzodásáról s a pulsus paradoxusról.* 19. Dr. Kovács Lajos: A *jodoform-mérgezés tünettanáról állatoknál és embereknél.* — Összesen 7 ülésben 19 előadás.

Az április 1-én tartott választások a vezetőségben változást okoztak. Dr. Genersich Antal helyébe, ki a társulat elnökévé választatott a lemondott dr. Högyes Endre helyett, dr. Klug Nándor választatott meg az orvosi alszakosztály elnökévé. Szakjegyzőnek dr. Nagy József, választmányi tagoknak dr. Geber Ede, dr. Purjesz Zsigmond és dr. Góth Manó. Högyes lemondását a budapesti egyetemre történt meghívása vonta maga után s így őt elveszítettük, szakosztályunk nagy kárára. De nem veszítette el az orvostudomány, melynek új, szélesebbkörű állásában továbbra is lelkes munkása maradt.

Szakosztályunk tagjai közül két kartársunkat ragadta el a halál: Máthé Dénes keresett fogorvost és dr. Imreh Lázár egyetemi tanársegédet. szép reményekre jogosító pályájának kezdetén.

6. A kolozsvári orvos-természettudományi társulat és az E. M. E. természettudományi szakosztály teljes egyesülésének ügye végre az 1884. évben dülőre jutott. Az előbbi teljesen megszünt, az utóbbi pedig címében Orvos-Természettudományi Szakosztállyá változott át. Orvosi szakunk azonban még mindig nem lett önálló, bár tudományos működésében s mindennemű belügyében eddigi teljes önállósága biztosíttatott. Ebben az évben megválasztatott elnöknek dr. Genersich Antal, szakjegyzőnek dr. Bókai Árpád, választmányi tagoknak dr. Purjesz Zsigmond és dr. Belky János.

Az év folytán a következő szaküléseken tartattak: 1. Dr. Purjesz Zsigmond: *A croupos tüdőlob oktana.* 2. Dr. Belky János: *A tisza-eszlári bűnvád törvényszéki orvostani szempontból.* 3. Dr. Klug Nándor: A *bőr szerepe a szénsavkiválasztás körül békánál.* 4. Dr. Bókai Árpád: *Aphorisztikus megjegyzések a szívmozgásokról.* 5. Dr. Kovács Sándor: *Színképi vizsgálatok, különös tekintettel a vérszínképre.* 6. Dr. Fridrich Alajos: *A méh durvánvos fejlődéséről.* 7. Dr. Szilágyi Ete: *A színérzésre vonatkozó táblák bemutatása.* 8 Dr. Bikfalvy Károly: *A velőshüvelyű idegrostok szaruhüvelyeiről.* 9. Dr. Brandt József: *Beteget mutat be.* 10. Dr. Bókai Árpád: *A bélmozgás élet-, kór- és gyógyszertanára vonatkozó kísérleteit terejszti elő.* 11. Dr. Genersich Antal: *Adalék az amyloid elfajulás tanához.* 12. Dr. Szentkirályi Géza: *Az emberszív idegsejteiről.* 13. Dr. Kovács Lajos: *A hangyasav és hangyasavas nátron hatásáról az állati szervezetre.* 14. Dr. Brandt József: *Betegeket mutat be.* 15. Dr. Kovács Lajos: *A paraldehyd hatásáról az állati szervezetre.*

16. Dr. Farkas Géza: *A polyneuritisről, betegbemutatással.* 17. Dr. Bókai Árpád: *Némely bélsáralkatrész hatásáról bélmozgásokra.* 18. Dr. Engel Gábor: a) *Vándorlépes nőt mutat be.* b) *A köldökzsinor lekötéséről.* 19. Dr. Bikfalvy Károly: *Milyen tápanyagokat emészt meg a gyomor legkönnyebben?* 20. Dr. Héjja Kálmán: *Meddig maradnak a patogen csirok életképesek a rohadó hullákban?* 21. Dr. Kovács Sándor: *Adatok a vér forensis vizsgálatához.* 22. Dr. Farkas Géza: *A croupos tüdőlobban szenvedők köpeteiben található hasadó gombákról, különös tekintettel a Friedländer-féle diplococcusokra.* 23. Dr. Bókai Árpád és Tóthmáyer Ferenc: *A testhőmérsék befolyása a bélmozgásokra.* 24. Dr. Engel Gábor: *A szülés harmadik időszakának célszerű kezeléséről.* 25. Dr. Bikfalvy Károly: *A szeszes italok, borszéki víz, feketekávé, dohány és timsó hatása az emésztésre.* Összesen 7 ülésben 25 előadás.

Népszerű előadást két estén dr. Klug Nándor tartott e címmel: *Hangképző szervünk bonc- és élettana.*

Ez évben szakunk két jeles tagja halt el: Dr. Antal László és dr. Csiky József, mindketten marosvásárhelyi orvosok.

III.

1885—1891.

1. Az újjászervezett Orvos-Természettudományi Szakosztály 1885. év március 29-én tartotta első közgyűlését. Az elnök rövid visszatekintést vetett a teljes egyesülés előtti évekre s megelégedéssel állapította meg, hogy az orvosi és természettudományi szakosztályok tudományos harcosai, kiknek törzskarához napról-napra újabb ifjú erők sorakoztak, hazaszerte közelismerést kiérdemelt buzgósággal tettek eleget azon eszményi cél elérése érdekében, mely ezelőtt kilenc évvel a kevés, de lelkes tag által alapított külön társulat szemei előtt lebegett. Az orvosi alszakosztály hasonló megelégedéssel tekintett vissza az eddigi évekre, s önérzettel rögzíthette le, hogy tagjai lelkes igyekezettel s fáradhatatlan buzgósággal működtek közre az orvosi tudomány mívelése és terjesztése terén. Előljártak ebben tudományegyetemünk tanárai, kik nemcsak a maguk példaadásával hatottak, hanem hasonló munkára ösztönözték a fiatal orvos-nemzedéket s készséggel nyujtottak alkalmat a tudományos kutatásokra.

Elhalálozott egy fiatal tagunk: dr. Héjja Kálmán egy. tanársegéd. A választmány ugyanaz maradt.

Ez évben kilenc szakülés volt: 1. Dr. Köblös Lajos: *A mellkasi szervek sérüléseiről, betegbemutatással.* 2. Dr. Engel Gábor: *Mola hydatitosa*

esete, betegbemutatással. 3. Dr. Kováts Sándor: *Némely újabb alcaloid, nevezetesen strichnin kiválasztó módszerrel.* 4. Dr. Genersich Antal: *Kórbonctani készítmények bemutatása.* 5. Dr. Engel Gábor: *Pulya nő csontvázát mutatja be.* 6. Dr. Schaarsmidt Gyula: *Némely gyógyító-anyagban és szerben tenyésző penészekről.* 7. Dr. Pataky Leó: *A lupus hereditarius egy esetét mutatja be.* 8. Dr. Belky János: *A légnemű mérgek hatásáról.* 9. Dr. Genersich Antal: *Sugárgomba (actinomyces) által előidézett sarjdag bemutatása.* 10. Dr. Bókai Árpád: a) *Paraldehyd élettani hatásáról.* b) *A paraldehyd, mint strichnin ellenmérge.* c) *A paraldehyd, mint a picrotoxin, thebain, brucin ellenmérge.* 11. Dr. Fridrich Alajos: *Az interbronchiális mirigyek kóros elváltozásának következményeiről.* 12. Dr. Engel Gábor: *Betegeket mutat be:* a) *vándorlép,* b) *szülés kettőzött ivarszervekkel bíró nőnél.* 13. Dr. Genersich Antal: *Az orvosi szakülés részéről a m. k. belügyminiszter úrhoz teendő felterjesztés a sugárgomba tárgyában.* 14. Dr. Engel Gábor: a) *Az országos gyermekmenházakról, tekintettel a kolozsvári kir. szülőintézet által ápolásra kiadott gyermekekre.* b) *Petefészektömlő kiirtásáról.* 15. Dr. Engel Gábor: *Az újszülöttek egyes nyákhártya megbetegedéseinek, névszerint a szájpenész, a Bednar-féle fekélyek, a szemkötőhártya-takár prophylaxisáról.* 16. Dr. Bókai Árpád: *Ellenméreg tanulmányok.* 17. Dr. Farkas Géza: *Hipnotikus állapotok bemutatása.* 18. Dr. Klug Nándor: *Ivjárat-átmetszés galamboknál.* Összesen 9 ülésben 18 előadás.

A felsorolt tárgyak közül nagyfontosságú s ezért kiemelendő dr. Genersich Antal tanulmánya a sugárgomba megbetegedésről (actinomycosis), melyet a Kolozsvárt előfordult eset alkalmából tett. Dr. Bartha János városi helyettes főorvos a beteg marha húsának kimérését megtiltotta, de a felülvizsgáló bizottság véleménye, valamint a belügyminiszter tiltó rendelete ellenére a mészárszékben kiméretett a városi tanács engedélyével. Minthogy a sugárgomba betegség ujabban előforduló betegség, melyet a beteg állatokkal foglalkozó emberek is elkaphatnak, a szakosztály, dr. Bókai Árpád indítványára, feliratot intézett a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter úrhoz s kérte intézkedését az iránt, hogy ez az állatorvosok által sem eléggé ismert veszedelmes betegségben szenvedő állatok húsa fogyasztás alá ne bocsáttassék illetve az orvos-rendőri vásárszabályok ezen idült fertőző betegségre is alkalmazásba vétessenek. Ez a Genersich tanár tollából kikerült felirat volt a június havi szakülés egyetlen tárgya. A tanulmány is és a felirat is egész terjedelmében megtalálható az Értesítő 1885. évi III. füzetében.

2. Az 1886. évi január 31-én tartott közgyűlésen az elnök megütközéssel említette meg a bölcsészet-, nyelv- és tört.-tud. szakosztály elnökének a jan. 10-i közgyűlésen a természettudományok ellen használt becs-

mérlő szavait, melyekben, többek közt, a bakteriológiát szemfényvesztésnek minősítette.

A mult évi vezetőség ugyanaz maradt.

Az 1886. évi szakülések: 1. Dr. Bókai Árpád: *Az idült amylnitrit mérgezésről.* 2. Dr. Engel Gábor: *A gátrepedésekről.* 3. Dr. Szilágyi Ete: *Egy általa szerkesztett mikrométeres szemtükröt mutatott be.* 4. Dr. Bikfalvy Károly: *A metaldehydről, mint toxicus anyagról.* 6. Dr. Bókai Árpád: *Bemutatja Barcsi Lajos int. gyakornok dolgozatát az idült paraldehyd és idült chloralhydrat mérgezésről állatoknál.* 7. Dr. Engel Gábor: a) *A medencefekvésű szülésekről. b) Második petefészektömlő kiirtását ismerteti.* 8. Dr. Farnos Árpád: a) *Atrophia musculáris progressiva.* b) *Bemutatja az Eschbach-féle fehérnyemérőt.* 9. Dr. Genersich Antal: *Kórbonctani készítményeket mutatott be.* 10. Dr. Hints Elek: *A XI. agyidegről.* 11. Dr. Góth Manó: *A hydrastis canadensis értékéről a nőgyógyászatban.* 12. Dr. Purjesz Zsigmond: *Sclerosis laterális amyotrophica egy esetét mutatja be.* 13. Dr. Bikfalvy Károly: *A nyelvszemölcsök és ízlőkelyhek fejlődéséről.* 14. Dr. Farnos Árpád: *Athetosis Hammondi egy esetét mutatja be.* 15. Dr. Bókai Árpád: a) *Újabb adatok a pikrotoxin és paraldehyd közötti kölcsönös antagonismusról.* b) *Új fájdalomérzés-jelzőt mutat be.* c) *Nehány szó a gyógyszerisme tanításáról.* d) *Bemutatja a gyógyszertani intézet új gyüjteménytárát.* 16. Dr. Góth Manó: *A méh részletes kiirtásáról.* — Összesen 8 ülésben 16 előadás.

Népszerű előadást tartott dr. Bókai Árpád: a) *Szénélegmérgezésről.* b) *Védőoltások fertőző betegségek ellen.*

3. Már régebben is többízben felmerült az orvos-természettudományi szakosztály ülésein az a terv, hogy a tudományos értekezések bő német kivonata is közöltessék az Orvos-Természettudományi Értesítő hasábjain. Ez a terv az 1887. évben testet öltött. A szakosztály választmányának ezirányban tett előterjesztését az anyaegylet igazgató-választmánya elfogadta s készséggel megszavazta az ebből előálló kiadási többletet. Az elnök a febr. 20-án tartott közgyülésen ezt bejelentette s az ez évi második füzet máris hozta a közlemények bő németnyelvű kivonatát Revue címen. Egyúttal ebben a füzetben közli a szerkesztő német nyelven az eddig megjelent közlemények sorozatát 1875 óta, hogy a külföld értesülést szerezhessen az erdélyi orvosi kar tudományos működéséről.

A választmányban ez évben sem történt semmi változás.

Az 1887. év szakülései a következők: 1. Dr. Bókai Árpád: *Képződik-e methaemoglobin az élőállat vérében halálos kalichloricum mérgezésnél?* 2. Dr. Engel Gábor: *Az egy év alatt általa végzett petefészektömlő-kiirtási műtétek negyedik esetét mutatja be.* Utána dr. Genersich Antal: *Részletesen*

ismerteti a kiirtott tömlőt, melyet „Kystoma ovarii proliferum glandularéнak" jelez. 4. Dr. Matusovszky András: *Az acetanilin vagy antifebrin hatásáról.* 5. Dr. Bókai Árpád: *Rövid adatok az acetanilin pharmacodynamicajáról.* 6. Dr. Farnos Árpád: *A paralysis pseudohypertrophicának két esetét mutatja be.* 7. Dr. Bókai Árpád: *Eddigi ismeretei a kokainról.* 8. Dr. Vajna Vilmos: *Fogászati modellek rézből elektromosság útján.* 9. Dr. Bikfalvy Károly: *Adatok a tüdő fejlődéséhez.* 10. Dr. Bartha Gyula: *Kolozsvár ivóvizeinek és a Szamos folyóvizének vizsgálata.* 11. Dr. Purjesz Zsigmond: *Aphoristicus megjegyzések a láz kezelésére nézve, különös tekintettel a hasihagymázra.* 12. Dr. Farnos Árpád: *A kénhydrogéngáz alkalmazása tüdővésznél.* 13. Dr. Belky János: *A Hering-féle lencsenélküli spectroscopot mutatja be az általa javasolt változtatásokkal.* 14. Dr. Klug Nándor: *Bemutatja dr. Bikfalvy Károly dolgozatát a gyomormirígyek finomabb szerkezetéről.* 15. Dr. Góth Manó: *A magzatnak visszamaradásáról a méhben (missed labour).* 16. Dr. Genersich Antal: *Egy állítólag négy évig a gyomorban élt békát mutat be.* — Összesen 7 szakülésben 16 előadás.

Népszerű előadást dr. Klug Nándor tartott: *Az emberi test hőmérsékéről.*

4. Az 1888. február 2-i közgyűlésen az elnök megemlítette, hogy a szakosztály számos külföldi tudományos társulattal csereviszonyba lépett, ami az értekezések német nyelvű közlésének folyománya. Az orvosi szak Értesítőjének I. füzete felsorolja ezeket a társulatokat; a 8 hazai és 46 külföldi társulat között csak négyet találunk olyant, mely orvosi tudománnyal is foglalkozik, a többi mind üléseiben, mind kiadványaiban a szorosabban vett természettudományokat míveli.

A választások a választmányban némi változást eredményeztek. Az elnök maradt dr. Genersich Antal, jegyzővé dr. Benel Jánost választották; választmányi tagok: dr. Purjesz Zsigmond, dr. Maizner János, dr. Klug Nándor.

Az év tudományos működésében némi hanyatlás vehető észre; öt szakülésen tizen tizenegy tárgyról tartottak előadást, illetve mutattak be eseteket. Ezek a következők voltak: 1. Dr. Kováts Sándor: *Az orvosi közreműködést igénylő bűnügyek statisztikája.* 2. Dr. Genersich Antal: *Veleszületett eltérések a hasnyálmirigyben.* 3. Dr. Hints Elek: *Adatok a nervus accessorius Willisii bonctanához.* 4. Dr. Békésy Géza mint vendég: *Adatok a szívidegek bonctanához.* 5. Dr. Maizner János: *A magyar gyógyszerkönyv 2-ik kiadásának ismertetése.* 6. Dr. Klug Nándor: *Megemlékezés olaszországi utamról.* 7. Dr. Engel Gábor: *Fidroma uteri műtött esetét mutatja be.* 8. Dr. Maizner János: *A magyar gyógyszerkönyv 2-ik kiadásának ismertetése* (folytatás). 9. Dr. Brandt József: *Plastikai műtétekről,* betegbemutatással. 10. Dr. Geber Ede: *Torokbántalom ritkább esete.* 11. Dr.

Belky János: Készítményt mutat be. 11. Dr. Engel Gábor: *A méh hüvelyes részének csonkításáról, gyógytani szempontból.* — Összesen 5 ülésben 11 előadás. Ebben az évben a magyar orvostudományt két érzékeny veszteség érte: meghalt dr. Balogh Kálmán budapesti egy. tanár, szakosztályunknak fennállása óta buzgó tagja és dr. Ossikovszky József, kolozsvári egyetemi tanár.

5. Csendes munkálkodás s a szellemi élet lassú emelkedése jellemzi a következő 1889. évet. Az év elején 14 hazai és 60 külföldi társulattal állott fenn csereviszony, ami az év végére 15-re és 66-ra emelkedett.

Szakülések: 1. Dr. Brandt József: *Érdekes bezárt sérv-demonstracio, betegbemutatással.* 2. Dr. Maizner János: *A kolozsvári orvos-sebészi tanintézet története.* 3. Dr. Purjesz Zsigmond: *Beteget mutatott be.* 4. Dr. Engel Gábor: *Egy műtőasztal bemutatása.* 5. Dr. Maizner János: *A kolozsvári orvos-sebészi tanintézet története* (folytatás). 6. Dr. Maizner János: *A kolozsvári orvos-sebészi tanintézet története* (befejező közlemény). 7. Dr. Belky János: *A magyar bűnvádi eljárás törvényjavaslata.* 8. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Adatok a chloralamid általi hatásához.* b) *Sclerosis lateralis amyotrophica egy esete, betegbemutatással.* 9. Dr. Bókai Árpád: *Újabb gyógyszerekről. Mutatványok egy készülő könyvből.* — Összesen 6 ülésben 9 előadás.

Az elhalálozások száma ez évben nagy volt. Mindjárt az év elején dr. Nagy Józsefet, Kolozsmegye főorvosát, ragadta el a halál, azután dr. Bartók Istvánt, ki egyszersmind az unitárius kollégiumban tanított természetrajzot és dr. Szombathelyi Gusztávot, Kolozsvár főorvosát. Mindnyájan szakosztályunknak régi tagjai voltak. A vidékiek közül meghaltak: dr. Antal Géza budapesti egyet. rk. tanár, dr. Tothmayer Ferenc volt tanársegéd és dr. Felszeghy János, Kisküküllőmegye főorvosa.

6. Az 1890. év szellemi élete a mult évinél élénkebb volt. A hét szakülésen 17 tagtárs 19 tárgyról értekezett. 1. Dr. Bókai Árpád: *Tanulmányok a veszettségről.* 2. Dr. Turcsa János: *Koponyasértés,* betegbemutatással. 3. Dr. Roth Adolf: *Combcsonttörés esete, fennjáró betegen bemutatva.* 4. Dr. Bókai Árpád: *Közlemények a gyógyszertani intézetből.* 5. Dr. Prihoda Gyula: *Az állati alkaloidokról.* Előzetes ismertetése. 6. Dr. Rudas Gerő: *Vizsgálatok a fogzománc szerkezetéről.* 7. Dr. Lechner Károly: *Az izommunka szerepéről értelmi műveleteinkben, tekintettel a testgyakorlásra.* 8. Dr. Purjesz Zsigmond: *A tifusz abdominálisnél észlelhető némely hőmérséki módosulatok, tekintettel a vegyes infekcióra.* 9. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Exudatum pleuriticum purulentum gyógyult esete, betegbemutatással.* b) *Pseudohypertrophia musculorum esete, betegbemutatással.* 10. Dr. Kohn Fülöp: *A tachycardiáról.* 11. Dr. Brandt József: *Incarcerált*

hernia egy esete. 12. Dr. Engel Gábor: a) *Tökéletes méhkiirtás rák miatt, eset-bemutatással.* b) *Hólyagos üszök esete.* 13. Dr. Ákoncz Károly: *Haematometra az üteres didelph jobb felében.* 14. Dr. Koch Ferenc: *A vizelet egy új reakciója.* 15. Dr. Höncz Kálmán: *Két beteget mutatott be.* 16. Dr. Geber Ede: *Úti élmények a Koch-féle gyógykezelésre vonatkozólag.* 17. Dr. Brandt József: *A gümőkór elleni oktatásról.* 18. Dr. Preysz Kornél: *Az izommunka s a szellemi foglalkozás befolyása phoszphorsavas kiválasztásra.* 19. Dr. Turcsa János: *Beteget mutat be.* — Összesen 7 ülésben 19 előadás.

7. A szellemi élet az 1891. évben újra örvendetes emelkedést mutat. A tagok száma is szaporodott. A mult évben 110 (48 helybeli, 62 vidéki) volt az orvosiszakon a tagok száma s e szám az év végéig 136-ra emelkedett. Helybeli volt 70, vidéki 66.

Szakosztályunkat súlyos veszteség érte dr. Geber Ede egy. tanárnak október 1-én történt halálával. Orvosi pályáját Pesten kezdte s Bécsben folytatta. Sigmund, Zeissl s Hebra osztályán volt segédorvos, Hebránál több évig tanársegéd. Volt Németországban, Oroszországban s tanulmányúton Egyiptomban és Kisázsiában. 1874 óta a kolozsvári egyetemen a bőr- és bujakórtan tanára s az E. M. E. orvosi szakának buzgó harcosa. A sírnál dr. Davida Leó prodékán búcsúztatta el, Értesítőnk hasábjain (1892. I. f.), valamint az 1891. októberi szakülésen egykori tanulótársa, dr. Genersich Antal, méltatta érdemeit. Dr. Regéczy Nagy Imre budapesti egyet. tanár tagtárs halálával szintén nagy csapás érte a magyar orvostudományt.

Szakülések: 1. Dr. Brandt József: *Egy az arteria temporalis profundaból fejlődött aneurysma, betegbemutatással.* 2. Dr. Höntz Kálmán: *Az epispadiáról és atrophia vesicaeről, betegbemutatással.* 3. Dr. Preysz Kornél: *A táplálkozás befolyása a foszforsav kiválasztásra.* 4. Dr. Genersich Antal: *Meggyógyult trichinosis emberben, kórbonctani készítményekkel.* 5. Dr. Mégai Gyula: *Koch-féle szerrel kezelt és meghalt három gümőkórosban talált eltérések, készítmények bemutatása.* 6. Dr. Mégai Gyula: *Koch-féle kezelés alatt elhaltakban talált kórbonctani eltérések.* 7. Dr. Hantz Mihály: *Az aorta-ívből rendellenesen eredő üterekről.* 8. Dr. Genersich Antal: *Önként kivetett nagy epekő.* 9. Dr. Geber Ede: *Tuberculinnal kezelt lupusos betegek bemutatása.* 10. Dr. Klug Nándor: *A gyomor fedősejtjei nemcsak a savat, hanem a pepsint is kiválasztják.* 11. Dr. Olsavszky Viktor: *Az izommunka befolyása a phosphorsav kiválasztásra kutyánál.* Bemutatja dr. Klug Nándor. 12. Dr. Engel Gábor: *Az országos kórház nőosztályának nőgyógyászati esetei.* 13. Dr. Genersich Gusztáv: *A veleszületett szívbántalmakról* (egy idevágó eset bemutatásával). 14. Dr. Geber Ede: *Vajjon a Pemphygus és a dermatitis herpetiformis ugyanazon bántalomnak tekint-*

hető-e? Betegbemutatással. 15. Dr. Ákontz Károly: *Betegbemutatás.* 16. Dr. Genersich Antal: *Kórbonctani készítmény bemutatása.* 17. Dr. Klug Nándor: *Adatok a madarak, különösen a liba emésztésének ismeretéhez.* 18. Dr. Genersich Antal: *Adatok a trichinosis kórok tanához.* 19. Dr. Belky János: *Idegen test a jobb szívpitvarban.* 20. Dr. Höntz Kálmán: *Trepanation processus mastoidei két esetét mutatja be.* 21. Dr. Genersich Gusztáv: *Insufficientia tricuspidalis esete.* 22. Dr. Genersich Antal: *Megnyitó beszéde.* 23. Dr. Brandt József: *Két beteget mutat be (Cysta ovarii és hydrokele).* 24. Dr. Purjesz Zsigmond: *Phylorusrák kórbonctani készítményét mutatja be.* 25. Dr. Mégai Gyula: *Agyütéri aneurismákról.* 26. Dr. Höncz Kálmán: *A dermatol használról a sebkezelésben.* 27. Dr. Genersich Gusztáv: *Adatok a májtályog kórok tanához.* 28. Dr. Genersich Antal: *Az előbbi májtályog esethez kórbonctani készítményt mutatja be.* 29. Dr. Brandt József: *Varix arteriosus beteget mutat be.* 30. Dr. Genersich Antal: *A multkori májtályog esethez pótlólag féregpetéket mutat be az epekőben.* 31. Dr. Genersich Gusztáv: *Oesophagitis toxica.* 32. Dr. Adler Sándor: *Foghúzás fájdalom nélkül.* (A legújabb amerikai kéjgázkészülék bemutatása.) — Összesen 10 ülésben 32 előadás.

Népszerű előadást tartott dr. Rudas Gerő: *A fogakról,* és dr. Rosenthal Béla: *Az egészséges és beteg gyermekről.*

Dr. Genersich Antal tanárnak a trichinosisra vonatkozó vizsgálatai, melyek különösen a patkányokra és hentesárukra terjeszkedtek ki, oly eredményekkel végződtek, hogy a szakosztály célszerűnek találta azokról a m. kir. miniszterelnököt és a m. kir. földmívelésügyi minisztert értesíteni s egyszersmind az Értesítőben megjelent tanulmány különlenyomatának egy-egy példányát megküldeni. Az október havi szakülés megnyítóbeszédében dr. Genersich tanár lelkes szavakkal méltatta Virchow Rudolf berlini tanár, sokoldalú tudós, fáradhatatlan búvár, az orvostudomány és emberiség előharcosának érdemeit abból az alkalomból, hogy betöltötte életének 70. évét.

8. Az 1892. évben az Értesítő örvendetes növekedést mutat: az orvosi szaké 24 és ¼ ívre gyarapodott, ami természetesen a szellemi termelés fokozódását jelenti. Ez év őszén, november 15-én, halt el dr. Belky János, 41 éves korában. Kilenc éven át volt egyetemünkön a törvényszéki orvostan tanára s ez idő alatt szakosztályunknak buzgó, szogalmas tagja. Két évig elnöke s az Értesítőnek szerkesztője. Még abban a hónapban tartott szakülésen Genersich Antal kegyelettel méltatta emlékezetét. A vidéki tagok közül elhaltak: dr. Heinrich Ernő besztercebányai orvos, dr. Spányik József megyei főorvos és dr. Szabó István nyug. tébolydai igazgató.

Szakülések: 1. Dr. Engel Gábor: *A méhhurut és kezelése.* 2. Dr. Ákontz Károly: *Méh és hüvelyelőesés 9 esete.* 3. Dr. Purjesz Zsigmond: *A tubercu-*

lin veszélyességéről. 4. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Pyaemia cryptogenetica;* b) *Abscessus retropharingealis,* betegbemutatással. 5. Dr. Kiss Ferenc: *A cukor quantitatív meghatározása.* 6. Dr. Höncz Kálmán: *Beteget mutat be a sebészeti klinikáról (fibromyoma uteri).* 7. Dr. Balta Gyula: *A paizsporc és a szakcsont sérülése, önakasztás esetében.* 8. Dr. Kiss Ferenc: *Zoth-féle urométer ismertetése.* 9. Dr. Genersich Antal: *A kóros kövek keménységéről.* 10. Dr. Genersich Gusztáv: *Az osteomalaciáról.* 11. Dr. Brandt József: *Ovariumcysta miatt műtött esetet mutat be előadás keretében.* 12. Dr. Genersich Antal: *Megnyitójában méltató szavak kíséretében emlékezik meg dr. Belky János egy. tanár haláláról. Ezzel kapcsolatban elsődleges gömbsejtű sarcoma ilei ritka esete címmel tart előadást, mely Belky halálát okozta.* 13. Dr. Török Imre: *Syphilis cutanea ulcerosa post vaccinationem.* 14. Dr. Papp Gábor: *A sebészeti klinikáról 3 beteget mutat be (fejsérülést és scleroderma két esetét).* 15. Dr. Höncz Kálmán: *Útijegyzetek.* 16. Dr. Rudas Gerő: *Kóros és ép fog szövettana köréből.* — Összesen: 7 ülésben 16 előadás.

Az egytől-egyig gyakorlati tárgyú előadások között legnagyobb fontosságunak ítélhetjük Purjesz tanár előadását, amelyben észlelései alapján rámutat a Koch-féle tuberculin használatának veszélyességére, sőt az alig egy éves tuberculin-lázzal szemben használatát meg nem engedhetőnek nyilvánítja.

9. Szomorú eseménye az 1893. évnek dr. Markusovszky Lajos min. tanácsos halála. Markusovszky 1882-ben lépett be alapító tagként szakosztályunkba, melynek működését mindig érdeklődő figyelemmel kísérte. A magyar orvosi ügy halálával sokat vesztett. Az ő nevéhez fűződik a magyar orvosi oktatás és orvosi irodalom korszerű irányba terelése és mindkét egyetemünk orvosi és természettudományi karának európai színvonalra emelése. Alkotásai közül nevezetesebbek az Orvosi Hetilap (1857), a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat (1863) és az Orsz. Közegészségügyi Egyesület (1886.) Ápr. 21-én halt meg 78 éves korában. Az ápr. 28-án tartott szakülésen Genersich Antal elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a nagy magyar tudós elhunytáról s méltatta érdemeit. Temetésén szakosztályunkat az elnök és Plósz Pál képviselte. A M. Tud. Akadémiában, melynek előbb levelező, 1890. óta tiszteleti tagja volt, 1896. április 27-én Hőgyes Endre tartott róla emlékbeszédet.

A választmány ebben az évben a következőleg alakult meg. Elnök: dr. Genersich Antal, jegyző: dr. Benel János; választmányi tagok: dr. Lechner Károly, dr. Udránszky László és dr. Szabó Dénes. Az Értesítő szerkesztőbizottságába az orvosi szak szerkesztőjéül dr. Lőte József tanár választatott meg. Örvendetes jelenség, hogy a tagok száma 151-re szaporodott; ezekből 88 helybeli, 63 vidéki.

Szakülések: 1. Dr. Gámán Béla: *Nolternus-féle tűkör segélyével egy gége-polypot demontsrál.* 2. Dr. Rudas Gerő: *A fogak és fogak szövetének hiányos fejlődéséről.* 3. Dr. Déri Henrik: *Idegen test által feltételezett kőképződésről.* 4. Dr. Ákontz Károly: *Az alumnol a nőbajokban.* 5. Dr. Kiss Ferenc: *A fehérje mennyileges meghatározásáról.* 6. Dr. Papp Gábor: *A belső húgycsőmetszés az irodalomban és Brandt tanár sebészeti klinikáján.* 7. Dr. Papp Gábor: *Az alumnollal végzett kísérletek.* 8. Dr. Fornet Elemér: *Pachymeningitis chron. interna haemorrh. egy esete.* 9. Elnöki megnyitó: *Dr. Markusovszky Lajos haláláról.* 10. Dr. Szabó Dénes: *Két petefészektömlő műtétről.* 11. Dr. Brandt József: a) *Anus praeternaturalis spontán gyógyult esete;* b) *Enchondroma pelvis operált esete.* 12. Dr. Höntz Kálmán: *Sarcoma maxill. sperioris operált esete.* 13. Dr. Szabó Dénes: *Gátképlés esete.* 14. Dr. Höntz Kálmán: *Rákos fekély operált esete, betegbemutatással.* 15. Dr. Mégai Gyula: *Carcinosis esete, többszörös emboliával.* 16. Dr. Papp Gábor: *Myxosarcoma mammae cysticum operált esete.* 17. Dr. Papp Gábor: *Uretrotomia externa.* 18. Dr. Fornet Elemér: *A progresszív izomsorvadásról.* 19. Dr. Széles Dénes: *A beszámíthatóságról.* 20. Dr. Haftl Dezső: *A trionál és tetronál altató hatásáról.* 21. Dr. Rudas Gerő: *Lepkowski methodusa és eredményei.* 22. Dr. Papp Gábor: *Úti feljegyzések.* 23. Dr. Jakabházy Zsiga: *A sósavas asarin és asarin hatásáról.* — Összesen: 6 ülésben 23 előadás.

10. A következő 1894. évben négy orvostag halt meg: dr. Szilágyi Ete egy. tanár, dr. Széles Ede tanársegéd, dr. Balta Gyula és dr. Winkler Frigyes járásorvos. A választmány ugyanaz maradt. Az Értesítő orvosi szakának szerkesztését a választmány dr. Szabó Dénesre bízta.

Szakülések: 1. Dr. Ákontz Károly: *Salpingitomia esete.* 2. Dr. Malom Dezső: *Atresia uteri.* 3. Dr. Genersich Gusztáv: *Bacterológiai vizsgálatok az úgynevezett septicus diphtheriáról.* 4. Dr. Török Imre: *A bujakóros és nem bujakóros fekélyről.* 5. Dr. Gámán Béla: *Syphilitikus gégeszűkület.* 6. Dr. Brandt József: *Négy beteget mutat be, kiknél gyomorműtétet végzett.* 7. Dr. Höncz Kálmán: a) *Három sikerült orrképlés;* b) *Polypus sarcomatosus in antro Highmori,* betegek bemutatásával. 8. Dr. Papp Gábor: a) *Fractura condyl. intern. tibiae;* b) *Hydrokephalus internus congenitus.* 9. Dr. Udránszky László és Koch Ferenc: *Adatok az épélettani szénhydrát kiválasztás ismeretéhez.* 10. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Két leukaemiában szenvedő gyermeket és* b) *Egy tuberculosisos beteget mutat be.* 11. Dr. Höntz Kálmán: *A szájpadhasadásokról.* 12. Dr. Pataky Leó: *A bujakór terjedése és ennek okai.* 13. Dr. Purjesz Zsigmond: *Myositis ossificans progressiva,* betegbemutatással. 14. Dr. Genersich Gusztáv: *Akromegalia egy esetét mutatja be.* 15. Dr. Rosenberger Mór: *Addison-kóros beteget mutat be.* 16. Dr. Szabó Dénes: *Pyosalpinx készítmény bemutatása.* 17. Dr. Papp Gábor: a) *Ulcus*

crurisnak újabb kezelési módja; b) *Noduli haemorrhoidales nehány esetét ismerteti.* 18. Dr. Genersich Antal: *Trichina infectio Kolozsvárt.* 19. Dr. Höntz Kálmán: *A fogültetésről,* betegbemutatással. 20. Dr. Rosenberger Mór: *Észleletek a symphorol hatásáról.* 21. Dr. Brandt József: a) *Hasmetszés idegen test miatt;* b) *Gastroenterostomia,* betegbemutatással; c) *Bélcsonkolás,* betegbemutatással. 22. Dr. Hevesi Imre: *Fennjárva kezelt alszártörés két esete* 23. Dr. Höntz Kálmán: *Az alsó állcsont töréséről.* 24. Dr. Gámán Béla: *Beteget mutat be.* 25. Dr. Höntz Kálmán: *Beteget mutat be.* 26. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Caries vertebrarum kezelésére készült gipszágyak bemutatása;* b) *Gyógyult paraplegia bemutatása.* 27. Dr. Scheitz Vilmos: *Beteget mutat be.* — Összesen: 10 ülésben 27 előadás.

Az előadások tárgyai mind az orvosi gyakorlatra nézve érdekességük és tanulságos voltuk miatt, mind a közegészség szempontjából való nagyfontosságuk miatt rendkívül értékessé tették az ezévi szakületeket. A Brandt tanár klinikáján végzett számos gyomorműtét szakosztályi üléseinken való bemutatása élénk érdeklődést keltett, úgyszintén a Purjesz tanár bemutatott betege és ennek kapcsán tartott előadása az előhaladó csontosodó izomlobról, melyhez Genersich tanár, mint kórboncnok, figyelmet keltő fejtegetéssel járult.

A közegészségügyet két érdekes tárgy szolgálta. Pataky Leó a bujakór terjedésének társadalmi okát, valamint az erre vonatkozó szabályok és eljárások elégtelenségét fejtegette. Az előadáshoz többen hozzászóltak. Szabó tanár a bujakór behozatalára s az összeállított statisztikára tett észrevételeket. Genersich Antal kifogásolta az orvostársak ellen felhozott súlyos vádakat, amelyek speciális esetek részletes körüírása által egyéni jelleget nyernek, a nélkül, hogy az egyén megnevezve lenne és a súlyos vádak ellen védekezhetne, továbbá szót emelt a szükségfeletti kíméletlen támadás ellen, melyet bizonyos szokások, vallási szertartások stb. ellen intézett az előadó. A másik közegészségügyet szolgáló előadás a Genersich tanáré volt, aki a trichinára vonatkozó négy évig végzett vizsgálatairól számolt be: 1981. jan. 1-től 1894. december 31-ig az intézetben boncolt valamennyi hulla izmaiban kutatott trichina után, összesen 514 hullában, és talált is, úgyszintén a város különböző helyein élő patkányokban is. Az orvosi szakosztály az 1891-i vizsgálatok alapján felterjesztést intézett az illető minisztériumhoz, de ennek sorsa ismeretlen. Genersich újabb vizsgálataival s közleményével ezeknek felelevenítését tartotta kötelességének.

11. Az 1895. évben újra nagy veszteségek érték a szakosztályt. Ez évben haltak meg: Dr. Góth Manó egy. rk. tanár, dr. Nappendruck Kálmán városi orvos és dr. Rózsahegyi Aladár egy. ny. r. tanár, szakosztályunknak mindhárman értékes tagjai. Genersich Antal, a kórbonctan tanára, a buda-

pesti egyetemre kapott kinevezést. Távozása szakosztályunkat rendkívül fájdalmasan érintette. Leglelkesebb hívét veszítette el s nélkülöznie kellett tudományos munkálkodását, idősebbekre és fiatalokra egyaránt ható példaadását, lelkületének buzdító erejét s szívének melegét.

Jegyzővé dr. Genersich Guszláv választatott meg, a választmány többi tagja maradt.

Szakülések: 1. Dr. Szőcs Mózes: *Kísérletek a kálium hypermanganicummal, mint a phosphor ellenszerével.* 2. Dr. Genersich Gusztáv: *Észleleteim a Behring-féle diphtheria elleni serumtherapia körül.* 3. Dr. Purjesz Zsigmond: *A diphteria therápiájának kritikája, különös tekintettel a serumtherápiára.* 4. Dr. Jancsó Miklós és Rozenberg Mór: *Adatok a quartana parasita fajlagosságának kérdéséhez.* 5. D. Rozenberger Mór: *Száraz vérkészítmények előállításának egy új módja.* 6. Dr. Szőcs Mózes: *Kísérletek a cuprum sulfuricummal, mint a phosphor ellenszerével.* 7. Dr. Genersich Gusztáv: *Két aphasiás beteget mutat be.* 8. Dr. Gámán Béla: *Otitis furunculosa esetét mutatja be.* 9. Dr. Scheitz Vilmos: *Az extragenitalis fertőzésről.* 10. Dr. Hoor Károly: *A krónikus ophthalmoblaenorrhoeának viszonya a trachomához.* 11. Dr. Urbanetz Ede: *A redukáló anyagok kiválasztása betegeknél,* bemutatja dr. Udránszky László. 12. Dr. Jancsó Miklós és dr. Rozenberger Mór: *Parasitologiai észletek a kolozsvári belgyógyászati korodán az 1894-ik évben előfordult maláriás megbetegedéseknél.* 13. Dr. Engel Gábor: *Nőgyógyászati műtétek.* 14. Dr. Gámán Béla: *Az anedoid vegetatiókról.* — Összesen: 7 ülésben 14 előadás.

Nagyjelentőségű tudományos megbeszélés kísérte dr. Genersich Gusztávnak a Behring-féle diphteria elleni kezelésről szóló előadását, mely a szerumoltásokkal elért eredményeiről számolt be. A Behring szerumával akkor alig egy félév óta folytak a kísérletek s értéke felől eltérők voltak a vélemények. Dr. Genersich 48 szérummal kezelt betegéről adott számot, de e kis anyagon szerzett tapasztalatait nem tartotta elegendőnek határozott állásfoglalásra. A bővebb tapasztalatok további gyüjtésére utalt. Dr. Góth Manó szerint is döntő vélemény még nem mondható. Esetleg egy elkövetkezendő súlyos járvány fogja erre megadni a választ. Hozzászóltak a kérdéshez még Purjesz, Genersich Antal, Udránszky tanárok. Purjesz tanár hozzászólása felölelte a diphteria kezelésének kritikáját s nagy készültséggel s behatóan boncolgatta azokat a mellékkörülményeket, amelyek az ilyen észleléseknél s kísérleteknél szem előtt tartandók. Kifogásolta, hogy sem Behring, sem Roux nem tettek összehasonlító kísérleteket a szérummal és a más gyógyszerrel vagy diatetikailag kezelt betegek között; ezt pedig ők kezdetben, mielőtt szerükkel előállottak, megtehették volna minden lelkiismeretet kihívó elszántság nélkül, ma azonban már nem lehetséges. A döntő

ítéletet a jövő fogja meghozni. Előadását Purjesz nyolc nap mulva, március 9-én, a budapesti kir. orvosegyesületben is megtartotta.

Dr. Jancsó Miklós és dr. Rosenberger Mór, a belgyógyászati klinika tanársegédei, éveken át folytatott kutatásaik és tanulmányaik közléseit találjuk ez év előadásai között. A váltóláz parazitáinak fejlődését s általában a váltólázt tették tanulmányaik tárgyává, amivel nagy elismerést szereztek maguknak itthon is és a külföldön is.

Az 1895. év végével orvosi szakosztályunk 20 évi fennállásának végére jutott, beleértve azt a három évi működést is, melyet az Erdélyi Múzeum-Egyesülettől teljesen függetlenül alakult Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat keretében végzett. Ha végig tekintünk ennek a húsz évnek szellemi életén, megnyugvással s örömmel állapíthatjuk meg, hogy orvosi tudományunk ébrentartására, fejlesztésére, a folytonos haladás és felfedezések szemmeltartására üdvös és hasznos volt. A tapasztalatoknak és a kísérletek eredményeinek kölcsönös közlése felbecsülhetetlen haszonnal jár mind az elmélettel, mind a gyakorlattal foglalkozó orvosra nézve. Ezekre bő alkalmat nyujtottak a szakületeken tartott előadások, betegbemutatások s kisebb tapasztalati beszámolók. Évenként rendesen hét szakülés volt, egyik-másik évben több is, ritkán kevesebb. Húsz év alatt 148 szakülésen 388 előadást és beteg-, eszköz- meg kórbonctani bemutatást számolhatunk össze. Ehhez járult még 15 népszerű előadás.

A szakelőadások tárgyai között az orvostudomány minden ága képviselve van, mégis legtöbb értekezés és betegbemutatás a belgyógyászat, sebészet és nőgyógyászat köréből került ki, vagyis azokból a szakokból, amelyek a gyakorló orvosokat általában elsősorban érdeklik. A vezetőség körültekintő figyelmet fordít arra, hogy az orvostudomány legújabb vívmányai, felfedezései, az újabb és újabb gyógyszerek ismertetése s a ritkábban előforduló betegségek bemutatásai hivatott méltatásban részesüljenek. Az elméleti szaktudományok terén is örvendetes tudományos törekvések emelték az erdélyi orvostudomány színvonalát. Egyetemünk intézeteiből kikerült tudományos kutatásokon és kísérleteken alapuló dolgozatok orvostudományunknak nagy értékei. Az orvostörténet is talált hivatott művelőkre. Az előadásokat és bemutatásokat majdnem minden esetben hozzászólások és tudományos vitatkozások kísérték.

Az előadások egész terjedelmükben, a bemutatások bő kivonatban jelentek meg az Értesítőben, mely az 1890. évi II. füzettől kezdődőleg az eddiginél rövidebb *Értesítő az Erdélyi Múzeum-Egylet Orvos-Természettudományi Szakosztályából* címet kapott. Az orvosi szak szerkesztői voltak: dr. Hőgyes Endre 8 évig, dr. Klug Nándor és dr. Belky János 4—4 évig, dr. Lőte József és dr. Szabó Dénes 2—2 évig. Minden év első füze-

tében megtalálható az előző év magyar orvosi szakirodalmának pontos összeállítása. Az összeállítást dr. Ajtai Endre, dr. Lőte József (4 évben), dr. Bikfalvy Károly (4 évben), dr. Bendes Jenő, dr. Siró Zsigmond, dr. Balta Gyula, dr. Jakabházy Zsigmond és 1893-tól dr. Kenyeres Balázs végezte. A Vegyesek rovatában foglaltak helyet a választmányi ülések közérdekű ügyei és határozatai, az évenként megtartott közgyűlések és szakülések jegyzőkönyvei.

A Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat, majd az Erdélyi Múzeum-Egylet Orvos-Természettudományi Szakosztályának két évenként felváltva választott elnökei között orvosok a következők voltak: dr. Hőgyes Endre, dr. Genersich Antal, dr. Klug Nándor, dr. Belky János, dr. Purjesz Zsigmond. Titkárai: Hőgyes, Klug, Belky és Lőte. Valamennyien országszerte s a határokon túl is jól ismert nevek. A szakosztály élén húsz évig Genersich Antal állott, kivéve azt a két évet, mialatt az Orvos-Természettudományi szakosztály elnökségét töltötte be. E két év alatt Klug Nándor volt az orvosi szakosztály elnöke. A jegyzői tisztet dr. Gyergyai Árpád, dr. Nagy József, dr. Klug Nándor, dr. Bókay Árpád, dr. Benel János és dr. Genersich Gusztáv viselte.

IV.

1896—1905.

1. Szakosztályunk a 21-ik évében, 1896-ban, új vezetőséggel s régi törekvéssel így alakult meg: dr. Purjesz Zsigmond elnök, dr. Genersich Gusztáv jegyző, választmányi tagok: dr. Szabó Dénes, dr. Lechner Károly, dr. Brandt József. Az Értesítő orvosi szakának szerkesztője: dr. Szabó Dénes.

Elhaltak az év folyamán: dr. Bakonyi József, a Karolina-kórház igazgatója és dr. Velits Lajos tordai orvos.

Szakülések: 1. Dr. Jakabházy Zsigmond: *A poralakú drogok górcsövi vizsgálata.* 2. Dr. Török Imre: *Befejező közlemény a bujakóros és nem bujakóros fekélyekről.* 3. Dr. Hoor Károly: Két beteget mutat be: a) *Keratitis marginalis.* b) *Idegen test a szemből.* 4. Dr. Genersich Gusztáv: *Tabes meseraikának esetét mutatja be.* 5. Dr. Jancsó Miklós: *Tuberkulotikus fekélyeket mutat be a torokban.* 6. Dr. Jancsó Miklós és dr. Rozenberger Mór: *Újabb adalok a quartana-parasiták fajlagosságának kérdéséhez.* (Folytatólagos közlemény.) Dr. Rozenberger M. társszerző adja elő. 7. Dr. Rozenberger Mór: *Gégeszűkületben szenvedő beteget mutat be.* 8. Dr. Engel Gábor: *Az influenza befolyása a női szervezetre.* 9. Dr. Buday Kálmán

két boncleletről számol be. a) *Veleszületett bélelzáródás három napos gyermeknél. b) Vese nagyfokú elhalása.* 10. Dr. Hoor Károly: *Synchisis scyntillans esetét mutatja be.* 11. Dr. Rozenberger Mór: *A pilocarpin hatásáról croupos pneumóniánál.* 12. Dr. Jancsó Miklós: *Malária perniciosa comatosa szerveit és készítményeit mutatja be.* 13. Dr. Jakabházy Zsigmond: *A poralakú drogok górcsövi vizsgálata.* (Folyt. köz.). 14. Dr. Mezey Sándor: *Úti jegyzetek.* 15. Dr. Veszprémi Dezső: *Atrophia musculorum progressiva juvenalis egy esetét mutatja be.* 16. Dr. Malom Dezső: *Graviditas ectopica.* 17. Dr. Engel Gábor: *A fogó-műtét a magánygyakorlatban.* — Összesen 6 szakülésben 17 előadás.

2. 1897-ben a belügyminisztérium szakosztályunk nevére 7411. VI. a. sz. alatt egy leiratot küldött, melyben az orvosi kamarák felállítása ügyében véleményt kért. A választmány a február 28-i ülésén az ügy tanulmányozására s a vélemény megszerkesztésére egy bizottságot küldött ki dr. Purjesz Zsigmond elnök s dr. Szabó Dénes vál. tag személyében, akikhez csatlakozásra felkérte dr. Farkas Géza megyei főorvost. A véleményes felirat megvitatása az április 29-i szakülés tárgya volt.

A bizottság a törvényjavaslatot behatóan tanulmányozta s minden pontra kiterjesztő véleményét az Értesítőben (1897. I. f. 107—131. l.) 25 oldalt elfoglaló terjedelmes munkálatban terjesztette föl a belügyminiszterhez. A felterjesztés arra kérte a belügyminisztert, hogy a javaslatot ne vigye a törvényhozás elé, hanem juttassa érvényre a feiratban hangoztatott elveket s adjon módot arra, hogy az orvosegyesületek javaslatai alapján átdolgozott új tervezethez Magyarország orvosai újolag hozzászólhassanak és véleményüket kifejezhessék. A nagy munkát igénylő felterjesztést dr. Szabó Dénes fogalmazásában a választmány teljes egészében magáévá tette. A felterjesztést dr. Purjesz Zsigmond elnök, dr. Szabó Dénes előadó és dr. Genersich Gusztáv jegyző írta alá.

A választmány így alakult: Dr. Purjesz Zsigmond elnök, dr. Genersich Gusztáv jegyző, vál. tagok: Dr. Szabó Dénes, dr. Hoor Károly, dr. Farkas Géza.

Az év halottai: Dr. Bogár Kálmán, dr. Groisz Béla és dr. Bodor Zsigmond, Kisküküllőmegye főorvosa.

Szakülések: 1. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Összehasonlító kísérletek a kéksavnak és lobelinnek a légcserére gyakorolt hatására vonatkozólag.* Felolvassa dr. Lőte József. 2. Dr. Purjesz Zsigmond: *A Widal-féle tifuszreakció.* 3. Dr. Genersich Gusztáv: *A rubeoláról egy észlelt házi járvány kapcsán.* 4. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Úti jegyzetek.* 5. Dr. Buday Kálmán: *A pathologiás óriás növésről.* 6. Dr. Genersich Gusztáv: *Beteget mutat be (Craniotabes).* 7. Dr. Apáthy István: *A piócáknak véralvadást gátló váladé-*

káról (mikroskópi készítmények bemutatásával). 8. Dr. Benel János: *A Credé-féle ezüst sebkezelésről.* 9. Dr. Bogár Kálmán: *Az itrol és az ezüstös kötőszerek antisepticus hatásáról.* 10. Dr. Veszprémi Dezső: *Betegbemutatás (kétoldali peroneus hűdés).* 11. Dr. Rudas Gerő: *Adalékok a fogbél szövettanához.* 12. Dr. Jancsó Miklós és dr. Rozenberger Mór: *A Widal-féle serodiagnozisról.* 13. Dr. Engel Gábor: *A lenyakazásról.* 14. Dr. Purjesz Zsigmond: *A therápia csalódásai és azok okai.* (Megnyitó előadás.) 15. Dr. Genersich Gusztáv: *Intubatióról.* 16. Dr. Marschalkó Tamás: Betegbemutatás *a) Rhinosscleroma;* b) *Késői papulás syphilid érdekes alakja.* 17. Dr. Jancsó Miklós: *Osteomalacia esetét mutatja be.* 18. Dr. Buday Kálmán: a) *Mellékvese csirokból származó vesedaganatok;* b) *Maláriás komában elhalt agya,* készítmények bemutatásával. 19. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Néhány újabb neuroticum befolyásáról a vérkeringési szervekre.* 20. Dr. Genersich Gusztáv: *A diphtheriás croup kezelés intubatióval.* 21. Dr. Purjesz Zsigmond: *Adatok a szérumtherápia kritikájához.* — Összesen: 8 ülésben 21 előadás.

Örök értékű marad minden időben mind a gyakorló, mind a kutató orvos előtt az a két előadás, melyet a szakosztály elnöke, a belgyógyászat tanára, dr. Purjesz Zsigmond tartott a therápia csalódásairól s a szérumtherápia kritikájáról. A nagy elmeéllel s mélyreható bölcseséggel felépített két előadás figyelmeztette a kartársakat, hogy a kutatások és kísérletek eredményeinek megítélésében s elfogadásában őrizkedjenek a post hoc, ergo hoc elvétől; ne engedjenek a szubjektív benyomásoknak, csak a jól megfigyelt és a természettudományi gondolkodás kritikáján átszűrt tényeknek.

3. Az 1898. év szakosztályi munkássága a rendesnél kevesebb élénkséget mutat. A választmány összetételében némi változást okozott az alapszabályok módosítása, mely a választmányi tagok számát négyre szaporította. Elnökké választatott: Dr. Lechner Károly, jegyzőnek: dr. Genersich Gusztáv, vál. tagok: Dr. Farkas Géza, dr. Szabó Dénes, dr. Hoor Károly és dr. Udránszky László.

Meghalt ez évben: Mihály László kolozsvári sebész és dr. Szőts Mózes dicsőszentmártoni körorvos.

Szakülések: 1. Dr. Genersich Gusztáv: *Veleszületett köldöksipoly esetét mutatja be.* 2. Dr. Gámán Béla: *Idegen testek az orrban, fülben, gégében.* 3. Dr. Bartha János: *Kolozsvár sz. kir. városban 20 év alatt (1874—1893-ig) görvély- és gümőkórban elhaltak kimutatása kor-, nem-, foglalkozás és topografia szerint.* 4. Dr. Purjesz Zsigmond: *Pellagra kérdése hazánkban.* 5. Dr. Strobel Willibárd: *A pellagrás elmezavar egy esete.* 6. Dr. Buday Kálmán: *A postmortalis gázképződés különös esete.* 7. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Néhány újabb neuroticum a vérkeringési szervekre gyakorolt hatásá-*

ról, felolvassa dr. Konrádi Dániel. 8. Dr. Genersich Gusztáv: *Hydrokephalokele és spina bifida esetét mutatja be.* 9. Dr. Jakabházy Zsigmond: *A különböző curare fajok alkaloidáinak hatásáról.* 10. Dr. Veszprémi Dezső: *Szövettani vizsgálatok gerincagysérülés egy esetében.* 11. Dr. Veszprémi Dezső: *Egy az agyban talált solitär tuberculumról számol be.* 12. Dr. Filep Gyula: *Úti emlékek.* — Összesen: 5 ülésben 12 előadás.

E tárgyak közül nagyobb érdeklődést a pellagra kérdése keltett, amely a hatóság érdeklődését is felkeltette.

4. Élénkebbé vált a szakosztály tudományos működése az 1899. évben. Az Értesítőben a hazai orvosi irodalom összeállítását ettől az évtől kezdve dr. Hoor Károly végzi.

Szakülések: 1. Dr. Hanasiewitz Oszkár: *Tuberculum verninosum nyúlnál.* 2. Dr. Jakobi József: *A tifuszhoz csatlakozó gennyedések.* 3. Dr. Jancsó Miklós és dr. Rozenberger Mór: *Észleletek Kolozsvárnak és környékének malária endémiájáról. I. Epidemiologiai rész.* 4. Dr. Marschalkó Tamás: Betegbemutatás. a) *Lichen ruber;* b) *Rhinoscleroma.* 5. Dr. Rudas Gerő: *Tanulmány a fogak és csontok korhadásáról.* 6. Dr. Marschalkó Tamás: *Sarcoma multiplex idiopathicum esetét mutatja be.* 7. Dr. Strobel Willibárd: *Kérődző beteget mutat be.* 8. Dr. Genersich Gusztáv: *Bemutat erythema solare esetet.* 9. Dr. Veszprémi Dezső: *Általános pneumococcus fertőzés néhány esete.* 10. Dr. Filep Gyula: *Adatok a csontizületi gümőkór statisztikájához.* 11. Dr. Genersich Gusztáv: *Pellagra esetet mutat be két és fél éves gyermeknél.* 12. Dr. Jakobi József: *Fülpolypust mutat be 12 éves fiúnál.* 13. Dr. Filep Gyula: *Kísérletek a Collargum Credevel.* 14. Dr. Parády Ferenc: *Adatok a köpet földfém tartalmának és fajsúlyának ismeretéhez.* 15. Dr. Filep Gyula: *Elpuhult atheromák kezelése 5% carbolsav befecskendezésével.* 16. Dr. Veszprémi Dezső: *Myelitis disseminata.* 17. Dr. Purjesz Zsigmond: Betegbemutatás *(Arthritis deformans).* 18. Dr. Jancsó Miklós: *Tifusz után kifejlődött toxicus hűdést mutat be.* 19. Dr. Buday Kálmán: *Két rosszindulatú petefészekdaganatot mutat be.* — Összesen: 8 ülésben 19 előadás.

Az eddigi szakülések rendesen az élettani intézet tantermében tartattak; a decemberi ülés azonban már az új belgyógyászati klinika tantermében folyt le. Ez a helyiség, különösen a betegbemutatások szempontjából, sokkal megfelelőbb és kényelmesebb is volt.

5. Az elnök az 1900-i közgyűlésen az orvos-természettudományi szakosztály anyagi erejének szűkös viszonyait tette szóvá. Ez rögtön megjavulna, ha a tagok száma kétszeressé emelkednék, s ezért annak a véleményének adott kifejezést, hogy nagyobb súlyt kell vetni a tagok gyűjtésére. Az anyagiak szegénységével örvendetes ellentétben áll a tudományos munkásság gazdagsága, amely különösen ebben az évben nagy lendületet mutat: 18 elő-

adó 51 tárggyal szerepelt. Ezek részint önálló, részint betegek vagy készítmények bemutatásával kapcsolatos előadások voltak.

Ebben az évben a közgyűlés új elnököt és alelnököt választott. Az elnök — a természettudományi szakon lévén a sor, — e szak tagjai közül választatott. Alelnökké az orvosi karból egyhangulag dr. Brandt József kiáltatott ki. Titkár is az orvosi karból választatott dr. Jakabházy Zsigmond személyében. Az orvosi alszak választmánya tehát így alakult: Dr. Brandt József elnök, dr. Filep Gyula jegyző, vál. tagok: dr. Szabó Dénes, dr. Lőte József, dr. Udránszky László és dr. Lechner Károly.

Szakülések: 1. Dr. Marschalkó Tamás: *Betegbemutatás,* a) *Universalis psoriasis;* b) *Leucodermia lues után.* 2. Dr. Papp Ernő: *Lichen ruber planus disseminatus esetet mutat be.* 3. Dr. Buday Kálmán: *Kórbonctani készítményeket mutat be.* 4. Dr. Ákontz Károly: *Ismételve szülőnőnél összeforrt külső méhszáj.* 5. Dr. Strobel Willibárd: *Az elmebetegek étrendje.* 6. Dr. Brandt József: *Négy megoperált struma betegéről számolt be.* 7. Dr. Szabó Dénes: *A belső női nemző-részek elváltozásának sebészi kezeléséről.* 8. Dr. Marschalkó Tamás: *Betegbemutatás,* a) *Psoriasis;* b) *Hyperkeratosis;* c) *Lupus;* d) *Epiteliomák.* 9. Dr. Genersich Gusztáv: *Betegbemutatás,* a) *Herjes progenitális.* b) *Syphilises induratio.* c) *Lues congenita.* 10. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Kísérletes vizsgálatok néhány gyógyszernek az epe elválasztására és annak összetételére gyakorolt hatására vonatkozólag.* 11. Dr. Apáthy István: *Igen fiatal embrium bemutatása.* 12. Dr. Filep Gyula: *Az 1755—56-iki erdélyi pestis története.* 13. Dr. Szabó Dénes: *Fibromás méh miatt operált nőt mutat be.* (Műtét leírása.) 14. Dr. Hevesi Imre: a) *Teljes végbél kiirtás gyógyult esete.* b) *A sugárgomba betegségről, betegbemutatással.* 15. Dr. Filep Gyula: *Phenolysolum hungaricum fertőtlenítő hatásáról.* 16. Dr. Veszprémi Dezső: *Gümőkór bacillussával beoltott házinyúlak tüdejéből származó górcsövi készítményeket mutat be.* 17. Dr. Marschalkó Tamás: *Betegbemutatás,* a) *Dermatomyoma multiplex.* b) *Lymphangioma cutis.* 18. Dr. Hevesi Imre: *Betegbemutatás,* a) *Felső állcsont kiirtás gyógyult esete.* b) *Spontán gyógyult kizárt lágyékséry.* c) *Motoricus aphasia trepanatio után gyógyult esete.* 19. Dr. Genersich Gusztáv: *Lueses gégeszűkülés intubatióval gyógyult esete.* 20. Dr. Veszprémi Dezső: *Készítmények bemutatása.* a) *Gerincagy elváltozásai anaemia perniciosa progressivánál.* b) *Keményedés az Ammonszarvban epilepsia egy esetében.* 21. Dr. Filep Gyula: *Új vízszűrő készülékről.* 22. Dr. Filep Gyula: *Chininum lygosimatum Fabinyi bacterium ölő hatásáról.* 23. Dr. Jakobi József: *A heroin hatásáról.* 24. Dr. Marschalkó Tamás: *Betegbemutatás,* a) *Syphilis maligna.* b) *Tubero serpiginoso-ulcerosus syphilid.* c) *Exulceralt gumma.* d) *Multiplex gumma.* 25. Dr. Marschalkó Tamás: *Néhány szó a venereás bántalmak, különösen a kankó*

prophylaxisáról. 26. Hoor Károly: *Betegbemutatás. Epitheliális xerosis—irishiány—lencse luxatio.* 27. Dr. Borbély Samu: *A magas hólyagmetszés mint kőeltávolító módszer.* 28. Dr. Malom Dezső: *Petefészek dermoid tömlőt mutat be.* 29. Dr. Jancsó Miklós: *Betegeket és készítményeket mutat be.* a) *Koponyalapi repedés.* b) *Tetanus.* c) *Periarteritis nodosa.* d) *Léppunctiónál nyert vérből oltott agarlemezek.* e) *Malaria apoplexiformis esetétől vérkészítmények.* 30. Dr. Jancsó Miklós: *Melanosarcoma esetet mutat be.* 31. Dr. Hoor Károly: *Az iskolai rövidlátásról.* 32. Dr. Veszprémi Dezső: *Különböző eredetű gümőbacillus kultúrák virulenciájának összehasonlítása.* 33. Dr. Filep Gyula: *Baktérium-tenyészeteket mutat be.* Összesen: 9 ülésben 33 előadás.

A szakülések szellemi életében fokozatos fellendülés észlelhető, ami részben az új klinikák nagyobb forgalmának tudható be. A nem gyakorlati tárgyak között dr. Filep Gyula jeles dolgozatával, amely eredeti források alapján az 1755—56-i erdélyi pestisjárvány történetét írja le, az orvostörténetet találjuk méltóan képviselve.

6. Az 1901. év szintén a várakozás éve volt. A szakosztály anyagi helyzete kedvezőtlen. A választmány azért elhatározta, hogy a szerzői és szerkesztői díjakat csökkenti. A választmány ugyanaz maradt.

Szakülések: 1. Dr. Incze Béla tanár (Marosvásárhely): *Diaetetika a XVIII-ik századból.* Bemutatja dr. Szabó Dénes. 2. Dr. Genersich Gusztáv: *A vegyes fertőzésről.* 3. Dr. Marschalkó Tamás: *Pityriasis rosea Gibert.* 4. Dr. Veszprémi Dezső: *Iejunum sarcoma ritka esetét mutatja be.* 5. Dr. Marschalkó Tamás: *Sarcoma penis idiopaticum esetet mutat be.* 6. Dr. Papp Ernő: *Molluscum contagiosum beteget mutat be.* 7. Dr. Jancsó Ödön: *A diazó reakció értékéről.* 8. Dr. Parádi Ferenc: *Betegeket mutat be:* a) *Pityriasis Gibert.* b) *Syphilis ulcerosa tertiaria.* 9. Dr. Genersich Gusztáv: *Phlebitis umbilicalis.* 10. Dr. Buday Kálmán: *Készítmények bemutatása.* 11. Dr. Konrádi Dániel: *A szappanok bactériumölő hatásáról, különös tekintettel a Heinrich-féle Resorcin-szappanra.* 12. Dr. Strobl Willibárd: *Némely elmebántalom testi nyilvánulása.* 13. Dr. Lőte József: *Adalék a kísérleti lépfene tüneteinek ismeretéhez.* 14. Dr. Borbély Samu (Torda): *Adatok a pylorus szűkület operációs kezeléséhez.* 15. Dr. Konrádi Dániel: *Kiegészítő vizsgálatok a Heinrich-féle Resorcin szappan bactériumölő hatására nézve.* 16. Dr. Hevesi Imre: a) *Golyó által okozott többszörös bélsérülés hasmetszéssel gyógyított esetét* és b) *mindkét oldali nyaki szimpátikus ideg teljes kiirtásának gyógyult esetét mutatja be.* 17. Dr. Genersich Gusztáv: *Adatok az intubatio hasznavehetőségéhez.* 18. Dr. Borbély Samu (Torda): *Gyomor- és bélműtétek.* 19. Dr. Marschalkó Tamás: *Egy tuberosus bromexanthemában szenvedő beteget mutat be.* 20. Dr. Parádi Ferenc: *Bemutatásai:* a) *Extra-*

genitális syphilis infectio. b) *Súlyos tertiana syphilis.* c) *Syphilis ritkábban előforduló localizációjának két esete.* 21. Dr. Konrádi Dániel: *Myxoedema esetet mutat be.* 22. Dr Góth Lajos: *A terhesség alatt fellépett herpes zoster esetet mutat be.* 23. Dr. Höncz Kálmán: *A stomatologia viszonya a többi orvosi szakhoz.* I. 24. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Folytatólagos vizsgálatok a különböző gyógyszereknek az epe elválasztására és összetételére gyakorolt hatására vonatkozólag.* 25. Dr. Marschalkó Tamás: *Bromexanthema esetének gyógyult állapotát mutatja be.* 26. Dr. Genersich Gusztáv: *Pemphigus neonatórum esetet mutat be.* 27. Dr. Góth Lajos: *Kephalokele 26 napos csecsemőn.* 28. Dr. Veress Elemér: *Adatok a melegérzékenység topographiájának ismeretéhez.* 29. Dr. Jakobi József: *Tifusz-bacillusok megjelenési viszonyairól.* 30. Dr. Höntz Kálmán: *A stomatologia viszonya a belgyógyászathoz.* II. — Összesen: 7 ülésben 30 előadás.

7. Dr. Lőte József, az orvos-természettudományi szakosztály s egyszersmind az orvosi alszakosztály elnöke, az 1903. évi elnöki megnyitójában kiemelte a tagok 10%-os szaporodását s a két alszakosztálynak, különösen az orvosinak, pezsgő tudományos életét. Hangsúlyozta, hogy a szellemi munkában az oroszlánrész az ifjú nemzedéké. Ezt a szellemi életet még élénkebbé tenné a népszerű előadások visszaállítása, amelyekkel bizonyára sok új tagot lehetne nyerni a szakmakívüli művelt közönség köréből is.

A választás eredménye a következő: Dr. Lőte József elnök, dr. Konrádi Dániel jegyző, vál. tagok: dr. Szabó Dénes, dr. Lechner Károly, dr. Hoor Károly és dr. Purjesz Zsigmond.

Két helyi és két vidéki tagtárs halt el ez évben: Dr. Maizner János ny. egy. tanár és dr. Kresz Ottó cs. és kir. főtörzsorvos, akik 1876. óta buzgó tagjai voltak szakosztályunknak, továbbá dr. Kovács Sándor dési kórházigazgató és dr. Kiss Ferenc körorvos.

Szakülések (1902): 1. Dr. Strobl Willibárd: *A fejet érő igen erős villamos csapás gyógyult esete.* 2. Dr. Rozenberger Mór: a) *Dystrophia musculórum progressziva* és b) *Haemiathetosis esetet mutat be.* 3. Dr. Jakobi József: *Pneumonia crouposában szenvedő betegnél végzett bacteriológiai vérvizsgálatról számol be.* 4. Dr. Fogolyán Kristóf: *Pleurarákos beteget mutat be.* 5. Dr. Buday Kálmán: a) *Veleszületett teljes duodenum-atresia* és b) *Kettős baloldali ureter esetének kórbonctani készítményeit mutatja be.* 6. Dr. Höncz Kálmán: *A stomatologia viszonya a gyermek-gyógyászathoz.* 7. Dr. Marschalkó Tamás: *Malum perforans-ban szenvedő beteget mutat be.* 8. Dr. Jancsó Miklós: *Adatok a lumbalis punctio diagnosztikai értékéhez.* 9. Dr. Hevesi Imre: *Luxatio coxae congenita vértelen gyógyításának esete.* 10. Dr. Buday Kálmán: *Aneurisma embolicum infectiosum kórbonctani ké-*

szítményét mutatja be. 11. Dr. Parádi Ferenc: *A méh-gonorrhoea gyógykezeléséről prostituáltaknál.* 12. Dr. Góth Lajos: *Túlhordott terhesség esete.* 13. Dr. Purjesz Zsigmond: *A maláriára vonatkozó észleletek.* 14. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Összehasonlító vizsgálatok a kínai és európai rheumra vonatkozólag.* 15. Dr. Buday Kálmán: *Készítmények bemutatása:* a) *Zsírszövet elhalás.* b) *Önként gyógyult belső bélelzáródás után fellépett súlyos vesegyúladás.* 16. Dr. Flöhlich Jenő: *Adatok a vizelet mennyiségének és fajsúlyának ismeretéhez.* 17. Dr. Hegyi Mózes: *Ember és állatcsont górcsövi különbsége.* 18. Dr. Brandt József: *Két operált esetet mutat be:* a) *Baloldali inguinalis sérv.* b) *Ectopia vesicae.* 19. Dr. Kenyeres Balázs: *Külföldön szerzett tapasztalatok.* 20. Dr. Pataki Jenő: *Uterus didelphys esetet mutat be.* 21. Dr. Parádi Ferenc: *Malum perforans pedis-ben szenvedő már előzőleg bemutatott beteg kórlefolyását vázolja.* 22. Dr. Lőte József: *Módszertani adalékok az állati szervezet fogékonysága fokának megállapítására vonatkozólag, bactérium hatása iránt.* 23. Dr. Jancsó Miklós és dr. Veszprémi Dezső: *A malaria parasiták továbbfejlődéséről az anophelesekben.* (Vetített képekkel.) 24. Dr. Rudas Gerő: *Megjegyzések a fogzománc szövettanához.* 25. Dr. Reinbold Béla: *Az ép emberi vizelet benzoylozásáról.* 26. Dr. Malom Dezső: *Torzot mutat be.* 27. Dr. Demeter György: *Favus capillitii esetet mutat be.* 28. Dr. Góth Lajos: *Ruptura uteri esetet ismertet.* 29. Dr. Buday Kálmán: a) *Gümős peribronchialis mirigy átfúródása folytán aspirációs gümőkór.* b) *Mesenteriális mirigyek gümőkórja által okozott bélátfúródás* és c) *Egy kiterjedt bélelhalás készítményét mutatja be.* 30. Dr. Jancsó Miklós és dr. Veszprémi Dezső: *Periarteritis nodosa.* 31. Dr. Konrádi Dániel: *Adalékok a kísérleti veszettség tüneteinek és prophylaxiájának ismeretéhez.* 32. Dr. Veress Elemér: *A szaglószerv ingerléséről, szagos folyadékok közvetlen behatása révén.* 33. Dr. Hegyi Mózes: a) *Szuggerált elmezavar.* b) *Simultan psychosis* és c) *Utánozott psychosis eseteket mutat be.* 34. Dr. Fabinyi Rudolf: *A kis agyvelő daganatának egy esetét ismerteti.* 35. Dr. Csiki Mihály: *Ritkábban előforduló súlyosabb szifilisz esetet mutat be.* 36. Dr. Demeter György: *Két bőrrákban szenvedő beteget mutat be.* 37. Dr. Borbély Samu (Torda): a) *Laparatomia gümős hashártyagyuladás esetében,* betegbemutatással. b) *1902. év folyamán végzett húgykőműtéteiből két érdekesebb esetet demonstrál.* — Összesen: 11 ülésben 37 előadás.

Végignézve a 11 szakülés gazdag tárgysorozatán, szembeötlő a betegbemutatások nagy száma. Ez minden bizonnyal összefügg az új klinikák és intézetek folytonos fejlődésével, a kórházak befogadóképességének megnövekedésével s a nagyközönség bizalmának megerősödésével. Az intézetek is gazdagabb s a tudományos igényeket kielégítő felszerelésükkel bővebb alkalmat nyujtanak a tudományos működésre. Természetes következménye

ennek az Értesítő megnagyobbodása: az 1902. évi Értesítő 23 és ¾ ívre növekedett az 1901. év 16 és ¾ ívével szemben, a Revue pedig, amely 1901-ben 4½ volt, most 7½ íven jelent meg.

8. Az 1903. év közgyűlésén felvetődött az a kérdés, hogy nem lehetne-e az orvosi és természettudományi alszak címét megváltoztatni, mivel az alszakcím a tudományos csoportosításnak nem felel meg. Indítvány tétetett továbbá arra nézve, hogy a szakosztály jövőre 3 füzet helyett 6 kisebb füzetben adja ki Értesítőjét, vagy legalább a tanulmányi időszak minden két hónapjában, tehát 5 füzetben, mert igen nagy időközökben jut a tagok kezébe a kiadvány. Mindkét kérdés a választmány elé utaltatott.

A választások eredménye a következő: Dr. Lőte József elnök, dr. Konrádi Dániel jegyző, vál. tagok: dr. Szabó Dénes, dr. Hoor Károly, dr. Lechner Károly és dr. Purjesz Zsigmond.

Szakülések: 1. Dr. Marschalkó Tamás: *Betegbemutatás:* a) *Multiplex dermatomyoma.* b) *Rhinoscleroma.* 2. Dr. Brandt József: *Echinococcus miatt műtött betegeket mutat be.* 3. Dr. Borbély Samu (Torda): a) *Krönlein-féle sérv műtött esetét mutatja be.* b) *Carcinoma miatt végzett gyomorcsonkolás.* c) *Pylorus exstirpatió esetét mutatja be.* 4. Dr. Veszprémi Dezső: *Fibrosarcoma haemorrhagicum és phthysis renalis tuberculosa kórbonctani készítményeit demonstrálja.* 5. Dr. Hevesi Imre: *Carcinoma labii inferiorisnál végzett transplantatió esetét mutatja be.* 6. Dr. Jancsó Miklós: *Véletlenül előidézett házi malária a kolozsvári belgyógyászati klinikán.* 7. Dr. Brandt József: *Gastroplicatio műtött eseteit ismerteti.* 8. Dr. Buday Kálmán: a) *Vitium cordis congenitum* és b) *Actinomycosis cerebri kórbonctani készítményeit mutatja be.* 9. Dr. Hevesy Imre: *Genu vulgum esetet demonstrál.* 10. Dr. Genersich Gusztáv: *Acut és krónikus hydrokephalust demonstrál.* 11. Dr. Fabinyi Rudolf: *Az agy-alapi üterek szifilitikus bántalma.* 12. Dr. Hevesi Imre: *Transplantatió tendinum.* 13. Dr. Brandt József: a) *Egy beteget mutat be, akinek duodemumából egy tűt távolított el.* b) *Ecchinococcus esetet demonstrál.* 14. Dr. Hevesi Imre: *Az inátültetés sikerét mutatja be operált esetein.* 15. Dr. Kugel Ede: *Ovariotomia terhesnél.* 16. Dr. Veszprémi Dezső: *Heveny fehérvérüség egy esetét mutatja be.* 17. Dr. Góth Lajos: *Sajátságos bőrbántalom terhesnél.* 18. Dr. Parádi Ferenc: *Egy súlyos ichthyosis esetet mutat be.* 19. Dr. Borbély Samu: *100 sérvműtét resultatuma.* 20. Dr. Lechner Károly: *A reflextipusok. Psychophysiologiai megjegyzések Hevesinek az inátültetésekről szóló előadása kapcsán támadt eszmecseréhez.* 21. Dr. Pataki Jenő: *Adatok a magyar ifjak orvosnevelésének történetéhez.* 22. Dr. Jancsó Miklós: *Adatok a tifusz-bacteriológiai kórismeretéhez.* 23. Dr. Borbély Samu: *Sebészi eseteit mutatja be.* a) *Rupturált kürti terhesség hasmetszéssel gyógyított esete.* b) *Co-*

lon előtti gyomorbélszájképzésen átment beteg demonstrálása. 24. Dr. Nagy Lajos: *Méhen kívüli terhes nőnek méhét és adnexáit mutatja be.* 25. Dr. Veress Elemér: *Színkeverés a szemnek színes eltérése révén.* 26. Dr. Lőte József: *Jelentés a helybeli egyetemi ált. kór- és gyógytani intézetben folyó vizsgálatokról a kísérleti veszettségre vonatkozólag.* 27. Dr. Konrádi Dániel: a) *Betegségokozó baktériumok élettartama vízben.* b) *Tifusz-bacillusok kimutatása kútvízben.* 28. Dr. Szilágyi György bemutatásai: a) *Osteomalacia esete.* b) *Medenceövből kiinduló daganat.* 29. Dr. Elfer Aladár: *Mitralis stenosis és baloldali recurrens bénulás esete.* 30. Dr. Gámán Béla: *Mycosis tonsillae lingualis esetét mutatja be.* 31. Dr. Kozma Imre: *Az egész vulvát és gátat fedő condyloma acuminata beteget mutat be.* 32. Dr. Reinbold Béla: *A Molisch—Udránszky-féle α-naphtol-kénsavas reakcióról.* 33. Dr. Borbély Samu: *Spina bifida esetet mutat be.* 34. Dr. Szabó Dénes: *Egy hasmetszés útján eltávolított 3400 gr. súlyu daganatot ismertet.* 35. Dr. Veress Elemér: a) *Megjegyzések a látással kapcsolatos szétsugárzás természetére vonatkozólag.* b) *A látóterek vetélkedésének egy példájáról.* — Összesen 8 ülésben 35 előadás.

9. Az 1904. márc. 17-i közgyűlésen Szabó Dénes a szakosztálynak arra a válságos helyzetére utalt, hogy az anyaegylet meg akarja szüntetni, s ezért azt indítványozta, hogy oly tagokkal alakítsák meg a tisztikart és választmányt, akik tudják és akarják a szakosztály érdekeit megvédelmezni. Igy az orvosi alszakosztály elnökévé dr. Purjesz Zsigmond választatott meg egyhangulag, szakjegyzőnek dr. Konrádi Dániel, vál. tagoknak: dr. Szabó Dénes, dr. Lechner Károly, dr. Lőte József és dr. Ákontz Károly.

Szakülések: 1. Dr. Hegyi Mózes: *Betegbemutatás:* a) *A thyreoidin hatása kretinizmusnál.* b) *Thyreoidin hatása pajzsmirigyhiánynál.* 2. Dr. Csiky Mihály: *Lichen ruber planus-ban szenvedő beteget mutat be.* 3. Dr. Demeter György: *Inoperabilis szemhéjrákban szenvedő beteget mutat be.* 4. Dr. Hevesi Imre: *Az inátültetésnél szerzett újabb tapasztalatok.* 5. Dr. Elfer Aladár: *Infantilizmus egy esetét mutatja be.* 6. Dr. Jancsó Miklós: *Aneurysmával az arcus aortaen beteget mutat be.* 7. Dr. Veszprémi Dezső: *Gümőkórban elhalt csecsemő szerveit mutatja be.* 8. Dr. Borbély Samu (Torda): *Műtéti eseteit ismerteti:* a) *Szabad sérv által előidézett vermiformis gyúladás, féregnyújtvány kiirtás.* b) *Az üszkös sérvek köréből.* c) *Epekő miatt végzett primär cholecystotomia.* 9. Dr. Hevesi Imre: *A csípőízület világrahozott ficamának keletkezését és gyógyitását illető újabb adatok.* 10. Dr. Veress Elemér: *Adatok az izommerevedés lefolyásának ismeretéhez.* 11. Dr. Marschalkó Tamás: *Scleromában szenvedő beteget mutat be.* 12. Dr. Buday Kálmán: *Csontképző rák esetéről szóló készítmény bemutatása.* 13. Dr. Hevesi Imre: *Bemutatásai:* a) *Coxitis.* b) *Caries a láb-*

tőben. c) *Nyilt váll-luxatió.* d) *Scoliosis.* 14. Dr. Jancsó Miklós: *Angina Vincenti.* 15. Dr. Szabó Dénes: *Porro-műtétel esetéről tesz jelentést.* 16. Dr. Elfer Aladár: *Makroglossia 1½ éves gyermeknél,* betegbemutatás. 17. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Ideg-izomhatástani vizsgálatok aszpirinnel.* 18. Dr. Kanitz Henrik: *Lichen ruber planus esete.* 19. Dr. Jancsó Miklós: *Syringomyelia esetét mutatja be.* 20. Dr. Hevesi Imre: *Angolkóros elgörbülések csontműtétekkel való kiegyenesítését mutatja be 2½ éves fiúnál.* 21. Dr. Borbély Samu (Torda): *Elephantiasis arabum ritka esetét mutatja be.* 22. Dr. Szilágyi György: *Egy aorta-aneurysmában szenvedő beteget ismertet.* 23. Dr. Kolozsváry Sándor: *A Ficker-féle reakció értékéről tifusz abdominalisnál.* 24. Dr. Kondrádi Dániel: *Folytatólagos vizsgálatok a kísérleti veszettség tüneteinek és elhárításának megismerésére.* 25. Dr. Buday Kálmán: *A gangraenás száj- és garatgyúladások pathogeneziséről.* 26. Dr. Veszprémi Dezső: *Előleges jelentés a bacillus fusiformissal és spirillummal végzett kísérletekről.* 27. Dr. Elfer Aladár: *A Giemsa-féle új festőfolyadékkal nyert vérkészítményeket mutat be.* 28. Dr. Konrádi Dániel: *Öröklődik-e a veszettség?* 29. Dr. Borbély Samu (Torda): *Egy primär bélresectio esetet mutat be.* 30. Dr. Konrádi Dániel: *Jelentés a városi orvosi hivatal által küldött tejek bakteriológiai vizsgálatának eredményéről.* 31. Dr. Máthé Gábor: *Angina eseteket mutat be.* 32. Dr. Hüfner Gusztáv tübingeni egy. tanár és dr. Reinbold Béla: *A methaemoglobin és nitrogenoxid chémiai egyesülésének mennyileges viszonyairól.* Bemutatja dr. Udránszky László. 33. Dr. Góth Lajos: *A méhkaparásról méhbélés-lobnál.* — Összesen: 7 ülésben 33 előadás.

Bár az utóbbi két év szakülései számszerint megkevesbedtek, szellemi teljesítményei minőségben hanyatlást nem mutatnak. A tudományos előadások és bemutatások lehetőleg az orvostan minden ágát felölelték, az ülések szellemi munkája a tudományos haladással folyton lépést tartott s így kevés oly kérdés merült fel az orvostudományban, melyhez egyik vagy másik alakban hozzászólás nem történt volna. A rendkívül élénk üléseken a tagok kérdéseket tesznek fel s közlik saját tapasztalataikat.

10. Az életszükségletté vált tudományos intézmény feje felett ekkor sötét felleg borítá el a tiszta kék eget. Az anyaegylet igazgató-választmányában — gazdasági okokból — a szakosztályok megszüntetésének gondolata vetődött fel. E gondolat testté nem vált. Az orvos-természettudományi szakosztály 1905. év május 6-án tartott közgyűlésén dr. Fabinyi Rudolf elnök kifejezést adott azon reményének, hogy az anyaegylet s a szakosztály közös törekvése a megoldást megtalálja. Az orvos-természettudományi szakosztály az április 16-án tartott választmányi ülésen elhatározta, hogy a közgyűlésnek indítványozni fogja a szerzői és szerkesztői díjak felére való szállítását mindaddig, míg a fennálló pénztári hiány le

nem törlesztetik. Hoor és Udránszky tanárok a választmánynak indítványával szemben azt javasolták, hogy a közgyűlés járjon gyökeresebben el és mondja ki, hogy ebben az évben a szerzőket és szerkesztőket nem díjazza, miáltal az év folyamán az összes pénztári hiány elenyészik és a két alszak különválásakor mindenik megterhelés nélkül kezdheti meg működését. Udránszky még azzal is kibővítette indítványát, hogy az Értesítő terjedelme, mely eddig mindig meghaladta az előírt keretet, ebben az évben csak a köteles, vagy szükség esetén még ennél is szűkebb terjedelemben jelenjék meg, a választmány pedig igyekezzék, hogy a pénzügyi viszonyok teljesen rendeztessenek. A választmány indítványa csak négy szavazatot kapott. Hoor és Udránszky indítványa érvényesült. Ennek értelmében az Értesítő három füzete összevontan jelent meg 10¼ íven, a Revue pedig 4¼ ívet tett ki.

A választmány a régi maradt.

A szakülések havonkénti rendszerével szemben Purjesz tanár az október 27-i szakülés elnöki megnyítójában azt a javaslatot terjeszti elő, hogy ezentúl minden hét szombatján tartassék szakülés, s felhívást intézett a tagokhoz, hogy a kitüzött időben minél többen jelenjenek meg minden meghívó nélkül. Az elnöki javaslat a szakosztály szellemi életére nagy hatással volt. Az érdeklődés szélesebb körben terjedt az orvosok körében, a tudományos anyag megsokasodott s ellátta minden szombaton a mindinkább növekvő számmal megjelent orvosi közönséget táplálékkal. Ezt fényesen bizonyítja a szakülések alábbi sora.

Szakülések: 1. Dr. Máthé Gábor: *Angina Vincenti fekélyes alakját mutatja be.* 2. Dr. Hevesi Imre: a) *Nyilt lábszártörés elsődleges csonkolással.* b) *Pes calcaneo-vulgus excavatus paralyticus.* c) *Pes calcaneo-varus excavatus paralyticus.* d) *Pes planus vulgus staticus bilateralis eseteit mutatja be.* 3. Dr. Elfer Aladár: *Röntgennel gyógykezelt leukemia esetet ismertet.* 4. Dr. Félegyházi Ernő: *Tüdőrák metastasis ritka esetét ismerteti.* 5. Dr. Konrád Jenő: *Intraabdominalisan megrepedt petefészek kystoma kocsánycsavarodással és kezdődő rákos elfajulással.* 6. Dr. Hegyi Mózes: *Hysteria virilis.* 7. Dr. Szilágyi György: *Tetania chronica.* 8. Dr. Kanitz Henrik: a) *Finsen-fénnyel kezelt lupus vulgaris.* b) *Lupus mucosae oris eseteket mutat be.* 9. Dr. Lőte József: *A kísérleti veszettség egy tünetéhez.* 10. Dr. Fabinyi Rudolf: *A vibráció-érzésről.* 11. Dr. Marschalkó Tamás: a) *Egy faggyútúltermelési esetet* és b) *Egy már 1903-ban bemutatott rhinoscleromában szenvedő beteget mutat be.* 12. Dr. Hevesi Imre: a) *Neurofibroma cutis racemosum,* b) *egy spontán gyógyult hernia,* c) *a pylorus tájon levő apró carcinomás csomók miatt végzett gastroenterostoma* és d) *orrlues miatt végzett rhinoplastica eseteit mutatja be.* 13. Dr. Góth La-

jos: *Két fibroma műtétről referál bemutatásokkal.* 14. Dr. Kanitz Henrik: a) *Tuberculid.* b) *Trichophytosis esetet ismertet.* 15. Dr. Borbély Samu (Torda): *Második száz sérv műtéte eredményéről számol be.* 16. Dr. Konrád Jenő: *Placenta tumor esetet ismertet.* 17. Dr. Elfer Aladár: *Röntgenfénnyel kezelt leukaemia eseteit ismerteti.* 18. Dr. Hevesi Imre bemutatásai: a) *Lábtő gümőkóros csont- és ízületbántalma esetében a Bier-féle vénás vérpangás alkalmazása.* b) *Gasser-dúc kiirtásával gyógyított trigeminus-neuralgia.* 19. Dr. Abderhalden Emil berlini egy. magántanár és dr. Reinbold Béla: *A napraforgómag edestinjének savhydrolysis és mesterséges emésztése pancreasnedvvel.* 20. Dr. Gyergyay Árpád: *Tápszerek betolakodásától előidézett csomók a hashártyán, peritonitis tuberculosa klinikai képével.* 21. Dr. Purjesz Zsigmond: Elnöki megnyitója. 22. Dr. Kenyeres Balázs: *Halálos szívsérülések néhány esetének ismertetése.* 23. Dr. Makara Lajos bemutatásai: a) *Áthatoló gyomorlövés.* b) *Kader-féle gastrototomia.* c) *Lapockadaganat.* 24. Dr. Gámán Béla: *Pharyngomycosis esetet mutat be.* 25. Dr. Csiky Mihály: *Spirochaeta pallida leletek luesnél.* 26. Dr. Kanitz Henrik: *a) Pemphygus foliaceus* és b) *Dermatitis herpetiformis esetet mutat be.* 27. Dr. Fabinyi Rudolf: *Hemiplegia saturnina beteget mutat be.* 28. Dr. Demeter György: *Sósav-mérgezés esetét ismerteti.* 29. Dr. Veress Elemér: *A lateralis és medialis egyenes szemizmok érzékenységéről.* 30. Dr. Lukács Hugó: *A test hőmérsékének változásai dementia praecox eseteiben.* 31. Dr. Grosz Pál: *Bartholini mirigyből kiindult carcinoma esete.* 32. Dr. Kolozsvári Sándor: *Végbél carcinomában szenvedő beteget mutat be.* 33. Dr. Kanitz Henrik: *Röntgen sugarakkal kezelt bőrrák eseteket mutat be.* 34. Dr. Veress Ferenc bemutatásai: a) *Eccema chronicum palmare.* b) *A bőr feltűnő idiosynkrasiája higannyal szemben.* c) *Syphilis tertiaria nodosa faciei.* 35. Dr. Abderhalden (Berlin) és dr. Reinbold Béla (Kolozsvár): *A gyapotmag edestinjének emésztése hasnyállal.* 36. Dr. Jakabházy Zsigmond és dr. Demeter György: *Az oleander-mérgezésről.* 37. Dr. Makara Lajos: *Röntgenographia az idegen testek eltávolítása szolgálatában.* 38. Dr. Kanitz Henrik bemutatásai: a) *Röntgensugarakkal kezelt bőrrák.* b) *Antipyrin exanthema. c) Lues multiplex sclerosisokkal s papulákkal.* 39. Dr. Borbély Samu (Torda): *Pylorus stenosis consecutiv miatt operált esetét ismerteti.* 40. Dr. Gyergyai Árpád: *Abecessus septi narium esetet mutat be.* 41. Dr. Purjesz Zsigmond: *Erb-féle hűdéssel mutat be beteget.* 42. Dr. Konrádi Dániel: a) *Vesemedence-köveket mutat be nyúltól.* b) *Kétféle baktériumról referál meningitis cerebrospinalisban elhalt agyából.* 43. Dr. Markbreit Irén és dr. Lukács Hugó: *Amaurosis idiotica két esete.* 44. Dr. Veszprémi Dezső: a) *Dementia senilis paranoides beteg agyát.* b) *Gennyes fistulák kórbonctani készítményét mutatja be.* 45. Dr. Genersich Gusztáv: *A*

kanyaró lappangása. 46. Dr. Gámán Béla: *Két orrbeteget mutat be.* 47. Dr. Kolozsváry Sándor: *Nervus recurrens vági-bénulás esetét mutatja be tifusz abdominális után.* 48. Dr. Kanitz Henrik bemutatásai: a) *Szifilisz a csigolya-csontokban.* b) *Bőrrák.* 49. Dr. Fabinyi Rudolf: *Tumor cerebri esetről referál.* 50. Dr. Konrád Jenő: *Colloid cystomát mutat be.* 51. Dr. Jancsó Miklós: *Gümőkór bacillussal beoltott házinyúlnak szerveit mutatja be.* 52. Dr. Purjesz Zsigmond: *A tifusz-bacillus ragályozó képességéről.* 53. Dr. Lukács Hugó: *Enkephalopathia infantilis epileptica esetet mutat be.* 54. Dr. Jancsó Miklós: *Situs transversus esetet mutat be.* 55. Dr. Buday Kálmán: *Kórbonctani készítményei:* a) *Echinococcus multilocularis a májban.* b) *A máj-vénák elzáródása cirrhosis hepatis tüneteivel.* c) *Két elsődleges rák együttes előfordulása.* 56. Dr. Kanitz Henrik: *A bőrrák kezelése Röntgensugarakkal.* — Összesen: 12 ülésben 56 előadás.

V.

1906—1913.

1. Szakosztályunk 1906-ban nagy szervezeti átalakuláson ment át: különvált a természettudományi-szakosztálytól. Ettől fogva önálló szakosztályként működött az orvosi és a természettudományi is. Régi óhaja volt ez mindkettőnek s csak előny származhatott belőle. Ettől kezdve egyik szakosztály sem kénytelen a másik ügyeibe beleavatkozni vagy költségvetését korlátozni. A külön szakosztályok megalakítását az anyaegyesület már az előző évi közgyűlésén kimondotta s az 1906. január 1-én érvényre emelkedett módosított alapszabályok léptették életbe.

Az orvosi szakosztály első alakuló közgyűlését január 25-re hívta össze Szabó Dénes s megkérdezte a tagokat, kívánják-e a szakosztályt továbbra is fenntartani vagy nem. Voltak hangok, amelyek önálló orvos-egyesület alakítása mellett emelkedtek, de a túlnyomó többség az anyaegyesülettel való kapcsolatot semmiképp sem akarta elejteni. Az alapszabályok értelmében pénzügyeit önállóan intézi a szakosztály. Évi átalánya a központtól 2200 korona. Ebből az Értesítő kiadási költségére 1800 korona, kezelési költségekre 340 korona, különféle kiadásokra 60 korona irányoztatott elő. Elhatározták továbbá, hogy a Markusovszky-alapot takarékpénztárban kezelik, míg a mostani 167 korona 37 fillér 200 koronára nem növekszik s ekkor Markusovszky Lajos alapító-tagdíjaként a központi pénztárnak átadják.

A közgyűlés elnöknek megválasztotta dr. Purjesz Zsigmondot, titkárnak dr. Jakabházy Zsigmondot; vál. tagok lettek: dr. Ákontz Károly, dr.

Anka Auréi, dr. Borbély Samu, dr. Genersich Gusztáv, dr. Konrádi Dániel, dr. Makara Lajos, dr. Szabó Dénes és dr. Tompa János.

Az alapszabályok értelmében ügyrendet is kellett készíteni. A február 24-én tartott rendkívüli közgyűlés a titkár által készített ügyrendet elfogadta s jóváhagyásra a központi választmány elé terjesztette. Az ügyrend 6. §-ában megkivánt két üléselnököt dr. Turcsa János és dr. Udránszky László személyében megválasztotta. Jegyző lett dr. Konrádi Dániel s helyébe választmányi tag dr. Lechner Károly. A közgyűlés ugyanekkor elfogadta a választmánynak azt az előterjesztését, hogy az Értesítő, időszak meghatározása nélkül, több apró füzetben jelenjen meg s benne napi jelentőségű kérdések is tárgyaltassanak. A költségtöbblet megtakarítás végett azonban kimondotta, hogy sem a szerkesztőket, sem a szerzőket nem díjazza, csakis a művi munkát és fordítást.

A belgyógyászati klinika tantermében 23 szakülés volt ebben az évben, köztük március 31-én Purjesz tanárt ünnepelte a szakosztály tanárságának 25 éves fordulója alkalmából. Az évnek gyásza is volt: augusztus 30-án meghalt dr. Farkas Géza, Kolozsvármegye tiszti főorvosa.

Szakülések: 1. Dr. Böhner Ferenc: *Izomműködések bemutatása.* 2. Dr. Makara Lajos: *Echinococcus strumae esetét mutatja be.* 3. Dr. Máthé Gábor: *A scarlatina chirurgica.* 4. Dr. Markbreit Irén bemutatásai: a) *Faciális hűdés.* b) *Strabismus.* 5. Dr. Fabinyi Rudolf bemutatása: *Hipnozis hisztériás betegen.* 6. Dr. Lukács Hugó: *Hemianopsia esetet mutat be.* 7. Dr. Veress Ferenc: *Az acne juvenilis kezeléséről.* 8. Dr. Borbély Samu (Torda): *Colecystotomia esetéről referál.* 9. Dr. Makara Lajos: *Carcinoma recti miatt operált beteget mutat be.* 10. D. Veress Ferenc bemutatásai: a) *Gonorrhoea externa.* b) *Trichophitia (herpes tonsurans.)* 11. Dr. Veszprémi Dezső: *Addison-kor esetéből származó készítményeket mutat be.* 12. Dr. Máthé Gábor: *Scarlatinás lamellosus hámlási készítményeket mutat be.* 13. Dr. Purjesz Zsigmond: *Tüdővészes esetről referál.* 14. Dr. Hegyi Mózes: *Dementia praecox stuporosa gyógyult esetét mutatja be.* 15. Dr. Stern Lipót: *3 neoplasmát mutat be.* 16. Dr. Makara Lajos: *A Strauss-féle „Recto-romanoscop" bemutatása, megjegyzésekkel annak gyakorlati értékéről.* 17. Dr. Hegyi Mózes: *Bemutat egy női elmebeteget (Dementia paralytica progressiva.)* 18. Dr. Veszprémi Dezső: *Staphylococcus pyaemia esetéből származó készítményeket mutat be.* 19. Dr. Veress Ferenc: a) *Atypikus másodlagos lueszes exanthema.* b) *Endemiás szifilis eseteit mutatja be.* 20. Dr. Lukács Hugó és dr. Markbreit Irén: *A szemtükri lelet jelentősége elmebetegnél.* 21. Dr. Elfer Aladár: *Az újabb vérfestő eljárásokról referál.* 22. Dr. Marschalkó Tamás: *Dermatitis psoriasiformis nodularis esetét mutatja be.* 23. Dr. Veress Ferenc: *Vagina duplex esete.* 24. Dr. Kanitz Henrik: *Prurigo*

gravis esetet mutat be. 25. Dr. Kanitz Henrik: *Dosimetriai eljárások a Röntgen therapiában.* 26. Dr. Gámán Béla: *Beteget mutat be üvegdarabbal az orrban.* 27. Dr. Máthé Gábor: *Saját szerkesztésű inhaláló sátorát és inhalátorát ismerteti.* 28. Dr. Jancsó Miklós: *A váltóláz és az anophelesek elterjedése Kolozsvárt és vidékén.* 29. Dr. Szilágyi György: *Vándorlép esetet mutat be.* 30. Dr. Demeter György: *Hydrokephalus internusban szenvedett ember koponyáját és agyát mutatja be.* 31. Dr. Csiky Mihály: *Spirochaeta pallida 3 esetét ismerteti.* 32. Dr. Félegyházy Ernő és dr. Potoczky Dezső: *Adatok a vaguspneumonia keletkezéséhez.* 33. Dr. Makara Lajos: a) *Traumás húgyhólyagrepedés.* b) *Hólyagvarrat fonala körül képződött kő esetát mutatja be.* 34. Dr. Elfer Aladár: *Antrax beteget mutat be.* 35. Dr. Kenyeres Balázs: *Tíz év alatt összegyűjtött törvényszéki orvostani jelentőségű fényképeit s Röntgen-felvételeit ismerteti* (1 sorozatos előadás). 37. Dr. Markbreit Irén: *Adatok a pupillán előforduló kötőszöveti meniscusok aetiologiájának ismeretéhez.* 38. Dr. Kenyeres Balázs: *Beszámoló a törvényszéki orvostani intézetben végzett Röntgen-vizsgálatokról* (2 előadás). 39. Dr. Markbreit Irén: *A könnytömlő okrónikus gyuladásairól és exstirpációjáról.* 40. Dr. Veszprémi Dezső: *Kísérletes vizsgálatok vegyes fertőzés esetéből származó baktériumokkal (streptothrix, cladothrix, bac. fusiformis, spricheta gracilis.)* 41. Dr. Elfer Aladár: *Recurrens hűdés esetét mutatja be.* 42. Dr. Demeter György: *Exostosis cartilaginea multiplex egy eset kapcsán.* 43. Dr. Purjesz Zsigmond: *Elnöki megnyitó.* 44. Dr. Kánitz Henrik bemutat: a) *Lupus vulgaris, tuberculosis verrucosa cutis, scrophuloderma és erythema induratum (Bazin)-ban szenvedő beteget.* b) *Lues-mikropapulosa (lichen syphiliticus)* és c) *Kerion Celsi (trichophytiasis profunda capillitii) esetet.* 45. Dr. Kenyeres Balázs: *Pillanat felvételek Röntgen-sugarakkal* (3. előadás). 46. Dr. Góth Lajos: *Semmelweisnak egy a Maisner tanár hagyatékában talált levelét mutatja be.* 47. Dr. Buday Kálmán: *A daganatképződésre vonatkozó kísérletes vizsgálatról* 48. Dr. Góth Lajos: *Panhysterectomia útján eltávolított 3½ kilónyi fibromyoma műtétéről számol be.* 49. Dr. Makara Lajos: *A Mayo-féle gyökeres köldökszérv műtét esetei.* 50. Dr. Hevesi Imre betegbemutatásai: a) *Spontán amputatio esete az alkaron.* b) *Osteosarcoma tarsi.* 51. Dr. Lukács Hugó és dr. Fabinyi Rudolf: *A pellagra kórbonctana.* 52. Dr. Szegedy József: *Hasfali actinomycosis esetet mutat be.* 53. Dr. Kanitz Henrik bemutatásai: a) *Syphilis praecox.* b) *Syphilis maligna.* c) *Lichen ruber planus,* d) *Sclerodermia diffusa.* 54. Dr. Veress Ferenc: *Rhinoscleroma esetét mutatja be.* 55. Dr. Kenyeres Balázs: *A Röntgen-sugarak törvényszéki orvostani jelentősége.* (4. előadás.) 56. Dr. Hegyi Mózes: *Dementia paralytica progressziva beteget mutat be.* 57. Dr. Kenyeres Balázs: *A csontok vizsgá-*

latáról. 58. Dr. Makara Lajos: a) *Köldöksérvkizáródás után támadt bélsipoly gyógyítása bélresectióval, egyidejüleg végzett Mayo-féle gyökeres sérvműtétel.* b) *Flexura coli hepatica adenomája.* c) *Sérvkizáródás után fellépett heges bélszűkület.* 59. Dr. Hevesi Imre: *Két sebészi beteget mutat be.* 60. Dr. Elfer Aladár: *Sclerodermia esetét mutatja be* 61. Dr. Kappel Izidor: *Addison-kóros nő esetét ismerteti.* 62. Dr. Anka Aurél: *A modern gyalogsági fegyverek nyomán kelt lőtt sebek hadi sebészeti jelentősége, a 8 mm. Mannlicherrel eszközölt kísérletek alapján.* 63. Dr. Veress Ferenc: *Sugárirányú vonalas barázdák hereditárius egyén arcán.* 64. Dr. Góth Lajos: *Terhes nőtől eltávolított papilloma tömeget mutat be.* 65. Dr. Kossutány István: *Rendellenesen fejlődött csecsemőt mutat be.* 66. Félegyházy Ernő: *Szifiliszes alapon fejlődő alszárfibrosarcoma esetet mutat be.* 67. Dr. Anka Aurél: *Befejezi a dec. 1-én a lőtt sebekről tartott előadását.* — Összesen: 23 ülésben 67 előadás.

Külön kell megemlékeznünk ez év tavaszán, március 31-én lefolyt ülésről, mely nem a tudománynak, hanem a ragaszkodásnak, a tiszteletnek s a szeretetnek volt szentelve. Az ülés tárgya volt: Purjesz Zsigmond 25 éves tanárságának megünneplése. Dr. Szabó Dénes meleg szavakkal üdvözölte az ünnepeltet s átadta az ő és dr. Jancsó Miklós szerkesztésében s a magyar könyvkiadó-társulat kiadásában Purjesz arcképével megjelent Emlékalbum első példányát, mely tanártársainak és tanítványának 45 dolgozatát tartalmazta. A könyv címe: *Dolgozatok Purjesz Zsigmond negyedszázados tanárságának emlékére.* Purjesz tanár meghatottan válaszolt az üdvözlésre. Üdvözölte még dr. Buday Kálmán, az orvosi kar dékánja, s dr. Udránszky László, a szakosztályi ülés elnöke. Az üdvözleteket Purjesz Zsigmond meleg szavakkal kösönte meg.

A szakosztály tárgysorozata a mellett tanuskodik, hogy a heti ülések ellenére előadásokban nem mutatkozott hiány, sőt fokozott lelkes igyekezettel kívánt mindenki részt venni a tudományos munkában. Az eredményt nagy megnyugvással vették tudomásul az aggodalmaskodók is. Purjesz Zsigmond elnök a nyári szünet után, október 6-án, tartott első űlés megnyitójában mégis felvetette a kérdést, vajjon szükséges volt-e a heti ülésezés. Szerinte szükséges a társulás, mert a gyógytudomány a nagy tevékenység jegyében áll: a therápia vezet, gyógyszerek, természeti hatányok, víz, fény, villamosság, művi erők, vérsavógyógymód, sugalló hatásra szánt beavatkozások stb. uralják a gyógytant. A minél gyakoribb összejövetel s a tapasztalatok kicserélése leghathatósabb módszere a továbbképzésnek.

Az E. M. E. ebben az évben vándorgyűlések tartását határozta el. Az első vándorgyűlés Marosvásárhelyen zajlott le 1906 június 4 - 5. napjain. Az orvosi szakosztály részéről dr. Lechner Károly tartott előadást: *Az én-*

bomlásról. Még ugyanebben az évben, dec. hó 8—9-én, megtartatott a második vándorgyűlés Nagyenyeden, ahol orvosi előadással szerepelt Konrádi Dániel: *A veszettségről* és Reinbold Béla: *A táplálkozás nehány kérdése* címen.

2. Kedvező jelek mellett indult meg az 1907. év. A szakülések zsúfolt termet eredményeztek sok előadóval és sok tárggyal. A tagok száma felszaporodott 76 rendes és 33 pártoló tagra. A pénztári hiány elenyészett. Az anyaegylet jan. 9-i választmányi ülése az elébe terjesztett ügyrendet a következő módosításokkal fogadta el: 1. A szakosztály január 16-ig tartsa meg közgyűlését; 2. A három éves ülésszak irattárát az egyesület irattárába helyezi el. Az iktatókönyvet állandóan a titkár kezeli; 3. A titkár évenként jelentést készít az E. M. E. közgyűlése számára s a szakosztály választmányának jóváhagyása után a központ elé terjeszti; 4. Minden kiadvány az Egyesületnek, mint kiadónak, nevét viselje; 5. Az ügyrend címe: „Az E. M. E. Orvostudományi Szakosztályának szervezete és ügyrendje"; 6. A szakosztály vegye át az Egyesület ügyrendjéből a csereviszonyt szabályozó pontokat (86—94. §); 7. Ezzel végződjék: „Egyebekben az egyesület alapszabályai és ügyrendje irányadók". A szakosztály január 30-án tartott közgyűlése tárgyalta a módosításokat s a választmány előterjesztésére elhatározta, hogy valamennyit az ügyrendbe változatlanul felveszi. Elhatározta továbbá a választmány, hogy a szakülések jegyzőkönyveit az egyes előadások kivonatos ismertetésével a három budapesti orvosi folyóiratban (Orvosi Hetilapban, a Gyógyászatban és a Budapesti Orvosi Újságban) közzéteszi.

Szakülések: 1. Dr. Hevesi Imre: *Lépfene-szérummal gyógyult esete.* 2. Dr. Kenyeres Balázs: *Röntgen-felvételeknél használt erősítő ernyőkről.* 3. Dr. Veress Elemér: *A gátlás és más beidegzési jelenségek Cossus ligniperda hernyoin.* 4. Dr. Gaál Mihály: *Öröklött struma bemutatása.* 5. Dr. Kanitz Henrik: *Onychia syphilitica esetét mutatja be.* 6. Dr. Veszprémi Dezső: *Agy-glioma esete. Adatok a neuralgia szövettanához.* 7. Dr. Kanitz Henrik: *Argyrosis esetét ismerteti.* 8. Dr. Gyergyai Árpád: *Lueszes kétoldali labirinthus-bántalom gyógyult esetét mutatja be.* 9. Dr. Gámán Béla: *Laryngitis hypoglottica hypertrophica chronica esetét mutatja be.* 10. Dr. Kenyeres Balázs: *A stuttgarti vándorgyűlés, külföldi intézetek ismertetése.* 11. Dr. Makara Lajos: *Tapasztalatok a lumbalis analgesiáról és e tan mai állása.* 12. Dr. Szegedy József: *Hasi actinomycosis esetet mutat be.* 13. Dr. Konrádi Dániel: *A veszettség gyors és biztos kórismézésének nehézségei.* 14. Dr. Hevesi Imre: *Világra hozott sokszoros ízületi merevség és ferdeség esete.* 15. Dr. Hevesi Imre: *Világrahozott mindkétoldali mellső térdfícamodás esete.* 16. Dr. Gyergyai Árpád: *Felső állcsontdaganatot utánzó idült*

Highmorüreg gennyedés esetét mutatja be. 17. Dr. Buday Kálmán: *Bélrák-készítményt mutat be.* 18. Dr. Jancsó Miklós és dr. Elfer Aladár: a) *Madártuberculosis-fertőzésről számolnak be.* b) *Spengler szerint festett tbc. bac.-készítményeket mutatnak be.* 19. Dr. Góth Lajos: *Hermaphroditismusról egy eset kapcsán.* 20. Dr. Kenyeres Balázs: *A Röntgen-sugarak törvényszéki orvostani jelentősége. A csontok sérülései. Csonttöréseknek tetsző elváltozások* (5 előadás). 21. Dr. Veress Ferenc bemutatásai: a) *Szifilisz tertiaria papulosa nasi.* b) *Szokatlan külsejű syphilomák.* c) *Tertiarius szifilis négy esete.* 22. Dr. Veszprémi Dezső és dr. Kanitz Henrik: *Heveny sárga májsorvadás bujakórosnál.* 23. Dr. Veress Ferenc: *Heveny általános mérgezés esete resorcin külső alkalmazása után.* 24. Dr. Gyergyai Árpád: *Fogcystában szenvedő beteget mutat be.* 25. Dr. Veress Elemér: *Optikai tényezők a festőművészeti technikában.* 26. Dr. Kappel Izidor: *Köszvényes beteget mutat be.* 27. Dr. Gyergyai Árpád: *Csecsemőt mutat be rendellenesen fejlődött hallószervekkel.* 28. Dr. Kanitz Henrik: *Difteriás bőr- és vulvaelváltozások esete.* 29. Dr. Makara Lajos: *A glandula carotica daganatának esete. Kiirtás a közös fejverőér lekötésével s ennek következtében fellépett agylágyulás.* 30. Dr. Veszprémi Dezső: *Leukaemiás lép készítményét mutatja be.* 31. Dr. Hegyi Mózes: *Poriomania esetet mutat be.* 32. Dr. Potoczky Dezső: *Trypanosoma készítményeket mutat be.* 33. Dr. Elfer Aladár: *A Röntgen-fény jelentősége a fehérvérűségnél.* 34. Dr. Félegyházy Ernő: a) *Kétoldali emlő-hypertrophia.* b) *Actinomycosis colli esetek bemutatása.* 35. Dr. Geber János: *Bromexanthema esetet mutat be.* 36. Dr. Péterfi Tibor: *Az óriási sejtekről.* 37. Dr. Elfer Aladár: *Stenosis mitralisban szenvedett egyén boncleletéről referál.* 38. Dr. Buday Kálmán: *A gyomor verőereinek sclerozisa.* 39. Dr. Demeter György: *Mennyiben lehet a csontok fejlődéséből az életkorra következtetni?* 40. Dr. Kenyeres Balázs: *A színes fényképezés módszereinek, különösen a legújabb Lumiere-féle eljárásnak ismertetése.* 41. Dr. Góth Lajos: *Vaginális császármetszés esetét mutatja be.* 42. Dr. Sándor István bemutatásai: a) *Hasfali tumorban eltokolt idegen test.* b) *Ricard-féle altatókészülék.* 43. Dr. Gyergyai Árpád: *Scleroma esetét mutatja be.* 44. Dr. Kanitz Henrik: *Két rhinoscleroma esetet mutat be.* 45. Dr. Geber János: *Demographizmus esetét mutatja be.* 46. Dr. Kanitz Henrik: *Scleromából készített metszetét ismerteti.* 47. Dr. Buday Kálmán: *Veseelhalás készítményét mutatja be.* 48. Dr. Geber János bemutat: a) *Sclerozis tonsillae-t* és b) *Bujakóros elváltozásokat.* 49. Dr. Góth Lajos: *Új kézfogás a szülés utáni (atoniás) vérzések kezelésére.* 50. Dr. Veress Ferenc: *Sclerodermia két esete.* 51. Dr. Steiner Pál: a) *Operált és gyógyult veseszúrás.* b) *Medicinális higanymérgezés két esetét mutatja be.* 52. Dr. Félegyházy Ernő: *Óriásnövés esete daganatképződéssel.* 53. Dr. Ka-

nitz Henrik: *Psoriasis vulgaris beteget mutat be.* 54. Dr. Péterfy Tibor: *Szövettani készítmények tömeges eltevésének egy új módjáról.* 55. Dr. Purjesz Zsigmond: *Mellűri álképletben szenvedő beteget mutat be.* 56. Dr. Steiner Pál: *Freyer szerint operált transvesicalis prostatectomia gyógyult esete.* 57. Dr. Blumenfeld Sándor: *Tüdővérzés esetéről referál.* 58. Dr. Vértes Oszkár: *A forró légkezelésről a gynaecologiában.* 59. Dr. Veszprémi Dezső bemutat kórbonctani készítményeket: a) *Újszülött nyaki szerveit fejlődési hibákkal.* b) *Elmebeteg vastagbelét krónikus fekélyekkel s e helyen idegen testekkel (kavics, szíjdarab, barackmag).* 60. Dr. Kanitz Henrik: *A szifiliszatoxylos kezeléséről.* 61. Dr. Purjesz Zsigmond: *A korai diagnózis jelentőségéről és a Calmette-féle ophtalmo-reakcióról.* 62. Dr. Veress Ferenc: *Scleroma neonatorum esetéről referál.* 63. Dr. Apáthy István: *A rögzíthetőség és fösthetőség, mint élettani ismertetőjelek.* 64. Dr. Góth Lajos: *Belső elvérzéssel fenyegető petefészek-perithelioma hasmetszéssel gyógyult esete.* 65. Dr. Veress Ferenc: *Paraffin prothesissel javított nyeregorr esete.* 66. Dr. Makara Lajos: *Radiotherápiával kezelt inoperábilis emlőrák esetet mutat be.* 67. Dr. Péterfy Tibor: *Üvegjelzés ceruzával.* 68. Dr. Steiner Pál: *Subkután bélruptura operált és gyógyult esete.* 69. Dr. Gyergyai Árpád: *Pylorus stenosis miatt operált beteget mutat be.* 70. Dr. Elfer Aladár: *Meningitis cerebrospinalis epidemica esetét mutatja be.* 71. Dr. Péterfi Tibor: *2.5 mm. hosszú embrium bemutatása* (vetített képekkel). — Összesen 23 ülésben 71 előadás.

A zilahi 1907. június 1—2. napjain tartott vándorgyűlésen dr. Kenyeres Balázs hirdetett előadását a vetítőgépben előállott hiba miatt nem tarthatta meg.

3. Az 1908. december 12-én tartott közgyűlés elhatározta, hogy a szakülések tárgysorozatában ezentúl referáló előadások is tért kapjanak, hogy így a tagok alapos tájékozást nyerhessenek s a színvonalon lévő nézeteket megismerhessék.

Szakülések: 1. Dr. Kenyeres Balázs: *Idegen testek helyének meghatározása Röntgen-sugarak segélyével, a Fürstenau-féle mélységmérő ismertetésével.* 2. Dr. Kanitz Henrik: *Tonsilla sclerosis három esetét demonstrálja.* 3. Dr. Makara Lajos: a) *Orrszárnyhiány pótlása a fülből.* b) *Ileus esetek.* 4. Dr. Csermák Béla: *A stovainos lumbalis analgesia után jelentkező fehérjevizelésről.* 5. Dr. Buday Kálmán: *Casuisticus adat a tüdőgangraena keletkezéséhez.* 6. Dr. Fabinyi Rudolf: *Az elmebetegek családi ápolásáról.* 7. Dr. Veress Ferenc: *Érdekesebb bőresetek vetített képekben. I. Szifilisz.* 8. Dr. Gámán Béla: *Oesophagus-szűkületben szenvedő beteget mutat be.* 9. Dr. Blumenfeld Sándor: *A Pirquet-féle cutan reactióról s annak Detre-féle módosításáról.* 10. Dr. Veress Ferenc: *Fibrolysinnel kezelt égési heg esete.*

11. Dr. Kanitz Henrik bemutatásai: a) *Tylosis palmaris et plantaris szifilitica. b) Szifilisz gyrata. c) Glossitis gummosa et interstitialis diffusa szifilitica* és d) *Lues congenita esetei.* 12. Dr. Kenyeres Balázs: *Rejtett csonttörésekről, Röntgen-sugarakkal végzett vizsgálatok alapján.* 13. Dr. Kanitz Henrik bemutatásai: a) *Sarcoma idiopathicum multiplex pigmentosum (Kaposi) esete.* b) *Cutan tuberculin-oltás helyén támadt gümős jellegü fekély.* 14. Dr. Lechner Károly: *Ép és kóros érzéseinkről.* 15. Dr. Lechner Károly: *A várás ép és kóros érzéseiről.* 16. Dr. Steiner Pál: a) *X-sugarakkal kezelt és gyógyult felsőajakrák recidiva esete.* b) *Multiplex rák inoperábilis esete.* 17. Dr. Kanitz Henrik: *Lichen ruber planus esetet mutat be.* 18. Dr. Blumenfeld Sándor: *Gümőkóros egyént mutat be.* 19. Dr. Veszprémi Dezső: a) *Tüdőrák,* b) *diastinalis lymphosarcoma* és c) *koponyaűri nagy chondroma górcsövi készítményeit mutatja be.* 20. Dr. Purjesz Zsigmond: *Cyrrhosis hepatis hypertrophica cum ictero sine ascitidae esetet mutat be.* 21. Dr. Potocky Dezső: *Phagocytosis trypanosomiasisnál.* 22. Dr. Genersich Gusztáv: *Pylorus stenosisban szenvedő csecsemőt mutat be.* 23. Dr. Steiner Pál: *Subcutan bélruptura operált és gyógyult esete.* 24. Dr. Veress Ferenc: *Pithyriasis lichenoides chronica esetét mutatja be.* 25. Dr. Sándor István: *A csonttörések kezelése Bardenhauer szerint.* 26. Dr. Sándor István: *Érdekesebb X-sugaras képeket mutat be.* 27. Dr. Steiner Pál: *Elephantiasis penis et praeputii esete.* 28. Veress Ferenc: *Hyperkeratosis subungualis syohlitica esetét mutatja be.* 29. Dr. Gámán Béla: *Szakorvosi vizsgálatok a kolozsvári siketnéma intézet növendékeinél.* 30. Dr. Kanitz Henrik: *A Moro-féle percutan tuberculin reakcióról.* 31. Dr. Kanitz Henrik: a) *Pellagra esetek.* b) *Súlyos égési sérülés nagyfokú eltorzítással.* 32. Dr. Félegyházy Ernő: *A Bier-féle pangásos vérbőség hatásáról sebészi gümős bántalmaknál.* 33. Dr. Blumenfeld Sándor: *Az opthalmoreactio sejttani értékéről.* 34. Dr. Veress Ferenc: *Vetített képek bemutatása. II. Bőrbántalmak.* 35. Dr. Sándor István: *Trauma után az arcon fellépett nagykiterjedésű haematoma vagy aneurysma spurium vagy esetleg angioma ritkább esetét mutatja be.* 36. Dr. Kanitz Henrik: *Urticaria pigmentosa esete.* 37. Dr. Góth Lajos: *Gerincvelő érzéstelenítés nőgyógyászati műtéteknél.* 38. Dr. Veress Ferenc: *Új módszer lehetőleg természethű viaszlenyomatok (moulage-ok) előállítására.* 39. Dr. Góth Lajos: *Ikercollisio esetét mutatja be.* 40. Dr. Steiner Pál: *Freyer szerint operált prostata és ondóhólyagrák gyógyult esete.* 41. Dr. Gyergyai Arpád: *Hypopharinx carcinoma két esetét mutatja be.* 42. Dr. Austerlitz Vilmos: *Az anatómiai nomenklaturáról.* 43. Dr. Kanitz Henrik: *Fejtetőrákot mutat be.* 44. Dr. Sándor István: *Bardenheuer-féle extenziós kezelés.* 45. Dr. Szabó József: *Familiaris gerincvelő megbetegedés esete.* 46. Dr. Blumenfeld Sándor: *Tuberculinnal való*

gyógykezelésre vonatkozó tapasztalatok. 47. Dr. Steiner Pál: *A hímvessző és a herezacskó bőrének traumás eredetű teljes lehántásának phalloplasztikával gyógyult esete.* 48. Dr. Góth Lajos: *A többes terhességek jelenségéről, hármas terhességek eseteinek bemutatásával.* 49. Dr. Veszprémi Dezső: *Negri-féle testeket mutat be emberi veszettség esetéből.* 50. Dr. Góth Lajos: *Hasűri daganatok bemutatása.* 51. Dr. Csiky Mihály és Dr. Jancsó Miklós: *A Wassermann-féle szifilisz serodiagnosisról.* 52. Dr. Gyergyai Árpád:*Bronchoscopia és oesophagoscopia directa, különös tekintettel a bárzsingba és légutakba jutott idegen testekre.* 53. Dr. Kanitz Henrik: *A leukoderma szifilitikum.* 54. Dr. Purjesz Zsigmond: Bemutat három beteget: a) *Bélnyálkahártya leválása,* b) *Marie-féle spondilose rhizomelique,* c) *Arthropathia tabica.* 55. Dr. Sándor István: *Mindkét bal tüdőlebeny lövési sérülése. Tüdővarrat, gyógyulás.* 56. Dr. Kenyeres Balázs: *A szakértői működés körül előforduló hibákról.* 57. Dr. Potocky Dezső: *Két appendicitis esetből származó kórbonctani készítményt mutat be.* 58. Dr. Gyergyai Árpád: Két beteget mutat be: a) *Orbitalis szövődménnyel járó iköbölt gennyedés.* b) *Sinus trombozis esete.* 59. Dr. Jancsó Miklós és Dr. Elfer Aladár: *Az emberi gümőkór bacillusainak virulentiájára vonatkozó vizsgálatok.* — Összesen: 24 ülésben 59 előadás.

A brassói június 7—9-i vándorgyülésen dr. Lechner Károly tartott előadást: *A sugallásról.*

4. Az 1909. évben szintén zsúfolt teremben folytak az előadások.

Szaküléseken: 1. Dr. Makara Lajos: a) *A máj domborulatában fejlődött echinococcus elgennyesedése folytán keletkezett subphrenicus tályog műtéttel gyógyult esete,* b) *Pylorus stenozissal és súlyos tartós vérzéssel komplikált gyomorfekély.* 2. Dr. Vidakovich Kamil: *Mastitis chronica tuberculosa disseminata esetét mutatja be.* 3. Dr. Szabó József: *Az azonosító emlékezés csalódásáról.* 4. Dr. Gámán Béla: *Új adenotom bemutatása.* 5. Dr. Hevesi Imre: *A Borhardt-féle fraise bemutatása, Jackson-epilepsia miatt trepanált eset kapcsán.* 6. Dr. Reinbold Béla: *A szarvasmarhavér fibrinjének hidrolizises elemzése.* 7. Dr. Makara Lajos: 3 megoperált betegét mutatja be: a) *Pylorus szűkület,* b) *Köldöksérv (Mayo-műtét),* c) *Gyomorlövés.* 8. Dr. Kanitz Henrik: *Leukoderma szifilitikum eseteket demonstrál.* 9. Dr. Nagy Samu: a) *Atrophia musculorum progressziva spinalis* és b) *Paralizis bulbaris progressziva esetét mutatja be.* 10. Dr. Gámán Béla: *Rhinoscleroma esetet mutat be.* 11. Dr. Purjesz Zsigmond: *Dystrophia musculorum progressziva infantilisről beszél egy eset kapcsán.* 12. Dr. Steiner Pál: a) *Multiplex basalissejtű rák a fejtető bőrén,* b) *Új készülék suprapubikus systotomia utókezelésére.* 13. Dr. Potocky Dezső: *Szokatlan lefolyású súlyos rachitis esetből származó készítményeket mutat be.* 14. Dr.

Braunstein Gábor: *Dystrophiás beteget mutat be.* 15. Dr. Góth Lajos: *Osteomalaciás beteget mutat be.* 16. Dr. Purjesz Béla: *Az adrenalinnal való gyógykezelés eredményeiről számol be két osteomalaciás betegnél.* 17. Dr. Hevesi Imre: *Klinikai adatok a világrahozott deformitások aetiologiájához.* 18. Dr. Kanitz Henrik: *Urticaria pigmentosa esetét mutatja be.* 19. Dr. Genersich Gusztáv: *Lues congenita esetet mutat be.* 20. Dr. Veress Ferenc bemutat: a) *Gangraena praeputii et glandis* és b) *Multiplex epitelioma esetet.* 21. Dr. Szabó Dénes bemutatásai: a) *Melegítő szekrényben nevelt csecsemő.* b) *Hypertrophia lymphatica vulvae.* 22. Dr. Sándor István: *Térdízületi belső sérülés esete.* 24. Dr. Genersich Gusztáv: *A bal füljárat teljes elzáródása esetét mutatja be.* 25. Dr. Veress Elemér: *A Medusák mozgásaira vonatkozólag Napoliban végzett vizsgálatait ismerteti.* 26. Dr. Zacher Pál: *Agyalapi aneurysma repedéséhez csatlakozó lágyburok-vérzést mutat be.* 27. Dr. Austerlitz Vilmos: *Anatómiai készítmények bemutatása.* 28. Dr. Gámán Béla: Két esetet mutat be: a) *Electrolysissel gyógyított orrsövény luxatio,* b) *Rhinolith.* 29. Dr. Fabinyi Rudolf (Dicsőszentmárton) bemutat: a) *Egy 19 éves microcephalust* és b) *egy tabes dorsalisban szenvedő nőt.* 30. Dr. Veress Ferenc: *Lupus vulgarisnak sósavval meggyógyított esete.* 31. Dr. Zsakó István: *Bőrelváltozások elmebetegeknél mechánikai irritációk következtében.* 32. Dr. Kanitz Henrik: *A Röntgen-sugaras gyógyítás káros mellékhatásairól.* 33. Dr. Vértes Oszkár: *Két fibromyomás uterust mutat be.* 34. Dr. Veress Ferenc: *A Wright-féle opsoninelméletről és staphylococcusos betegségek vaccinás gyógyításáról.* 35. Dr. Veszprémi Dezső: *Kórbonctani anyagon végzett Bordet—Wassermann-féle reakcióról számol be.* 36. Dr. Buday Kálmán: *Aortitis szifilitika készítményeinek bemutatása.* 37. Dr. Purjesz Zsigmond: *Elnöki Megnyitó.* 38. Dr. Makara Lajos két betegséget mutat be: a) *Chondrosarcoma számos jóindulatú exostosis mellett,* b) *Aneurysma arteriae poplitae sinistrae.* 39. Dr. Braunstein Gábor: *Pericarditis esetet mutat be.* 40. Dr. Veress Elemér: *Megfigyelések Scyllium és Thalassochelys szívén.* 41. Dr. Góth Lajos: *Méhen kívüli terhesség esetét mutatja be.* 42. Dr. Nagy Samu bemutatja: a) *Mitralis stenozisnak baloldali recurrens hűdéssel,* és b) *Addison-kór esetét.* 43. Dr. Geber János: *A spirocheta pallida kimutatását mutatja be.* 44. Dr. Steiner Pál: *A cseplesz csavarodásáról.* 45. Dr. Gergely Endre: *A congenitalis tuberkulozisnak két esetét mutatja be.* 46. Dr. Kanitz Henrik: a) *Orrák* és b) *Emboliás lupus vulgaris esetét mutatja be.* 47. Dr. Zacher Pál: *Hulla epehólyagjának bakteriumtartalmáról számol be.* 48. Dr. Zacher Pál: *Tenyésztő-talajokat mutat be.* 49. Dr. Genersich Gusztáv: *A Czerny-féle diathesis exsudativáról betegbemutatással.* 50. Dr. Makara Lajos: *Két megoperált aneurysmás beteget mutat be.* 51. Dr. Szabó József: *A Wassermann-reakció és a Nonne-*

Apelt-féle ammoniumsulfatos kémlés értékesítéséről a psychiátriában. 52. Dr. Góth Lajos: *Válogatott fejezetek a méhfüggelékek lobos bántalmainak köréből.* (I. Bevezető rész.) 53. Dr. Imre József két beteget mutat be: a) *Glioma retinae,* b) *Idegen test az iris mögött.* 54. Dr. Blumenfeld Sándor és Dr. Kappel Izidor: *Az opsonin index meghatározásának értékesíthetőségéről tüdőgümőkórnál.* 55. Dr. Steiner Pál: *Subcutan veserepedés operált és gyógyult esetét mutatja be.* 56. Dr. Jancsó Miklós és Dr. Csiky Mihály: *Paroxysmalis haemoglobinuria.* 57. Dr. Góth Lajos: *Válogatott fejezetek a méhfüggelékek lobos bántalmai köréből. II. Hőmérsékviszonyok.* 58. Dr. Kenyeres Balázs két esetet ismertet: a) *Többszörös tetoválást,* b) *Bábánál talált droguista raktárt.* 59. Dr. Kanitz Henrik: *Lupus erythematodes disseminatus esetét mutatja be.* 60. Dr. Vári Tibor: *Sclerosis lateralis amyotrophica esetet mutat be.* 61. Dr. Veszprémi Dezső kórbonctani készítményeket mutat be: a) *Angioma cavernosum permagnum renis,* b) *Veserák, sokszoros csontmetastasissal,* c) *Vesemedencerák hydronephrosissal,* d) *Hydronephrosis járulékos veseverőér és uereter kereszteződés miatt.* 62. Dr. Purjesz Béla: *Az arteria anonymán, subclavián és felhágó aortán levő aneurysma bemutatása.* 63. Dr. Veress Ferenc: *Erythema vesiculosumban szenvedő beteget mutat be.* 64. Dr. Szabó Dénes: *Esetek ismertetése. Készítmények bemutatása.* 65. Dr. Makara Lajos: *Arcidegbénulásnak idegpárosítással kezelt esete.* 66. Dr. Hirsch Hugó: *Krónikus volvulus esetét mutatja be.* 67. Dr. Imre József: *Rövid közlések a szemoperálások köréből.* — Összesen: 22 ülésben 67 előadás.

5. Szakosztályunkat 1910-ben nagy veszteség érte: dr. Udránszky László egy. tanár és dr. Turcsa János ny. ezredorvos Budapestre távozott. Meghaltak: dr. Góth Lajos és dr. Kanitz Henrik. Mindannyian szakosztályunknak szorgalmas, értékes tagjai voltak.

Szakülések: 1. Dr. Demeter György: *A 6.35 mmes Browning-pisztollyal okozott sérülésnek törvényszéki orvosi jelentőségéről.* 2. Dr. Hirsch Hugó: *Fibroepithelioma papillare multiplex esetét mutatja be.* 3. Dr. Veress Elemér: *Galvános és chemiai ingerhatások összehasonlítása béka idegizomkészítményén.* 4. Dr. Veszprémi Dezső: *Ruptura esetét mutatja be.* 5. Dr. Borbély Samu (Torda): *A féregnyujtvány tájékán lezajló kórfolyamatok két esetét ismerteti.* 6. Dr. Makara Lajos bemutatásai: a) *Aneurysma venosum spurium traumaticum,* b) *Subcutan bélrepedés a séro helyén, kiterjedt heves hashártyagyulladás, gyógyulás,* c) *A jobb alkar álízületénél a hiányzó orsócsontdarab pótlása idegen fibuladarabbal.* 7. Dr. Buday Kálmán: *Paratifusz esetből származó készítmények bemutatása.* 8. Dr. Gyergyai Árpád: *Az orrgaratnak, a tubának és a hátsó orr-részeknek új vizsgálási módját ismerteti.* 9. Dr. Lechner Károly: *Kóros izomérzés (dyskinae-*

sthesia) esete. 10. Dr. Kanitz Henrik: *Trichophytiasis különböző eseteit demonstrálja.* 11. Dr. Makara Lajos: *A Gasserdúc gyökének kiszakítása trigeminus neuralgiánál.* 12. Dr. Braunstein Gábor: *A Cammidge-féle pancreasreactióról szerzett tapasztalatairól számol be.* 13. Dr. Genersich Gusztáv: *Tejelválasztás tifusz abdominalis lefolyása alatt.* 14. Dr. Steiner Pál: *A funkciónális vesediagnosztika a sebészet szolgálatában.* 15. Dr. Góth Lajos: *Válogatott fejezetek a mélhüggelékek lobos bántalmai köréből. III. A vérzésviszonyokról.* 16. Dr. Purjesz Zsigmond: *A vérsavó antitrypsines tulajdonságáról és annak klinikai jelentőségére vonatkozó vizsgálatairól számol be.* 17. Dr. Steiner Pál: *Hegben fejlődött bőrhámrák a lábon és a lábszáron.* 18. Dr. Góth Lajos: *Hermaphroditizmus esete újszülöttnél.* 19. Dr. Genersich Gusztáv: *A kanyaróról járványtani szempontból.* 20. Dr. Purjesz Béla: *A paratifusz és fertőzés egy esetéről számol be.* 21. Dr. Hevesi Imre: *Spasmusos bénulások gyógyítása rhizektomia spinalis posterior (Foerster-féle műtét) segélyével.* 22. Dr. Felter Ignác: *A tbc. bacillus kimutatása köpetben, újabb homogenizáló eljárások segélyével.* 23. Dr. Sándor István: *Bemutatása: spontán csonttörés neuropathikus alapon.* 24. Dr. Geber János: *Acanthosis nigricans (Dystrophie papillaire et pigmentaire) esetét mutatja be.* 25. Dr. Veszprémi Dezső: *Echinococcus hepatis esetét ismerteti.* 26. Dr. Gergely Endre: *Pylephlebosclerosis esetét mutatja be.* 27. Dr. Vidakovich Kamil: *Beszámoló a német sebészeti társaság ez évi berlini kongresszusáról.* 28. Dr. Szabó József: *Syringomyelia esetét mutatja be.* 29. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Az urethanok hatásáról.* 30. Dr. Veress Ferenc: *Pemphigus vegetans esetét mutatja be.* 31. Dr. Pollák Vilmos: *Bőrdifthéria esetét mutatja be.* 32. Dr. Kappel Izidor: *Pyocianase a diftheria kezelésénél.* 33. Dr. Markbreit Irén: *Retrobulbaris lymphangiomás beteget mutat be.* 34. Dr. Jancsó Miklós: *Az echinococcus fertőzés biológiai reakcióját ismerteti.* 35. Dr. Ács Nagy István: *A tuberculozis-bacillusok kimutatása az áramló vérben.* 36. Dr. Purjesz Zsigmond: *Elnöki megnyitó.* 37. Dr. Buday Kálmán: *A rákra vonatkozó statisztikai kutatások jelen állása.* 38. Dr. Marschalkó Tamás: *Ehrlich 606 és a szifilisz-gyógyítás.* 39. Dr. Hevesi Imre bemutatásai: a) *Rachischisis operált esete.* b) *Gerincvelőszúrás által okozott spasmusos paraplégiának Foerster-féle műtéttel gyógyított esete.* 40. Dr. Genersich Gusztáv: *Az emlőn táplált csecsemők hiányos táplálkozásáról.* 41. Dr. Kenyeres Balázs: *Koponyatörésekről, 6 eset ismertetésével.* 42. Dr. Austerlitz Vilmos: *Az arteria brachiális és ágainak rendellenes lefutására és oszlására vonatkozó nehány készitmény bemutatása.* 43. Dr. Kabdebó Kálmán: *A gyűrüs és középső ujj összenövésének esetét mutatja be.* 44. Dr. Steiner Pál: *Adatok a Freyer-féle transvesicális prostatectomia kérdéséhez.* 45. Dr. Szabó József bemutatásai: a) *Erb-féle plexus bénulás esete.* b) *Cho-*

rea degenerativa esete. 46. Dr. Issekutz Béla: *Nehány anyag lélekzésre való hatásának összehasonlító vizsgálata.* 47. Dr. Hanasiewitz Oszkár: *A kollargolos sebkezelés hadsebészeti szempontból.* 48. Dr. Gergely Endre: *A hasnyálmirigy nagyfokú lipomatozisa, nehány megjegyzéssel a diabetesnél előforduló hasnyálmirigyelváltozásokra.* 49. Dr. Demeter György: *Borotvával történt öngyilkosság esetét ismerteti.* 50. Dr. Jakabházy Zsigmond: *A különféle élvezeti szerekről.* 51. Dr. Hatiegan Gyula: *Pustula malignás beteget mutat be.* 52. Dr. Steiner Pál: *Subcutan bélrepedés operált és gyógyult esete.* 53. Dr. Gyergyai Árpád: *A hörgből bronchoskopia útján eltávolított idegen test.* 54. Dr. Geber János: *Keratoma palmare et plantare hereditarium esetét mutatja be.* 55. Dr. Borsos Imre: *A Richter Gedeon vegyészeti gyára által előállított Hypnoval altatószernek klinikai hatásáról számol be.* — Összesen: 24 ülésben 55 előadás.

A Désen, október 9—10-én, lefolyt vándorgyűlésen dr. Parádi Ferenc kórházi igazgató-főorvos mutatta be a dési kórházat és ismertette történetét.

6. Az 1911. évben újra nagy veszteségről kell beszámolnunk: dr. Purjesz Zsigmond tanár a szakosztálynak 1906. óta elnöke, Budapestre költözött s lemondását levélben jelentette be. A búcsúzó elnök távozását a szakosztály sajnálattal vette tudomásul s emlékét jegyzőkönyvben örökítette meg azon reménye kifejezésével, hogy a szakosztály működését ezentúl is támogatni fogja.

A Markusovszky-alap ebben az évben meghaladta a 200 koronát s a központi pénztárba befizettetett Markusovszky Lajos alapító tagdíjaként.

Szakülések: 1. Dr. Demeter György: *Öngyilkos nő nyakszerveit mutatja be.* 2. Dr. Issekutz Béla: *Néhány anyag lélekzésre való hatásának összehasonlító vizsgálata.* 3. Dr. Szabó József: a) *Syringomyelia, syringobulbia esete.* b) *Fetisismus különös complikált esete.* 4. Dr. Apáthy István: *Metszetsorozatok készítésének új módja.* 5. Dr. Makara Lajos bemutatásai: a) *Világra hozott teratoid fardaganat operált esete.* b) *A hólyagba került idegen testek nehány esete.* c) *Három év óta fennálló empyema thoracis Schede-féle thorakoplastikával meggyógyított esete.* 6. Dr. Geber János: *Favus újszülöttnél.* 7. Dr. Imre József: *Három bemutatás:* a) *A kicsúszott szivárványhártya kimetszése.* b) *Papilloma conjunctivae multiplex esete.* c) *Szifiliszes neuro-recidiva Salvarsan után a szemen.* 8. Dr. Gámán Béla: *A pharinx tuberculozisról,* betegbemutatással. 9. Dr. Vértes Oszkár és dr. Zacher Pál: *Sarcoma polyposum cervicis uteri esetét mutatják be.* 10. Dr. Demeter György: *Hermaphroditizmus esetét ismerteti.* 11. Dr. Borbély Samu (Torda): a) *Szokatlan nagy májtályog műtéttel gyógyított esete.* b) *43 gyomor-bélszájképzés.* 12. Dr. Vértes Oszkár: *Fibromyoma nehány*

érdekesebb példányát mutatja be. 13. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Feltűnően kifejlett kondylomák 3 éves leánykánál.* b) *Balanitis 2 éves fiucskánál bárány által való megszopás folytán.* c) *Gonorrhoeás fertőzés intézeti csecsemőnél.* 14. Dr. Hanasievitz Oszkár: *A koponyaboltozattörés egy esetéről.* 15. Dr. Steiner Pál: *A nyilt, áthatoló hasűri sérülésekről,* betegbemutatással. 16. Dr. Deák István: *Ascarisok által okozott vigilambulizmus.* 17. Dr. Vidakovich Kamill: a) *Egyenes hasizom szakadásának esetét mutatja be.* b) *Észleletek az antimeristim (Schmidt) alkalmazásáról.* 18. Dr. Hirsch Hugó: *Enormis nagyságú sarcomát mutat be.* 19. Dr. Gyergyai Árpád bemutat két beteget: a) *Ikcsontból kiinduló fibroma.* b) *Golyó a sinus cavernosus alatt.* 20. Dr. Büchler Dezső: *Portio tuberculozis esetének bemutatása.* 21. Dr. Purjesz Béla: *A lobos és nem lobos folyadékgyülemnek mai differenciális kórisméjéről.* 22. Dr. Blazsek Emilia: *Két ovariális cysta komplikációval társult esetét mutatja be.* 23. Dr. Szabó József: *Akut (apoplexiás) bulbaris paralysis esete.* 24. Dr. Gergely Endre: *Sarcoma myxochonaromatosum femoris esetének bemutatása.* 25. Dr. Vidakovich Kamil: *A benőtt köröm egyszerű műtéti módja.* 26. Dr. Makara Lajos: *Májechinococcus bevarrtan gyógyitott esetét mutatja be.* 27. Dr. Gyergyai Árpád: *Az orrsövény különös fejlődési rendellenessége.* 28. Dr. Szabó József: *A Butenkó-féle vizeletreakció diagnosztikai értéke.* 29. Dr. Davida Jenő: *Kraniometriai vizsgálatok magyarországi lakósok koponyáin. I.* 30. Dr. Gyergyai Árpád: *Choánák mögött teljes hártyás elzáródással beteget mutat be.* 31. Dr. Imre József: *A klinika hályogműtéteiről való jelentés a legújabb műtéti módosítások ismertetésével.* 32. Dr. Kappel Izidor: *Komplementum kötési vizsgálatok scarlatinánál és morbillinél.* 33. Dr. Davida Jenő: *Kraniometriai vizsgálatok magyarországi lakósok koponyáin.* 34. Dr. Genersich Gusztáv: *Pellagrás gyermekek bemutatása.* 35. Dr. Gyergyai Árpád: *Új módszer és műszer a rostasejteknek, állcsontüregnek, a középfülnek és az orbitának átvilágitására.* 36. Dr. Demeter György: *Tetovált katonát mutat be.* 37. Dr. Zacher Pál: *Prostata carcinomát mutat be csontmetastazisokkal.* 38. Dr. Nagy Samu: *Négy scleromás betegnél végzett haematológiai, bacteriológiai és serobiológiai kísérleteiről számol be.* 39. Dr. Gergely Endre: *Veleszületett rekeszsérv esete.* 40. Dr. Vidakovich Kamill: *Májszakadás gyógyult esete.* 41. Dr. Demeter György: *Tüdőtuberkulotikus barlangjában talált megrepedt aneurysma miatt beállott hirtelen haláleseteről számol be.* 42. Dr. Veress Ferenc: *Változások a szifilisz lefolyásában intenziv gyógyítás következtében. Pseudoreinfectiókról és korai redicidivákról.* 43. Dr. Austerlitz Vilmos: *Az orvosi terminológia.* 44. Dr. Geber János: *A favus-kérdés jelen állása egy eset kapcsán.* 45. Dr. Mátyás Mátyás: *Multiplex iuvenilis bőrszarv esetének bemutatása.* 46. Dr. Hirsch Hugó: *Két*

agysérüléssel komplikált koponyatörés műtéttel gyógyult esetét mutatja be. 47. Dr. Steiner Pál: *Esetek a vesesebészet köréből.* a) *Anuria esete.* b) *Zárt pyonephrosis.* c) *Patkó-kővese.* 48. Dr. Haţiegan Gyula: *A vérkép Morbus Basedovii-nál és Strumánál.* 49. Dr. Krecsméry Károly: *A veleszületett féloldali arcóriásnövés egy esetét mutatja be.* 50. Dr. Demeter György: *A végcsontok születés utáni fejlődésének egyes rendellenességeiről és azok jelentőségéről. I. Alsó végtag.* 51. Dr. Büchler Dezső: *Diabetes insipidus esetét ismerteti.* 52. Dr Apáthy István: *Műtermékek-e a neurofibrillumok?* 53. Dr. Demeter György: *A végtagcsontok születés utáni fejlődésének egyes rendellenességeiről és azok jelentőségéről. II.* 54. Dr. Haţiegan Gyula: *Adatok az eosinophilia klinikai jelentőségéről.* 55. Dr. Szabó József: *Eber szuggeszció által előidézett hisztériás rohamok egy család valamennyi tagjánál.* 56. Dr. Issekutz Béla: *Az érzőidegvégeket bénító gyógyszerek együttes alkalmazása által fokozódik azok hatása?* 57. Dr. Blazsek Emilia: *Bélsarcoma esete.* 58. Dr. Veszprémi Dezső: *Bemutatja az előbbi esetnél kioperált sarcomát.* 59. Dr. Mátyás Mátyás: *Lupus-carcinoma esetének bemutatása.* — Összesen: 22 ülésen 59 előadás.

A vándorgyűlést ebben az évben az E. M. E. Vajdahunyadon tartotta, amelyen szakosztályunk részéről dr. Konrádi Dániel *A koleráról* beszélt.

7. Az 1912. évben szakosztályunk létszáma (135: helybeli 76, vidéki 59) nagy apadást szenvedett. Eltávozott: dr. Ács Sándor, dr. Austerlitz Vilmos, dr. Deák István, dr. Gámán Béla, dr. Hirsch Hugó, dr. Krausz Béla, dr. Muszta Péter, dr. Schwartz Ferdinánd részint Budapestre, részint vidékre. Meghalt: dr. Anka Aurél. Mindenik nevével találkoztunk üléseinken.

Szakülések: 1. Dr. Konrádi Dániel: *Bemutatja a kolozsvári vízvezeték vizéből kitenyésztett tifusz és paratifusz B. baktériumot.* 2. Dr. Kenyeres Balázs: *Egy általa feltalált eszközt mutat be a Röntgen-felvételekhez.* 3. Dr. Büchler Dezső: *Rákos betegség miatt kiürtött terhes méh esetét ismerteti.* 4. Dr. Imre József: *Adatok az alkalmazkodás tanához.* 5. Dr. Zacher Pál: *Idegen testeknek a légűtakba jutásához csatlakozó boncolástani elváltozások nehány példányát ismerteti.* 6. Dr. Haţiegan Gyula: *Két beteget mutat be nyelési nehézséggel és rekedtséggel.* 7. Dr. Demeter György és dr. Hanasievitz Oszkár: *Pisztolylövések hatásáról.* 8. Dr. Szabó József: *Izomsorvadásos tabes dorsalis esetet mutat be.* 9. Dr. Apáthy István: *A csontok rostos szerkezetéről.* 10. Dr. Vidakovich Kamill: *Felkarcsonttörések egyszerűbb kezelését ismerteti.* 11. Dr. Goldmann Árpád: *Ulcus molle serpiginosum és erythema multiforme exudativum egy-egy esetét mutatja be.* 12. Dr. Kopár Gerő: *Idült ezüstmérgezési esetet mutat be.* 13. Dr. Veress Géza: *Szifilisz eseteket ismertet.* 14. Dr. Demeter György és dr. Hanasievitz Oszkár: *Pisztolylövések hatásáról. II.* 15. Dr. Hevesi Imre: *Osteoarthritis*

deformans esetét mutatja be. 16. Dr. Deák István: *Akut (apoplexiás) bulbaris paralizis esetet mutat be.* 18. Dr. Kappel Izidor és dr. Purjesz Béla: *Adatok az emberi vérsavó törésindexének változásához a különböző fertőző betegségekben.* 19. Dr. Marschalkó Tamás és dr. Veszprémi Dezső: *Klinikai és kísérletes vizsgálatok a salvarsan halálra vonatkozólag.* 20. Dr. Davida Jenő: *Vizsgálatok a koponyavarratok és synchondrosisok csontosodásáról. I.* 21. Dr. Deák István és dr. Benedek László: *Differentiák a paralitikusok és praecoxosok vérsavói között.* 22. Dr. Makara Lajos: *Bélszűkület operált esetét mutatja be.* 23. Dr. Davida Jenő: *Vizsgálatok a koponyavarratok és synchondrosisok csontosodásáról. II.* 24. Dr. Vidakovich Kamill: *Eljárás a koponyába jutott idegen testek helyének meghatározására.* 25. Dr. Marschalkó Tamás: *A neosalvarsannal való kezelésről.* 26. Dr. Marity Miklós: *A rögzítőfelület és a metszet egymáshoz való távolságának befolyása a fösthetőségre.* 27. Dr. Mátyás Jenő: *Lócsont és embercsont.* 28. Dr. Purjesz Béla és dr. Perl Ottó: *A tifuszbacillusok kimutathatósága a szájűrből.* 29. Dr. Ács Nagy István: *A köpetfehérnye tartalmának gyakorlati értéke a légzőszervi megbetegedéseknél, főleg a tuberkulozis kórjelzésben.* 30. Dr. Veress Ferenc: *A kankókezelésről és annak gyakorlati hibáiról.* 31. Dr Konrádi Dániel: *Tifuszbacillusok a besztercei vízvezeték vizében.* 32. Dr Imre József: *A távcsöves pápaszem hasznáról.* 33. Dr. Veress Ferenc és dr. Szabó József: *A Karvonen-féle reakció értéke a szifilisz és paralizis progressziva diagnozisában.* 34. Dr. Mátyás Mátyás: *Érdekesebb esetek a szülészet körében.* 35. Dr. Zacher Pál: *Kórbonctani készítményt mutat be.* 36. Dr. Krenrich János operált eseteket mutat be: a) *Intramuralis fibromyoma.* b) *Graviditas tubaria.* c) *Echinococcus.* 37. Dr. Makara Lajos: *A gégekiirtásról és a gégenélküli hangképzésről.* 38. Dr. Büchler Dezső: *Gümős adnex tumor operált esetét ismerteti.* 39. Dr. Gergely Endre: *Egy megalorectum et megalosigmoideum kórbonctani készítményt mutat be.* 40. Dr. Issekutz Béla: a) *A gyógyszerek synergizmusáról.* b) *A digitalis csoport anyagainak együttes hatásáról.* 41. Dr. Elfer Aladár: *A hypophysis infundibularis kivonatának hatása kóros viszonyok mellett.* 42. Dr. Benedek László: *Szétsugárzó dadogás (dysarthria spastica „irradiativa") esetet mutat be.* 43. Dr. Imre József: *Emlékezés dr. Schulek Vilmos kolozsvári tanárkodására.* 44. Dr. Geber János: *Nitrogén és kén anyagforgalmi vizsgálatok psoriasis vulgarisnál.* 45. Dr. Kiss Ferenc: *Tanulmány a londoni College of surgeons koponya-gyüjteményéről.* 46. Dr. Kenyeres Balázs: *A német orvosok és természetvizsgálók Münsterben tartott 84-ik vándorgyűléséről.* 47. Dr. Nagy Samu: *Adatok a hasnyálmirigy heveny gyúladásának kórismézéséhez.* 48. Dr. Steiner Pál: *A pancreas necrosis műtétét ismerteti.*

49. Dr. Zacher Pál: *Chorionepithelioma malignum kórbonctani készítményét mutatja be.* — Összesen: 24 ülésben 49 előadás.

8. A szakosztály Értesítőjének szerkesztéséről dr. Szabó Dénes 1913-ban lemondott, miután e tisztet 18 évig töltötte be. A közgyűlés a szerkesztéssel dr. Konrádi Dánielt bízta meg.

Szakülések: 1. Dr. Hanasievitz Oszkár: *Az Oettinger-féle mastisolos sebkezelésről.* 2. Dr. Szabó József: *Elmebetegek gerincagyi folyadékának erjesztő hatásai.* 3. Dr. Geber János: *A Noguchi Luetin reakció klinikai értékéről.* 4. Dr. Haţiegan Gyula: *A Winkler—Schultze-féle oxydase reakció klinikai jelentőségéről.* 5. Dr. Vértes Oszkár: *A kolozsvári nőgyógyászati klinikán 1912-ben végzett 80 laparotomiáról.* 6. Dr. Gyergyai Árpád: *Új eljárás a fülkürt egyenes úton való tágítására.* 7. Dr. Szabó József: *Tumor pontis esetet mutat be.* 8. Dr. Vértes Oszkár: *Echinococcus hólyagok a húgyhólyagban.* 9. Dr. Davida Jenő: *Vizsgálatok az átmeneti varratok persistálásáról. I.* 10. Dr. Hevesi Imre és dr. Benedek László: *Foerster-műtéteknél gyermekkori spastikus paraparesisnél és haemiplegia infantilis spastika eseteinél.* 11. Dr. Mátyás Mátyás: *Elsődleges vagina carcinoma Wertheim-műtéttel operált esete.* 12. Dr. Apáthy István: *Újabb beágyazási és metélési módszer.* 13. Dr. Davida Jenő: *Vizsgálatok az átmeneti varratok persistálásáról. II.* 14. Dr. Mátyás Mátyás: *A Richter-féle Glanduitrin hatásáról.* 15. Dr. Kenessey Albert: *Aorta-repedés kórbonctani készítményét mutatja be.* 16. Dr. Veszprémi Dezső: Kórbonctani készítményeket mutat be: a) *Volvulussal szövődött atresia ilei congenita.* b) *A ductus hepatikusban beékelődött ascarisok.* 17. Dr. Makara Lajos: *a) Egy ascarisok által okozott ileust (ileus verminosus) operált esetéről számol be.* b) *Mediastinopericarditis adhaesiva.* 18. Dr. Reinbold Béla: *Adatok a methaemoglobin szerkezetének ismeretéhez.* 19. Dr. Veress Géza: *Universalis szifiliszes leukodermia esetet mutat be.* 20. Dr. Benedek László: *A paralizis progressziva aetiologiája.* 21. Dr. Veress Géza: *Ulcus rodens esetet mutat be.* 22. Dr. Zacher Pál: *Többszörös máj- és hasüreg echinococcus kórbonctani készítményét mutatja be.* 23. Dr. Vidakovich Kamill: *Echinococcus operált esete a nyelv alatti tájékról.* 24. Dr. Kenessey Albert: *Belső ivarszervi gonorrhoea kórbonctani készítményét mutatja be két csecsemőtől.* 25. Dr. Matusovszky András: *Aneurisma kórbonctani készítménye.* 26. Dr. Koleszár László: *Aneurysma permagnum egy esete.* 27. Dr. Steiner Pál: a) *Adatok Magyarország húgykőstatisztikájához.* b) *Prostata atrophia sebészi gyógykezelése.* 28. Dr. Vidakovich Kamill: *A veseerek sérüléseiről.* 29. Dr. Fugulyán Katalin: *Exophtalmus pulsans esetét mutatja be.* 30. Dr. Elfer Aladár: *A duodenalis sonda klinikai jelentőségéről.* 31. Dr. Benedek László és dr. Zsakó István: *Dystrophia musculorum progressziva esetet mutatnak be.* 32. Dr.

Lechner Károly: *A beszámítás és jogorvoslás kérdése a büntetőtörvénykönyv reviziója alkalmából.* 33. Dr. Hevesi Imre: *Spondilitis ankylopoetica esetet mutat be.* 34. Dr. Szabó József: a) *Conus nodullaris és cauda aequina traumás laesiójának esetét mutatja be.* b) *A nervus medianus izolált bénulása.* 35. Dr. Benedek László és dr. Zsakó István: a) *Juvenilis paralizis progressziva* és b) *spasztikus spinalis paralizis esetet mutatnak be.* 36. Dr. Benedek László: *Acut traumás cerebellaris ataxia esete.* 37. Dr. Ditrói Gábor: *A kancsalság orthopedikus kezelése.* 38. Dr. Benedek László: *A Noguchiféle Luetinnel paralyticus betegeknél végzett bőrreactiókról.* 39. Dr. Geber János: a) *Lupus erythematodes* és b) *Rupia szifilitika esetet mutat be.* 40. Dr. Apáthy István: *A kiválasztószervek különleges festődése resorcina fuchsinával.* 41. Dr. Ács Nagy István: *Tüdőtuberculozis korai diagnozisa a Koch-féle tuberculinnal.* 42. Dr. Haţiegan Gyula: *Aneurysma arcus aortae esetet mutat be.* 43. Dr. Haţiegan Gyula és Dőri Béla: *Adatok a pellagra tünettanához.* 44. Dr. Benedek László: *A Brown-Sequard-féle bénulásról.* 45. Dr. Imre József: *Szemsérülés esetét mutatja be.* 46. Dr. Feszt György: *Lőfegyverrel okozott sérülés két esetét mutatja be.* 47. Dr. Lechner Károly: *Az impressziókról és a revelaciókról.* 48. Dr. Imre József: *Az anisometria jelentőségéről.* 49. Dr. Haţiegan Gyula: *Az alimentaris galactosuria klinikai jelentőségéről.* 50. Dr. Szabó József: a) *Syringo myelia* és b) *Apiplectiformis bulbaris paralizis esetről számol be.* 51. Dr. Elfer Aladár: *Lien migrans esetről tesz említést, kinél a lép és a cseplesz trombotizált része kiirtatott.* 52. Dr. Mátyás Mátyás: *Kettős kéz esetét mutatja be.* 53. Dr. Mátyás Jenő: *Az ember- és állatcsontok közötti különbségekről.* — Összesen: 20 ülésben 53 előadás.

VI.

1914—1919.

1. Az 1914. év első felében az előadások a rendes mederben folytak. Senki sem sejtette az eljövendő nagy időket. A nyári szűnidő derekán kitört háború mind az egyetem, mind a szakosztály működését alaposan megbolygatta. A tagok közül sokan katonai szolgálatra vonultak a harctérre, vagy hadikórházakban működtek. A szakosztály ugyan nem szüntette meg működését, de képe megváltozott. Az előadások a háború követelményeihez símulva, tárgyukat a hadi sebészet, a háborúban előforduló szokott betegségek, járványok köréből választották. Felvilágosító, oktató előadások voltak ezek okulásul, tájékozásul a fiatal orvosi kar tagjai, a hivatásos ápolónők s a társadalom minden rétegéből önkéntesen jelentkező lelkes asszonyok, leányok számára, kik tudásukat, szívüket s egész lényüket fel-

ajánlották a haza védelmében sebesültek s megbetegültek lelki és testi ápolására. Ezek töltötték meg zsúfolásig az előadótermet.

Szakülések: 1. Dr. Makara Lajos: *Egy Freund eljárása szerint operált tüdőemphysemás beteget mutat be.* 2. Dr. Hanasievitz Oszkár: *Hadisebészeti tapasztalatok a balkáni háborúból.* 3. Dr. Mátyás Jenő: *Az ember- és állatcsontok közötti különbségekről. II.* 4. Dr. Kenyeres Balázs: *A gonosztevők titkos értekezésének módjairól.* 5. Dr. Purjesz Béla: *A szív-arythmiákról.* 6. Dr. Pósta Sándor: *A mandibula resekciója után alkalmazott saját újrendszerű prothezisét ismerteti.* 7. Dr. Fugulyán Katalin: *Irideremia* esetét mutatja be. *8. Dr. Imre József:* a) *Szimpathizáló szem gyógyult esetét ismerteti. b) Orbita sérülés utáni haláleseiről számol be.* 9. Dr. Makara Lajos: *Beteget mutat be, kinél a radius egy részét hullaanyaggal pótolta.* 10. Dr. Genersich Gusztáv három fejlődési rendellenességet mutat be: a) *Synechia labiorum nunorum.* b) *Hermaphroditismus. c) Cloaca rectogenitalis.* 11. Dr. Demand Antal: *Hypopharinx sarcoma operált esete.* 12. Dr. Kiss Ferenc: *A halántékcsont szerkezete.* 13. Dr. Koleszár László: *Koponyasérülés után fellépett süketség esetét ismerteti.* 14. Dr. Vidakovich Kamill: a) *Hasi sérülés két esete.* b) *Az orrcsont és combcsont distalis epiphysis leválásának egy-egy esete.* 15. Dr. Ditrói Gábor: a) *Kötőhártyán történt elsődleges bujakóros fertőzés esete.* b) *Két tuberkulózis konjunktivae esetet mutat be.* 16. Dr. Issekutz Béla: *A digitalis hatás chemizmusáról.* 17. Dr. Kenyeres Balázs: *Kivégzett ember holttestének vizsgálatáról számol be.* 18. Dr. Krecsméry Károly: *Borda sarcomának operált esetét mutatja be.* 19. Dr. Lechner Károly: *A freudismusról. I.* 20. Dr. Geber János: *A spirocheta pallida kitenyésztésére vonatkozó kísérletek.* 21. Dr. Tatár Koriolán: *Rhinoscleroma esetet mutat be.* 22. Dr. Bánóczy Margit: *Két staphylococcus sepsisről referál.* 23. Dr. Lechner Károly: *A freudizmusról. II.* 24. Dr. Büchler Dezső: *Veleszületett karbénulás esetét mutatja be egynapos újszülöttnél.* 25. Dr. Dőri Béla: *A bensol-therápiáról,* betegbemutatással. 26. Dr. Lechner Károly: *A freudizmusról. III.* 27. Dr. Tatár Koriolán: *Szifilisz endemia a Magura-környéki falvakban.* 28. Dr. Imre József: *Akut glaucoma esetet mutat be.* 29. Dr. Demeter György: *Az ólom kimutatása lövési sérülésekben.* 30. Dr. Szabó Dénes: *Az orvos működése háború esetén.* 31. Dr. Jancsó Miklós: *A disenteriáról.* 32. Dr. Makara Lajos: *Tájékoztató a hadisebészetről.* 33. Dr. Kovács Áron: *A betegek és sebesültek gondozásáról a háborúban.* 34. Dr. Hevesi Imre: *A végtagsérülések gyógykezeléséről.* 35. Dr. Steiner Pál: *A fejsérülésekről.* 36 Dr. Höntz Kálmán: *Az alsó álcsonttörés kezelése.* 37. Dr. Rigler Gusztáv: *A koleráról.* 38. Dr. Elfer Aladár: *A hadijárványokról.* 39. Dr. Steiner Pál: *Két agytályog esetet mutat be.* 40. Dr. Lechner Károly: *Az idegesség és a háború.* 41. *Vita*

Elfer Aladár és Lechner Károly előző előadásai fölött. 42. Dr. Imre József: *A háború és a szem.* 43. Dr. Konrádi Dániel: *A kolera-ellenes védőoltások.* 44. Dr. Kenyeres Balázs: *Az öncsonkításról.* — Összesen: 23 ülésben 44 előadás.

2. A háborús évek alatt is folytak az ülések, ezekről azonban a történetíró beszámolni nem tud, mivel a jegyzőkönyvek sehol sem találhatók. A tagok közül igen sokan a harctérre távoztak, sokan a különböző hadikórházakban széledtek el. A rend felbomlott. Minden erő és tudás a háború szolgálatába szegődött. Több munka nehezedett a vállakra, nehezebb lett a megélhetés, de a háborús légkör egyszersmind serkentőleg hatott a tagok hazafias érzéstől áthatott lelkére, megkétszerezte a munkabírást s növelte az érdeklődést. A harctér újabb és újabb esetekkel és tapasztalatokkal szolgált, amelyek szakszerű feldolgozásban kerültek a közérdeklődés központjába s tágította látókörünket. Ámde megapadtunk. Az izgalmas és meglepetésekkel járó napi teendők elvonták a tagokat az íróasztal mellől. A halálozás is három fáradhatatlan tagot ragadott el: dr. Benel János egy. m. tanárt, dr. Makara Lajos és dr. Marschalkó Tamás egy. nyilv. r. tanárokat.

Szakülések: 1. Dr. Lukács Hugó: *A háborús psyche.* 2. Dr. Kenyeres Balázs: *Öngyilkosságok különös esete és egyebek.* 3. Dr. Marschalkó Tamás: *A férgesség (pediculosis), annak jelentősége és leküzdése a háborúban.* 4. Dr. Jancsó Miklós: *Tifusz recurrens esete.* 5. Dr. Veszprémi Dezső: *Nagyfokú gyomortágulás esetét mutatja be.* 6. Dr. Issekutz Béla: *Kísérleti adatok a tetanus gyógykezeléséhez.* 7. Dr. Jakobi József: *Dystrophia musculorum progressiva infantilis.* 8. Dr. Jakabházy Zsigmond: *A háború és a gyógyszerek.* 9. Dr. Genersich Gusztáv: *A Strassburger-féle koponyaátvilágítás bemutatása.* 10. Dr. Steiner Pál: a) *Lövési sérülések okozta peripheriás idegbénulások,* b) *Combverőér-aneurysma operált esete,* c) *Agytályog operált és gyógyult esete.* 11. Dr. Apáthy István: *A rögzítés és a színezés kapcsolata a nagyító vizsgálatok módszertanában.* 12. Dr. Genersich Gusztáv: *Az orrsövény elroncsolása, heredolues folytán 20 hónapos gyermeknél.* 13. Dr. Vidakovich Kamill: *A háborús lőfegyverek által okozott csonttörésekről, különös tekintettel a funkciónális kezelésre.* 14. Dr. Genersich Gusztáv: a) *Foggal született csecsemő,* b) *Gyermekkori görcsökről (spasmophilia).* 15. Dr. Marschalkó Tamás: *Háború és venereás bántalmak.* 16. Dr. Zempléni Vilmos: *Orvosok a háborúban.* 17. Dr. Genersich Gusztáv: *Dermatitis solaris (pellagra) esete.* 18. Dr. Balássy Kálmán: *Adatok a pediculozis gyógyszeres kezeléséhez.* 19. Dr. Kenyeres Balázs: *Lőfegyverekkel okozott és egyéb sérülések körüli eljárásokról.* 20. Dr. Lukács Hugó: *A háborúokozta funkciónális zavarok.* 21. Dr. Lőte József: *Néhány szó a ma-*

gyar orvosi nyelvről. 22. Dr. Dőri Béla: *A paratifusz B. fertőzés két ritkább esetéről.* 23. Dr. Haţiegan Gyula: *A háborús hasmenésekről, különös tekintettel a gastrogen eredetüekre.* 24. Dr. Pósta Sándor: *Az állcsontok lövési sérüléseinek utókezelése.* — Összesen: 14 ülésben 24 előadás.

Az előadásokat magas színvonalú értékes hozzászólások egészítették ki. — Dr. Lechner Károly tanárságának 25-ik évfordulójára Emlékkönyvet adott ki a szakosztály.

3. A háború mindjobban belemarkol az élet folyásába: megsokszorozza a létfenntartási küzdelmeket s a szakülések is 1916-ban már gyérülni kezdenek.

Szakűlések: 1. Dr. Dőri Béla: *Két sérült beteget mutat be.* 2. Dr. Farnos Ilona: *Traumás neurosis esete.* 3. Dr. Haţiegan Gyula: *Háborús neurosis esetet mutat be.* 4. Dr. Jakobi József: *Akromegalia esetét mutatja be.* 5. Dr. Issekutz Béla: *A digitalis levél hatékonyságának biológiai úton való méréséről.* 6. Dr. Ditrói Gábor: *Adatok az angiomatosis retinae fejlődéséhez.* 7. Dr. Geber János: *Bőrnekrózis egy szokatlan alakja.* 8. Dr. Vidakovich Kamill: a) *Kephalokele occipitalis superior 5 hetes csecsemőnél,* b) *Quadriceps femoris inának spontán szakadása.* 9. Dr. Issekutz Béla: *A tropeinek és ammoniumbasisaik hatásáról.* 10. Dr. Apáthy István: *A csirapálya sejtjeinek tápláló berendezéséről nagyítós készítmények bemutatásával.* 11. Dr. Újhelyi Miklós: *Emberi veszettség esete.* 12. Dr. Veszprémi Dezső: *Hydrokephalus készítmények bemutatása.* 13. Dr. Jakobi József: *A takonykórról.* 14. Dr. Elfer Aladár: *Ismerteti a varsói rendkívüli német belgyógyászati kongresszust.* 15. Dr. Hevesi Imre bemutatása: *Oesophangus diverticulum műtéttel gyógyult esete.* 16. Dr. Koleszár László: *Gránátrobbanással kapcsolatosan a koponyát érő külerőszak által létrejött süketségről és süketnémaságról.* 17. Dr. Imre József: *Egyszerű műtét szemhéjcsüngés ellen.* 18. Dr. Fugulyán Kata: *Pseudotumor orbitae.* 19. Dr. Apáthy István: *Igazi vékony metszetek előállításának új módja.* 20. Dr. Ditrói Gábor bemutatása: a) *Pillaszőrök az elülső csarnokban.* b) *Cisticercus intracularis.* 21. Dr. Ditrói Gábor: *Bőrátültetéssel gyógyult szemhéjkifordulás esete.* 22. Dr. Geber János: *Két ritkább bőrmegbetegedést mutat be egy családban.* 23. Dr. Steiner Pál: *Az arteria carotis comm. és a vena jugularis int. traumás (lövés) eredteű arterioso-venosus aneurysmájának operált és gyógyult esete.* — Összesen: 8 ülésben 23 előadás.

Népszerű előadást tartott két esetben dr. Steiner Pál: *A sebészet feladata és missziója a háborúban* cimen.

4. Az 1917—19. évi szakűlések előadásai az előadók betűsorrendjében adattak ki egy kötetben, mint az orvosi szakosztály Értesítőjének 39. kötete. Ugyanezek az előadások fínomabb papíron önálló kötetben is megje-

lentek az 1918-ban elhalt dr. Szabó Dénes tanár emlékezetének szentelve, ajánlással s az elhunyt arcképével. A kötet tartalma a következő:

1. Dr. Ákontz Károly: *A vetélésekről 25 évi tapasztalat alapján.* 2. Dr. Benedek László: *A szimpathikustan mai állása.* 3. Dr. Dávid Lajos: *A fontosabb morfin meghatározási módszerekről.* 4. Dr. Demeter György: *Halállal végződött veronál- és luminál-mérgezések.* 5. Dr. Ditrói Gábor: *A görvélyes szemgyúlladás, mint népbetegség.* 6. Dr. Dőri Béla: *A duodenalis táplálásról.* 7. Dr. Elfer Aladár: *Adatok a glandula pituitaria infundibularis kivonatának az osteomalaciánál való hatásához.* 8. Dr. Engel Gábor: *A havi vérzés rendetlenségei.* 9. Dr. Ferencz Áron: *A Benedekfűolajról.* 10. Dr. Fugulyán Kata: *Pseudotumor orbitate.* 11. Dr. Geber János: *Adatok a menstruaciónális urticaria kórtanához.* 12. Dr. Genersich Gusztáv: *A polyposis intestinalis.* 13. Dr. Gergely Endre: *Hirschprung-féle betegség esete.* 14. Dr. Halász Pál: *A nyílméreg pharmacoethnografiája.* 15. Dr. Hanasievitz Oszkár: *A gázképző anaerob-baktériumok által okozott sebfertőzésről a hadisebészetben.* 16. Dr. Haţiegan Gyula: *Vizsgálatok az adrenalinnak a keringő fehérvérsejtképre való hatásáról.* 17. Dr. Hevesi Imre: *A comblövés töréseiről.* 18. Dr. Höntz Kálmán: *A havi tisztulás jelentősége a stomatológiában.* 19. Dr. Imre József: *Egyszerű műtét szemhéjcsüngés ellen.* 20. Dr. Issekutz Béla: *A narkózis elmélete.* 21. Dr. Jakabházy Zsigmond: *Az öncsonkításra felhasznált gyógyszerismereti anyagokról.* 22. Dr. Jakobi József: *A haemoglobinaemia s haemoglobinuria létrejövetelének módjaira vonatkozó vizsgálatok ecetsavmérgezésnél.* 23. Dr. Jancsó Miklós: *Az anopheles és az ember maláriás fertőzését befolyásoló körülményekre vonatkozó kísérletes vizsgálatok.* 24. Dr. Kappel Izidor: *A diftheria bacillusrejtőkről.* 25. Dr. Lechner Károly: *A tudatosságról és annak zavarairól.* 26. Dr. Mátyás Mátyás és dr. Kuncz Andor: *Adatok az appendicitis és női betegségek differenciális diagnózisához.* 27. Dr. Orient Gyula: *Kísérletek a jóddal, mint a foszforméreg ellenszerével.* 28. Dr. Pártos Ervin: *Szoptató anyák és csecsemőjük nyálának keményítő emésztése.* 29. Dr. Purjesz Béla: *Terhesség és szívbántalom.* 30. Dr. Reinbold Béla: *A vörös vérfesték bomlása trypsin hatására.* 31. Dr. Rigler Gusztáv: *Vizsgálatok és eljárások a kanyaró leküzdésére a multban.* 32. Dr. Steiner Pál: *Háborús aneurysmákról.* 33. Dr. Stern Vilmos: *A colititer meghatározása és közegészségtani jelentősége a víz bakteriológiai megítélésénél.* 34. Dr. Szabó József: *A trauma szerepe a krónikus nucleáris amyotrophiák keletkezésében.*

A három év alatt elhaltak: 1917-ben dr. Szombathelyi Gábor, 1918-ban dr. Büchler Ignác, dr. Csiky Mihály, dr. Purjesz Zsigmond, dr. Szabó Dénes, 1919-ben id. dr. Török Imre.

VII.

1920—1934.

1. A háború alatt az utolsó szakűlés 1918. dec. 18-án volt. Az 1919. évi összeomlással a szakosztály működésében is szünet és némaság állott be. Ezalatt is volt veszteségünk. 1921-ben meghalt: dr. Genersich Gusztáv és dr. Hevesi Imre.

A dermedtségből csak 1922-ben kezdődött a felocsúdás. Felrázott az önmagunknak tartozó kötelességérzésünk, önérzetünk, a tudományos munkára való vágyódásunk s az élethez való jogunk. Bénultan bár, de munkához láttunk. Az életrekelés jele már előzőleg mutatkozott. 1920 őszén dr. Benedek László, dr. Purjesz Béla és dr. Pártos Ervin megindították az Erdélyi Orvosi Lapot, mely hat évig állott fenn.

1922. ápr. 25-én az ittmaradottak közül 26-on alakuló közgyűlésre gyűltek össze a hatóság nehezen megszerzett engedélyével. A gyűlést a központi választmány megbízásából dr. Filep Gyula hívta össze és vezette. Elnökké választatott: dr. Veress Ferenc, titkár lett: dr. Koleszár László, jegyző: dr. Veress Géza, választmányi tagok: dr. Gyergyai Árpád, dr. Mezey Sándor, dr. Orient Gyula, dr. Pataki Jenő, dr. Scheitz Vilmos. Elnök indítványára még 10 üléselnök jelöltetett ki: dr. Ákontz Károly, dr. Elfer Aladár, dr. Engel Gábor, dr. Filep Gyula, dr. Höntz Kálmán, dr. Konrádi Dániel, dr. Kovács Áron, dr. Mátyás Mátyás, dr. Steiner Pál, dr. Vértes Oszkár.

Május 11-én az elnök lakásán megtartott választmányi gyűlés a szakűlések megkezdését az őszre halasztotta s az E. O. L.-ot a szakosztály hivatalos lapjának nyilvánította. Ősszel azonban nem lehetett megkezdeni a rendes üléseket, mivel az alapszabályok még nem nyertek megerősítést. A választmány tehát a zárt összejöveteleket határozta el, nagyon érezvén a tudományos fejtegetéseket lehetővé tevő egyesületi működés szükségét. Ezeken az összejöveteleken a tagok előadásokat, összefoglaló beszámolásokat tartottak, egyes eseteket megvitattak, a szaklapok cikkeit ismertették s azonkívül orvostársadalmi kérdéseket tárgyaltak meg. Az 1922-ben tartott két nyilvános szakűlésen az unitárius kollégium nagytermében az elnöki megnyitón kívül előadott dr. Veress Ferenc: *A nemspecifikus gyógyítás jelentőségéről* és dr. Gyergyai Árpád: *Radikális fülműtét a hallójáraton keresztül belülről kifelé működő eszközzel.* Nagy hallgatóság előtt folytak ezek az előadások, kik között azonban több volt a nem orvos. Ezért más helyiségről kellett gondoskodni. Jobb hiányában az 1923-i ülések az Európa-kávéház egy füstös különszobájába kerültek.

2. Fokozatosan csappanó érdeklődés mellett folyt le az 1923. évi 4 szakűlés a következő előadásokkal: 1. Dr. Pataki Jenő: *Az érzéstelenítés története.* 2. Dr. Török Imre: *Gingivitis ulcerosa.* 3. Dr. Veress Ferenc: *A szifilisz gyógyításában legújabban használatos gyógyszereket ismerteti.* 4. Dr. Feszt György: *A tüdőn kívüli tuberkulózis röntgensugaras gyógykezelése.* 5. Dr. Szigeti Imre: *Csont- és mirigytuberkulózisban szenvedő betegeket mutat be.* 6. Dr. Török Imre: *A sebészi tuberkulózis és az orthopaedia.* 7. Dr. Veress Géza: *Szifilisz és a házasság.* 8. Dr. Koleszár László: *A fogbetegségek, mint az orrmelléküregek betegségének okozói.* — Összesen: 4 ülésben 8 előadás.

3. A tagok a helyiséget nem találták megfelelőnek. Nem szívesen jöttek a kávéházi helyiségbe. A további ülések színhelyéül a szakosztály akkor az iparkamara üléstermét kérte el. Az 1924. év 9 szakűlésén a következő önálló dolgozatok és összefoglaló értekezések hangzottak el: 1. Dr. Koleszár László: *A modern sebkezelésről.* 2. *Endokrin-mirigyek sebészi vonatkozásai.* 3. Dr. Weinberger Zsigmond: *A Perthes-féle betegség differenciális diagnosztikájáról.* 4. Dr. Szigeti Imre: *A csonttuberkulózis fénykezelésével elért eredmények.* 5. Dr. Török Imre: *A rectalis aether-narkózis alkalmazásának kérdése.* 6. Dr. Dőri Béla: *Fehérvérűség.* 7. Dr. Kovács Áron: *A lemérhetetlen gyógyszerek hatásáról.* A külföldi lapokból beszámolót tartott: dr. Filep Gyula. Bemutatással szerepelt: dr. Veress Ferenc, dr. Török Ime, dr. Gergely Endre, dr. Feszt György, dr. Koleszár László, dr. Pataki Jenő, dr. Fugulyán Kata.

Az 1924. jan. 22-i közgyűlés tudomásul vette az elnök lakásán tartott választmányi ülésnek azt a jelentését, hogy az elnök és titkár felkereste Petala tábornokot, ki elállott attól a követelésétől, hogy az egész évi tárgysorozat előre közöltessék. Megelégedett azzal, hogy az ülés negyvennyolc órával előbb a rendőrségnek jelentetik, hogy ellenőrzés céljából magát ott képviseltethesse. A szaklap megjelenése 7000 lej összeadásával biztosíttatott s a lap javára egy orvos-bál rendezését határozta el a közgyűlés. A városból elköltözött dr. Veress Géza helyébe jegyzőnek dr. Török Imre választatott meg.

4. Az 1925. évben 5 szakűlést és egy választmányi ülést tartott a szakosztály. Előadott dr. Burger Erzsébet: *A pyorrhoea alveolaris műtéti kezeléséről,* dr. Orient Gyula: *A gyógyszerek hatószerének értékhatározása biológikus úton.* Eseteket mutatott be: dr. Herskovits Izidor, dr. Koleszár László. Szaklapokból ismertető-előadásokat tartott: dr. Szigeti Imre és dr. Koleszár László.

Ebben az évben meghalt dr. Malom Dezső, a marosvásárhelyi bábaképző-intézet igazgatója. Az év tavaszi hónapjaiban lefolyt ülések fokoza-

tosan kevesbedő részvétel mellett mentek végbe. A nov. 11-i választmányi ülésen az elnök és a titkár felvetette azt a kérdést, vajjon nem a vezetőségben keresendő-e a hiba. Majd a létért való súlyos küzdelemben jelölték meg az okot. Megnehezedtek az idők. A fokozott mindennapi gondok mellett az új életberendezés újabb meg újabb nehézségeket támaszt. Egyik lakásért fut, másik adóját fölebbezi, az állásától megfosztott erőfeszítéssel igyekszik pótolni csökkent jövedelmét, a még állásban lévő, érthető okokból, óvatosan távol tartja magát. Fásultság ült a lelkekre. Dr. Koleszár László felvetette az olvasó-egylet eszméjét, vándorgyűlések tartását javasolta fürdőhelyeken, s a nevesebb erdélyi orvosok felkérését előadások tartására. A szászok nyaranta német tudósokat hívnak meg továbbképzés céljából; vajjon nem utánozhatná-e azt a szakosztály valamilyen formában? Összetartásra, csekély anyagi áldozatra van szükség s azon reánk háruló kötelezettség átérzésére, mely a jövőbe tekint. Hiszen fordulhat még jobbra is a kisebbségek sorsa. „Az állam és a magánegyén jól és okosan teszi, — idézi Humboldtot, — ha akkor, amidőn csapások érik, minden ereje megfeszítésével művelődési intézményt létesít, mely szellemiekben biztosítja az elveszett anyagi javakat."

5. A szakosztály működésében ekkor hosszú szünet következett, mely az egész 1926. éven át tartott. Az egész tevékenység csak népszerű előadások tartására szorítkozott. Ilyeneket tartottak: 1. Dr. Koleszár László: *A hirtelen halálról.* 2. Dr. Veress Ferenc: *A szifiliszről.* 3. Dr. Szigeti Imre: *A tuberkulózis gyógyításáról.* 4. Dr. Pataki Jenő: *Orvostudomány és művészet.*

Az 1927-ben egyetlen szakelőadás volt, dr. Koleszár Lászlóé: *A vérátömlesztés története, elmélete, indikációi és gyakorlati kivitele.* Népszerű előadások a következők: 1. Dr. Lórencz Béla: *A gyermekkori hisztéria.* 2. Dr. Konrádi Dániel: *Az alkoholizmusról.* 3. Dr. Leitner Fülöp: *A csecsemő helyes táplálkozása.* 4. Dr. Pataki Jenő: *Orvosi karrikaturák.*

1928-ban a szakülések száma 5-re szaporodott. Az első az erdélyi magyar orvosok helyzetének megbeszélésével foglalkozott. A többin a következő előadások hangzottak el: 1. Dr. Koleszár László: *A szervezet savbázis-egyensúlyának zavarairól, különös tekintettel a sebészi megbetegedésekre.* 2. Dr. Dőri Béla: *A Népszövetség egészségügyi működése.* 3. Dr. Konrádi Dániel: *Lues újabb reakciói.* 4. Dr. Pataki Jenő: *Emlékezés Harvey Vilmosra, a vérkeringés felfedezésének 300 éves évfordulója alkalmából.*

6. Az 1929. évben a fellendülés örvendetes tünetei kezdtek mutatkozni. Az első összejövetelen, február 5-én, a magyar kaszinó melléktermében fehér asztal mellett dr. Pataki Jenő mondott emlékbeszédet *Korányi Frigyes születésének 100 éves fordulója alkalmából.* Ezt követték ezek az előadások: 1. Dr. Koleszár László: a) *A meloplasztika új módja.* b) *A rheu-*

máról és a Pertes-féle kúráról. 2. Dr. Filep Gyula: a) *Az angina pectoris és aszthma cardialeról referált.* b) *A tüdőgümőkór házikezelését ismertette Neumann professzor közleménye után.* 3. Dr. Orient Gyula: *Az asarum europeum ható részeinek vizsgálatairól számolt be.* 1. Dr. Koleszár László: *Dr. Verebély Tibor budapesti egyetemi tanárnak a magyar sebésztársaság nagygyűlésén az alkat sebészi jelentőségéről tartott előadását ismertette.* 5. Dr. Boskovits Henrik: *A Ciszterna-punkcióról.* 6. Dr. Szigeti Imre: *A skárlát-ellenes védőoltás haszna.* Összesen: 8 ülésben 9 előadás.

A népszerű előadások sorozatában a választmány az emberi szervezet ismertetését vette tervbe s ennek megfelelően a következő előadásokat tartotta: 1. Dr. Feszt György: *Az ember csontváza.* 2. Dr. Török Imre: *Az ember izomzata.* 3. Dr. Koleszár László: *Az ember agyidegrendszere.* 4. Dr. Török Imre: *A vese bonc- és élettana.* 5. Dr. Konrádi Dániel: *Az ember vérmirígyei.* 6. Dr. Koleszár László: *A légzőszervek ismertetése.*

Az október 23-án megtartott közgyűlésen a választást a következő eredménnyel ejtette meg: dr. Veress Ferenc elnök, dr. Koleszár László titkár, dr. Török Imre jegyző; választmányi tagok: dr. Gyergyai Árpád, dr. Mezey Sándor, dr. Orient Gyula, dr. Pataki Jenő, dr. Scheitz Vilmos; üléselnökök: dr. Engel Gábor, dr. Filep Gyula, dr. Höntz Kálmán, dr. Jancsó Ödön, dr. Kappel Izidor és dr. Steiner Pál. Határozattá lett továbbá, hogy ezután minden szombat este 6-kor tartassék szakülés.

7. Évek óta foglalkozott a választmány egy orvos-továbbképző tanfolyam rendezésével, amelyet budapesti orvostanárok bevonásával akart megvalósítani. A felkért tanárok a legszívesebben vállalkoztak előadások tartására. A minisztérium azonban a román egyetemi tanárok tiltakozására a tanfolyamot nem engedélyezte s az illetékes szervek merev álláspontját a választmány újabb kisérletekkel sem tudta megváltoztatni. A választmány ekkor elhatározta, hogy az 1930. augusztus 28—30. napjain tartandó marosvásárhelyi vándorgyűlésen az orvosi szakosztály fokozott mérvben fog résztvenni, s felkérte az erdélyi összes magyar orvosokat, hogy szakelőadásaikkal járuljanak hozzá a tervezett nagygyűlés minél fényesebb sikeréhez.

A szakosztályi munkakedv fokozott lendületet vett ebben az évben. Bizonyítja az előadások alábbi sorozata.

Szakülések: 1. Dr. Filep Gyula: *A Gerson, Sauerbruch-Hermannsdorfer-féle sótalan diétáról.* 2. Dr. Koleszár László: *Constitució és sebészet* (két előadás). 3. Dr. Orient Gyula: *Egy pillantás az élők és élettelenek életébe.* 4. Dr. Stern Vilmos: *A gonorrhoeára vonatkozó vizsgálatok* (Lőrinczy hátrahagyott kézirata után). 5. Dr. Herskovits Izidor: *Röntgen apró dózisok citológiai és fermentológiai hatásáról.* 6. Dr. Lórencz Béla: *A csecsemők neuropatológiájáról.* 7. Dr. Markos György: *A skárlát-problémáról.*

8. Dr. Jakobi József: a) *Myxoedemáról.* b) *Az állati száj- és körömfájás emberi vonatkozásáról* 9. Dr. Koleszár László: a) *Rák miatt operált két betegét mutatja be.* b) *Beszámoló a Magyar Sebésztársaság 16. nagygyűléséről* (három előadás). 10. Dr. Feszt György: *Kisch harmónikus gyógykezelése tuberkulotikusoknál.* 11. Dr. Stern Vilmos: *A hypophysis-tan mai állása.* 12. Dr. Leitner Fülöp: *Adatok a szamárköhögés korai diagnózisához, vérkép-vizsgálat alapján.* 13. Dr. Steiner Pál és dr. Leitner Fülöp: *Spina bifida gyógyult esete.* 14. Dr. Grünwald Ernő és dr. Staniloiu György: *Encephalographia-ventriculographia.* — Összesen: 16 ülésben 14 előadás.

Népszerű előadásokat tartott az 1929—30. téli idényben: 1. Dr. Elfer Aladár: *A célszerű táplálkozásról.* 2. Dr. Filep Gyula: *Tuberkulózis elleni védekezés, tuberkulotikus betegek szanatóriumi ápolásáról.* 3. Dr. Koleszár László: *A hallószerv bonctana.* 4. Dr. Pataki Jenő: *Régi fürdők és fürdőzések.* 5. Dr. Török Imre: *Fájdalomcsillapításról a sebészetben.*

Az augusztus 28—30. napjain Marosvásárhelyt lezajlott vándorgyűlés keretében a szakosztály megrendezte első orvosi nagygyűlését s jóleső érzéssel látta az erdélyi orvosi kar nagy érdeklődését, mely a nagyközönségben is visszhangot keltett. A szakelőadásokat nem orvosok is nagy figyelemmel hallgatták a zsúfolásig megtelt teremben. Az előadások a következők voltak: 1. Dr. Jancsó Ödön: *Skárlát-védőoltások az iskolaorvosi gyakorlatban:* 2. Dr. Porsche Ferenc: *Az idegrendszeri lues korai diagnozisa és legújabb gyógymódjai.* 3. Dr. Elekes Miklós: *Az autonóm idegrendszer kérdésének mai állása.* 4. Dr. Szedlák Ödön: *A mindennapi orvosgyakorlat psychotherápiája.* 5. Dr. Blatt Miklós: *Az ophthalmológia modern kérdései.* 6. Dr. Ujhelyi József: *Prostata hypertrophia és diverticulum.* 7. Dr. Veress Ferenc: *A Varix-kezelés.* 8. Dr. Koleszár László: *Tonsilla problema.* 9. Dr. Steiner Pál: *A vesesebészet újabb haladásáról.* 10. Dr. Újhelyi József: *Mikor kell a vesekövet műtétileg eltávolítani?* 11. Dr. Gyergyai Árpád: *A fülkürt működésének vizsgálási módja.* 12. Dr. Veress Ferenc: *A kozmetika legújabb irányai.* 13. Dr. Koleszár László: a) *A gégerák műtéti kezeléséről.* b) *A vértransfuzióról.* 14. Dr. Török Imre: *Ritka lelet atypikus tünetek vakbélgyuladással kapcsolatosan.* 15. Dr. Török Imre: *A csonttörések modern kezelése.* 16. Dr. Burger Dezső: *Az élesztő szerepe az orvoslástanban.* 17. Dr. Walter Leó: *Tanulmány egy új mikrobiológiai felfogás kialakulásához.* 18. Dr. Friedmann J.: *A hypertonias magas vérnyomás csoportjába tartozó betegségek újabb fölismeréséről és gyógyításáról.* 19. Dr. Stern Vilmos: *A belső sekrecióról, különösebb tekintettel a hypophysisre.* 20. Dr. Márkos György: *A skárláttan mai állása.* 21. Dr. Traub Vilmos: *Az electrocardiographiáról.* 22. Dr. Leitner Fülöp: *A szamárköhögés kórismerése pharmokológiai alapon és modern kezelése.* 23. Dr. Vértes Oszkár: *A terhességi toxi-*

koziákról. 24. Dr. Büchler Dezső: *A méh vérzése az endocria alterációkra való tekintettel:* 25. Dr. Simon Aladár: *A méh és függelékének heveny megbetegedése.* 26. Dr. Török Rezső: *A röntgenvizsgálat diagnostikai értékelése.* 27. Dr. Herskovits Izidor: *A röntgenképek kritikai értékelése.* 28. Dr. Gruber F.: *A rádium fizikai és biologiai tulajdonságairól, gyógykezelési módjáról és gyógyjavaslatairól.* 29. Dr. Kappel Izidor: *A Calmette-féle profilaktikus eljárásról.* 30. Dr. Szigeti Imre: *A tüdő tbc. pneumotoraxos és frenicotomiás kezeléséről.* 31. Dr. Hirsch Simon: *Pneumothorax és spontán pneumothorax.* 32. Dr. Traub Vilmos: *Jakobeus-féle thoraxo-caustica, oleothorax plomb, thoraco-plastica.* 33. Dr. Feszt György: *Extrapulmonális tbc.* 34. Dr. Boskovits Henrik: *A gégetuberkulózisról.* 35. Dr. Veress Ferenc: *A bőrtuberkulózis.* 36. Dr. Lebedi János: *A caryon tbc. gyógyításában.* 37. Dr. Jakobi József: *Az állati száj- és körömfájás emberi vonatkozásairól.* 38. Dr. Goldberger Ede: *Szifilisz diagnostikája és therápiája.* 39. Dr. Veress Ferenc: *Fontosabb dermatovenereas kérdések gyakorlati fejtegetése.* 40. Dr. Pártos Ervin: *Bőripari megbetegedések 10 évi tapasztalat alapján.* 41. Dr. Elfer Aladár: *A gyomorrákról.* 42. Dr. Engelberg József: *Gyomorpatológia és próbareggeli.* 43. Dr. Küttel János: *Allergiás betegségek az általános orvosi gyakorlatban.* 44. Dr. Weisz Mendel: *Az anaemia perniciosa nehány esetének bemutatása.* 45. Dr. Koronka István: *A rheumaprobléma mai állása.* 46. Dr. Farkas Imre: *A Basedowkór diff. diagnózisa és therápiája.* — Összesen: 5 ülésben 46 előadás.

A vándorgyűlés népszerű előadói között az orvosi szakosztály tagjai közül ketten vettek részt, dr. Szigeti Imre: *A tuberkulózisról* s dr. Veress Ferenc: *A nő és a sport* címen tartott előadásaikkal.

Az E. M. E. központi választmánya egy 323 lapból álló könyvben adta ki a vándorgyűlés anyagát, amelyből 236 lapot az orvosi nagygyűlés előadásai foglaltak le.

8. A nagygyűlés hatása nem maradt el. Az eddiginél jóval nagyobb érdeklődés ébredt a szakosztály működése iránt az 1931. évben. Vidékről is jelentkezett pár tagtárs előadásra s Budapestről dr. Kiss Pál gyermekorvost sikerült megnyerni pályadíjat nyert értekezésének bemutatására. A választmány újabb meg újabb intézkedéssel kívánta a mutatkozó érdeklődést fenntartani és növelni. Elhatározta, hogy a szakosztályi működésbe bevonja az ifjúságot is, hogy az elhangzott előadásokat hasznosan értékesíthesse tanulmányai gyarapítására s orvosi látókörének szélesbítésére. Külföldi szaklapjainkat az egyes tagok a kaszinó asztalára helyezték kölcsönös használatra. Elfogadta a választmány Koleszár titkárnak azt a javaslatát, hogy egy beszerzendő díszes serleggel s emlékbeszéddel évenként tartandó ünnepi lakomán emlékezzék meg a szakosztály az egyetem volt

tanárairól és az orvosirend kimagasló tagjairól. Ezek az intézkedések rendre-rendre életbe is léptek.

Szakülések: 1. Dr. Veress Ferenc: *Varus nodulosusról.* 2. Dr. Steiner Pál: *Gravitz-tumorról.* 3. Dr. Herskovits Izidor: *Choleptographiáról.* 4. Dr. Koleszár László: *10 év előtt operált rákbetegek bemutatása.* 5. Dr. Steiner Pál: *Vese echinococcus operált esete.* 6. Dr. Török Imre: *A PH matematikai számítás alapjai.* 7. Dr. Elián Erzsébet: *Laboratóriumi készítmények bemutatása.* 9. Dr. Elián Erzsébet: *Laboratóriumi vizsgálati módszerek.* 10. Dr. Török Imre: a) *Pes planus Perthes szerint operált esete.* b) *A lenyelt leucociták sorsa.* 11. Dr. Feszt György: *Az intravenás pyelographiáról.* 12. Dr. Mátyás Mátyás: *Kiirtott gyomorrészlet bemutatása.* 13. Dr. Vitályos András: *Reticuloendotheliális sistema jelentősége.* 14. Dr. Grünwald Ernő: *Ductus Botalli persistens.* 15. Dr. Feszt György: *Röntgenképek bemutatása.* 16. Dr. Koleszár László: *Tüdőtuberkulózis sebészi kezelése.* 17. Dr. Mátyás Mátyás: *Co. miatt kiirtott gyomor bemutatása.* 18. Dr. Szigeti és dr. Traub: *Vitatkozás dr. Koleszár tüdősebészeti előadása felett.* 19. Dr. Márkos György: *Pyelocystitis gyermekkorban.* 20. Dr. Czakó József (Marosvásárhely): *Ritka ureterkő bemutatása.* 21. Dr. Veress Ferenc: *Tripaflavin gonorrhoea gyógyításában.* 22. Dr. Kiss Pál (Budapest): *Electrocardiografiáról a diphteria klinikumában.* 23. Dr. Vitályos András: *A női sexualhormonkutatások mai állása. Hormontitrálás* (két előadás). 24. Dr. Guzner Miklós: *A Nicolas-Favre-féle betegség.* 25. Dr. Márkos György: *A tejkiválasztás elősegítéséről.* 26. Dr. Koleszár László: a) *A sebkezelés fahamuval.* b) *Dacriocystotomia endonasalis Wert-Polyák szerint operálva.* 27. Dr. Vitályos András: *Az emlőmirígy hormonalis vonatkozásai* (lapszemle). 28. Dr. Török Imre: *Megemlékezés Aug. Bierről.* 29. Dr. Orient Gyula: *Warburgról.* 30. Dr. Veress Ferenc: *Miként gyógyul a szifilisz?* 31. Dr. Borsos Imre (Nagyilonda): a) *Elektromos kísérletek.* b) *Rákkísérletek.* 32. Dr. Steiner, dr. Jakobi, dr. Herskovits: *Érdekes hasi esetek bemutatása.* 33. Dr. Erdős Imre: *Csecsemőkori tüdőgyuladás kezelése.* — Összesen: 15 ülésben 33 előadás. Ötvennél több hozzászólás s vitatkozó előadás tette érdekessé és tanulságossá az év szakületeit.

Mivel a választmány úgy határozott, hogy csak két évenként tart orvos-nagygyűlést a vándorgyűlés keretében, a nagyenyedi vándorgyűlésen (1931 aug. 28—30.) orvosi szakelőadások nem szerepeltek. Orvosi népszerű előadás kettő volt, dr. Márkos György (Kolozsvár): *A kiütéses fertőző betegségekről* és dr. Schmidt Béla (Marosvásárhely): *Öregedés és halál.*

9. Az 1932. évi szakületeket szintén nagy érdeklődés kisérte. Kiemelkedő pontja volt dr. Kiss Ferenc szegedi egy. tanár előadása. A vidékről

ebben az évben két előadó jelentkezett. Elvesztette a szakosztály szorgalmas jegyzőjét, dr. Török Imrét. Vadászaton egy vigyázatlanul elsütött fegyver oltotta ki sok reményre jogosított életét. A december 14-i tisztújító közgyűlésen a szakosztály tisztikara következőképpen alakult meg: dr. Veress Ferenc elnök, dr. Koleszár László titkár, dr. Feszt György jegyző, vál. tagok: dr. Fugulyán Katalin, dr. Gyergyai Árpád, dr. Lórencz Béla, dr. Orient Gyula, dr. Szigeti Imre.

Szakülések: 1. Dr. Balogh András: *A sebészet helye a népgyógyászatban.* 2. Dr. Gruber Farkas: *Új felfogás a rák keletkezés módjáról.* 3. Dr. Jakobi József, dr. Steiner Pál és dr. Herskovits Izidor: *Ulcus duodeni és epekő-eset klinikuma, röntgenológiája és sebészeti gyógyítása.* 4. Dr. Erdős Imre: *Csecsemőkori tüdőgyuladás kezelése.* 5. Dr. Elián Erzsébet: *Bakteriológiai készítmények bemutatása.* 6. Dr. Márkos György: *Pericarditis serosa rheumatica saját vérrel és anyavérrel gyógyított esete.* 7. Dr. Leitner Fülöp: *Gennyes szívburoklobnak gyógyítása optochinnal.* 8. Dr. Koleszár László: *Rákploblema* (hat előadás). 9. Dr. Grünwald Ernő: *Tüdőgyúladás 18 hónapos gyermeknél.* 10. Dr. Török Imre: *Paravenába adott injekció utáni idegbénulás műtéttel gyógyult esete.* 11. Dr. Koleszár László: *Megemlékezés baleset következtében hirtelen elhalt dr. Török Imréről.* 12. Dr. Márkos György: *Új skárlátszérum immunbiológiai megvilágításban.* 13. Dr. Goldberger Ede: *Orvos és adózás.* 14. Dr. Herskovits Izidor: *Vesekő esetek Röntgen-diagnózisa.* 15. Dr. Bogdán Károly: *Hólyagdiverticulumokról.* 16. Dr. Gyergyai Árpád: *A fülkürt működéséről.* 17. Dr. Kiss Ferenc (Szeged): *Az autonóm idegrendszer újabb kutatásai.* 18. Dr. Schmidt Béla (Marosvásárhely): *Az áthangolás új faja.* 19. Dr. Takáts Sándor (Nagysomkút): *Pellagra és új gyógymódja.* 20. Dr. Koleszár László: a) *Küttner-féle betegségről.* b) *A nyálkakövekről s nyálkakólikáról.* c) *A garatgyúlladásokról.* 21. Dr. Gspann Károly ifj.: *A calcium gyógyszer-e a tbc. gyógyításában?* 22. Dr. Vitályos András: *Újabb elméletek a fogamzásról, a terhességi idő revíziója.* 23. Dr. Perl Ottó: *A fogszú aetiologiája és prophilaxisa.* — Összesen: 22 ülésben 23 előadás. Népszerű előadást tartott: 1. Dr. Guzner Miklós: *A lelki és testi élet alaktani alapon.* 2. Dr. Parádi Ferenc: *A villanyáram okozta balesetekről és halálról.* 3. Dr. Vértes Oszkár: *Mit köszönhetnek az anyák Semmelweissnek?*

Az E. M. E. soros vándorgyűlésének színhelye ebben az évben Nagybánya volt. Ebben a keretben az orvosi szakosztály megrendezte második nagygyűlését aug. 25—28. napjain. A megnyitó díszülés előadását a szakosztály megbízásából dr. Pataki Jenő tartotta meg *Az erdélyi magyar orvosok tudományos törekvései* címen. A szakosztály orvosi nagygyűlése négy ülésben a következő előadásokat mutatta be:

1. Dr. Koleszár László: *Phlegmone lignosum colli kórképe alatt lefolyt actionomycosis esete.* 2. Dr. Koleszár László: *A postinfluenzás Highmor-üreg megbetegedésekről.* 3. Dr. Márkus András: *A prostata lymphogranulomatosis egy még eddig ismeretlen kórképe.* 4. Dr. Feszt György és dr. Szigeti Imre: *A gyulladásos sebészi betegségek konzervatív kezelése.* 5. Dr. Lükő Béla: *Avertin altatásról.* 6. Dr. Gyergyai Árpád: *A fülkürt különböző új vizsgáló eljárásainak ismertetése.* 7. Dr. Koleszár László: *Streptococcus mucosus okozta középfülgyúlladásról.* 8. Dr. Schmidt Béla: *Az áthangolás és egy új módja.* 9. Dr. Koronka István: *Gyomorsekreciós zavarok fellépte fertőző betegségek kapcsán.* 10. Dr. Szigeti Imre: *A dispenserek szerepe a tüdő tbc. prophylaxisában.* 11. Dr. Reichert Aladár: *Az idült ízületi csúz aetiologiája és therápiája, különös tekintettel Pöstyén-fürdő gyógytényezőire.* 12. Dr. Szentmiklóssy Ödön: *Az ólommérgezésről.* 13. Dr. Nagy Jenő: *A Paroxysmalis tachycardia gyors megszüntetése.* 14. Dr. Szigeti Imre: *Pneumothorax kezelés eredményei tüdő tbc.-nél.* 15. Dr. Szokol Pál: *Bajfalu-fürdő artézi- és ásványvize.* 16. Dr. Leitner Fülöp: *Az optochin értéke a pneumococcus okozta tüdő- és mellhártyagyúladások kezelésében.* 17. Dr. Bogdán Károly: *A colibacilluriáról.* 18. Dr. Koleszár László: *A tonsillavizsgálásról.* 19. Dr. Fekete Samu: *A blepharospasmus gyógyítása alkoholinjekcióval.* 20. Dr. Koronka István: *Diagnostikai tévedések a rheumatologiában.* 21. Dr. Lovrich József budapesti egy. tanár, mint vendég: *A szülészet új irányai.* 22. Dr. Vértes Oszkár: *Elférfiasító petefészekdaganat egy esete.* 23. Dr. Heller József: *Vérzéscsillapítás a szülészetben.* 24. Dr. Herskovits Izidor: *Cholecystographiás tapasztalatok, 220 eset kapcsán.* 25. Dr. Veress Ferenc és dr. Goldberger Ede: *A trypaflavin értéke a gonorrhoea abortív kezelésében.* 26. Dr. Heller József: *Az anticonceptio mai állása.* 27. Dr. Veress Ferenc: *Adatok a lymphogranulomatosis tömeges előfordulásához és gyógyításához.* 28. Dr. Márkus András: *Modern favustherápia.* 29. Dr. Veress Ferenc: *Dermatotherápiai kérdések.* 30. Dr. Nagy Jenő: *A művi vetélés és szülés nyomán fellépő sepsis megelőzése és gyógykezelése.* 31. Dr. Hart Albert: *Gyermekbetegségekhez csatlakozó taglejtésekről és facies dolorosáról.* 32. Dr. Hamburg József: *Újabb tapasztalatok a tabeses szemidegsorvadásnál a sejtoxidációt fokozó szerek alkalmazásával.* — Összesen: 4 ülésben 32 előadás. A népszerű előadások között 4 orvosi szerepelt: 1. Dr. Koleszár László: *A rák, mint népbetegség.* 2. Dr. Parádi Kálmán: *A tuberkulózisról.* 3. Dr. Veress Ferenc: *A megöregedés megelőzése.* 4. Dr. Vértes Oszkár: *Mit köszönhetnek az anyák Semmelweissnak?*

10. Az 1933 évben a tudományos működés némi csökkenését lehet megállapítani. Az ülések száma 19-re apadt. A választmány közvetítette az E. M. E. központjához dr. Pataki Jenő beadványát, melyben azt indítvá-

nyozta, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület, amelynek egyik sarkalatos feladata az ismeretek terjesztése, ne csak a központban s a művelt közönség körében teljesítse hivatását, hanem vonja be hatáskörébe a népet is. E cél elérésére tartasson a közegészség, közgazdaság, közigazgatás, jogiismeretek stb. köréből népszerű ismeretterjesztő előadásokat a megyék nagyobb központi falvaiban. A beadvány részletesen kidolgozott tervet tartalmazott, de visszhang nélkül maradt. Mégis ezzel függhet össze az, hogy az Egyesület központi választmánya néhány megyei központban tartandó egészségügyi népszerűsítő előadás tartására szólította fel a szakosztályt s a készkiadások fedezésére 3000 lejt szavazott meg. A szakosztály választmánya fel is kért 2—2 tagot, hogy Tordán, Nagyenyeden és Désen tartsanak ilyen tárgyú előadásokat, kivitelre azonban nem került sor. Ugyancsak a központi választmány népegészségügyi füzet kiadására kérte fel a szakosztályt, mely főképpen a falú egészségügyét szolgálná s olyan közleményeket tartalmazna, amelyek a falusi nép előtt felolvasásra volnának alkalmasak. A szakosztály feleletében azt indítványozta, hogy az erre szánt összeg adassék a dr. Schmidt Béla szerkesztésében megjelenő Népegészségügyi Szemle részére s egyben kötelezteссék a szerkesztőség, hogy a címlapon tüntesse föl az E. M. E. támogatását. Ebben az évben a központi választmány a szakosztály részére egy vetítőgép beszerzését engedélyezte.

A halál közben kegyetlenül aratott. Négy helybeli s két vidéki tag távozott az élők sorából: dr. Vértes Oszkár, dr. Mezey Sándor, dr. Rozenberger Mór, dr. Matusovszky András, dr. Imre József egyetemi tanár (Budapest) és dr. Simkovits Aurél kézdivásárhelyi járásorvos.

Szakülések: 1. Dr. Feszt György: *Gyomorfekély röntgenképe.* 2. Dr. Filep Gyula: *Gyomorfekély gyógyítása.* 3. Dr. Vitályos András: *Gyomor- és bélfekély pathológiája.* 4. Dr. Haas Marcel: *Basedow-kór symtomatológiája.* 5. Dr. Koleszár László: *Streptococcus pharingitis septikopyaemiával komplikált esete.* 6. Dr. Koleszár László: *Adrenalin értéke a szérum-betegség leküzdésében.* 7. Dr. Veress Ferenc: *Paget-kór.* 8. Dr. Guzner Miklós: *Epulis sarcomatosa esete.* 9. Dr. Bogdán Károly: *Újabb irányelvek a kankó kezelésében.* 10. Dr. Feszt György: *A gyomor- és nyombélfekély felismerése röntgensugárral.* 11. Dr. Mátyás Mátyás: *Szabó Dénes emlékezete (1856—1918.).* 12. Dr. Sárdy Elemér: *Általános peritonitissel járó perforált appendicitis kezelése graviditás esetében.* (Szabó Dénes emlékére tartott előadás.) 13. Dr. Koleszár László: *Súlyos Basedow-kór miatt operált beteg bemutatása.* 14. Dr. Steiner Pál: *Vesebetegségek sebészeti vonatkozásai.* 15. Dr. Herskovits Izidor: *Rheumás betegségek kezelése Histaminnal.* 16. Dr. Osváth Lajos: *Angina Ludovici-eset bemutatása.* 17. Dr. Leitner Fülöp: *Veleszületett szívbaj és hydrocephalus gyógyult esete.* 18. Dr. Markos György:

Anaphylaxiás betegség-e a tüdőgyúlladás? 19. Dr. Orient Gyula: *Iontophoresis útján fémhigany eltávolítása a szervezetből.* 20. Dr. Koleszár László: *Fogászati idegtű az oesophagusban.* — Összesen: 19 ülésben 20 előadás.

Június 25-én a szakosztály díszközgyűlést tartott dr. Pataki Jenő doktorrá avatásának 50 éves fordulója alkalmából. Az elnök a szegedi Ferencz József-Tud. Egyetem aranydiplomáját meleg szavak kíséretében nyujtotta át az ünnepeltnek. Dr. Szigeti Imre méltatta Pataki doktort, mint embert, mint orvost és mint orvostörténetírót.

Népszerű előadások: 1. Dr. Perl Ottó: *A fogak szúvasodása és annak megelőzése.* 2. Dr. Koleszár László: *A rákbetegségről.* 3. Dr. Gspann Károly ifj.: *A tuberkulózisról.* 4. Dr. Koleszár László: *Az alacsony és magas termet okairól.* 5. Dr. Pataki Jenő: *Régi nagyhírű erdélyi orvosok.*

A Sepsiszentgyörgyön aug. 27—29. napjain tartott vándorgyűlésen az orvosi szakosztály a következő előadásokkal vett részt: 1. Dr. Gyergyai Árpád: *Fontos tudnivalók a fül-, orr- és gégészet köréből.* 2. Dr. Márkos György: *Védekezés a fertőző betegségek ellen.* 3. Dr. Parádi Ferenc: *Pápai Páriz Ferenc, mint orvostudós.* 4. Dr. Schmidt Béla: *Az örök harc. Küzdelem a tbc. ellen.* 5. Dr. Szigeti Imre: *Az örök harc fegyverei. A tuberkulózis elleni védekezésről és hatásos gyógyításáról.*

11. Az 1934. év örvendetes eredményt hozott, az orvosi szakosztály külön Értesítőjének megjelenését. Az E. M. E. 1934. febr. 24-én tartott közgyűlése úgy határozott, hogy az orvosi szakosztály 1934. jan. 1-től munkálatait önálló kiadványban jelentetheti meg s e kiadvány költségeire 35.000 lejt állapított meg. Szerkesztőül az elnököt és a titkárt jelölte ki. A 241 lapot kitevő első Értesítő rövidesen meg is jelent s pár lapos történelmi visszapillantás után a szakosztály tíz évi (1922—1932.) tudományos működéséről számolt be jegyzőkönyvek alakjában. Végre birtokába jutott a szakosztály a 39.361 lejbe került modern felszerelésű Zeiss-Ikon vetítőgépnek is. Kezelését a központi választmány az orvosi szakosztály gondjaira bízta azzal a kikötéssel, hogy mindegyik szakosztálynak egyformán rendelkezésére áll. Elvesztette ebben az évben a szakosztály egyik legszorgalmasabb és legértékesebb tagját, dr. Szigeti Imrét.

A szakülések meggyérültek. Az ok nem az érdeklődés megcsappanásában, hanem az ostromállapotban és a sajtóellenőrzésben keresendő. A tudományos ülések engedélyezése is olyan nagy nehézségekkel járt, hogy mindössze csak 10 előadást sikerült tartani. Ezek: 1. Dr. Koleszár László: *Oesophago-bronchialis sipolyról.* 2. Dr. Kovács Margit: *Ismétlődő kétoldali tubaris terhesség különleges esete.* 3. Dr. Küttel Lajos: *Eugeniai kérdések és az átöröklés* (3 előadás). 4. Dr. Váradi Gábor: *Idegen test a hólyagban.* 5. Dr. Boér László: *Modern lakáshigiéne.* 6. Dr. Osváth Lajos:

Adatok a gonorrhoeás gonitis kezeléséhez. 7. Dr. Herskovits Izidor: a) *Az ultrarövid elektromos hullámok alkalmazása az orvostudományban,* b) *Újabb haladások az orvostudomány terén. C vitamin bemutatása és ismertetése.* — Összesen: 10 ülésben 7 előadás. — Dr. Veress Ferenc *Poikyloderma atreplicans* című szakelőadására nem kapott engedélyt.

Népszerű előadások a következők voltak: 1. Dr. Lórencz Béla: *Veleszületett vérbaj.* 2. Dr. Koronka István: *A szervezet védelmi berendezkedése.* 3. Dr. Herskovits Izidor: *Periodikus röntgen-vizsgálatok fontossága a tüdővész elleni küzdelemben.* 4. Dr. Schmidt Béla: *Ami a háznál felhasználható gyógyításra és ápolásra.* 5. Dr. Pataki Jenő: *Kuruzslókról.* (Vetített képekkel.) 6. Dr. Veress Ferenc: *Mit kell tudni mindenkinek a vérbajról?*

Az E. M. E. Brassóban augusztus 25—28. napjain tartott vándorgyűlése keretében szép sikerrel folyt le a harmadik orvosi nagygyűlés a következő előadásokkal:

1. Dr. Küttel Lajos: *Az anaphylaxiáról.* 2. Dr. Márkos György: *Allergiás betegség-e a pneumonia, különös tekintettel a reconvalescens savó értékére.* 3. Dr. Bálint Sándor: *Savbázis-egyensúly a csecsemőkorban.* 4. Dr. Grünwald Ernő: *Csecsemők és kisgyermekek hasfájdalmai.* 5. Dr. Márkos György: *A reconvalescens savó értéke a fertőző-betegségeknél és előnye az antitoxikus savóval szemben.* 6. Dr. Kappel Izidor: *A Pfeiffer-féle mirigylázról, esetek kapcsán.* 7. Dr. Herskovits Izidor: *A hasi szervek röntgenvizsgálatának célszerű sorrendje és metódikája.* 8. Dr. Grünwald Ernő: *Bemutatások a gyermekgyógyászat röntgenológiája köréből.* 9. Dr. Traub Vilmos: *Szív és véredény szifilisz kórisméje, kórjóslata és kezelése.* 10. Dr. Heller József: *Méhen kívüli terhesség klinikumáról, néhány operált és gyógyult eset kapcsán.* 11. Dr. Czakó József: *Ileusos tüneteket okozó elsődleges coecum-sarcoma esete. Naevus-ból kiinduló universalis carcinoma.* 12. Dr. Herskovits Izidor: *Lúgmarás okozta ritkább nyelőcső és gyomorelváltozások röntgenképe.* 13. Dr. Goldberger Ede: *A serológiai szifilisz-reakciók lényege és jelentősége.* 14. Dr. Veress Ferenc: *Modern szifilisz gyógyítás.* 15. Dr. Goldberger Ede: *Az antiszifilitikumok hatásmódja.* 16. Dr. Veress Ferenc: *Húgycsőkankó nehezen gyógyuló eseteiről és azok sikeres kezeléséről.* 17. Dr. Koleszár László: *A Highmor-gennyedések diagnosztikájáról.* 18. Dr. Koleszár László: *Trigeminus neuralgia gyógyítása saját tapasztalatok alapján.* 19. Dr. Steiner Pál: *Egy fejtetőről operált malignus tumor esetet mutat be, hiánypótlás olasz plasztikával.* 20. Dr. Steiner Pál: *Pararenalis daganatok.* 21. Dr. Heller József: *Vérzéscsillapítás céljából alkalmazott gummival való haskörülszorítás veszélyei.* 22. Dr. Ing. Róbert Schultze (vendég): *Gibt es eine künstliche Beeinflussung des Ge-*

schlechtes? 23. Dr. Goldenberg Pál: *Korszerű sexualpatológiai jelenségek; a nemiélet zavarai és rendellenességei napjainkban.* 24. Dr. Koleszár László: *Primér mastoiditisről, saját esetek kapcsán.* 25. Dr. Osváth Lajos: *A rheuma histamin kezeléséről. (Iontophoresis.)* — Összesen 4 ülésben 25 előadás.

Külön kiemelendő dr. Huzella Tivadar budapesti egy. tanárnak, a nagygyűlés vendégelőadójának, az orvosok és a nagyközönség előtt is élményszámba menő előadása: *A kísérleti biológiai kutatás újabb eredményeiről orvosi nézőpontból, mikrokinematografiai filmbemutatással.* A jeles tudós előadását a zsúfolásig megtelt Capitol-mozgó helyiségében tartotta.

A vándorgyűlés népszerű előadásaiban is résztvett szakosztályunk a következő előadókkal: 1. Dr. Koleszár László: *A kicsiny és nagy termet biológiai okairól.* 2. Dr. Pataki Jenő: *Kuruzslókról.* 3. Dr. Schmidt Béla: *Élelmiszerek, mint gyógyszerek.* 4. Dr. Parádi Ferenc: *Villamos balesetekről és halálról.*

Az 1934. évben az Erdélyi Múzeum-Egyesület fennállásának 75. évét töltötte be. Ebből a 75 évből, leszámítva a pár évi kényszerszünetelést, az orvosi szakosztály 56 éven át működött. Ha hozzávesszük a magába felszívott Kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat 3 évét, 59 évre tehetjük az orvosi szakosztály idejét.

Ez idő alatt 571 ülésen 1385 előadás folyt le. A népszerű előadások sorozatában az orvosi előadások a központban 50-szer, a vándorgyűléseken 22-szer szerepeltek. A vándorgyűlések keretében megtartott három nagygyűlésen 103 előadás hangzott el. A szakelőadások nagyobb része betegek és készítmények bemutatásával kapcsolatban tartatott s így az elméleti ismeretek gyarapítása mellett a gyakorlati tapasztalatoknak is bő forrásául szolgált. Az egyetemmel való szoros kapcsolat alkalmat nyujtott a felfedezések és találmányok bírálati megismerésére és ismertetésére. Ez időre esik a Koch-féle tuberkulin alkalmazása, a Behringh-féle difteria- s más szérum-oltások, a szűkült gégébe való csőbevezetés (intubatio), a Röntgen-fénysugarak alkalmazása kórhatározásra s gyógyításra, gyógyítás az állati szervek nedvével (organotherapia), a fény-kezelés (heliotherapia), a sugallás tana (suggestio) s az újabb és újabb gyógy- és módszerek.

Az orvostudomány terén e sűrün felbukkanó vívmányok az egyetem klinikáin és intézeteiben állandóan foglalkoztatták a hivatott kutatókat s tanulmányaik eredménye a szakosztály üléseiben látott napvilágot. Az újabb gyógytényezőkkel szemben *Purjesz Zsigmond* tanár hallatta megfontolt, tartózkodó, bölcs ítéletét, mellyel mindig óva intett azoknak feltétlen elfogadásától. Igy a Koch-féle tuberkulint egyenesen veszélyesnek

ítélte s használata ellen tiltakozott. Óvatosságra intett a difteria-szérummal szemben is, s a terapia csalódásaira hívta fel a kartársak figyelmét.

Nagyjelentőségűek *Genersich Antal* tanárnak a sugárgombabetegségre és trichinára vonatkozó vizsgálatai. Négy éven át vizsgálta a város különböző részein élő patkányokat, keresve a trichina és patkányok közötti kapcsolatot. A maláriának és kórokozóinak, a szúnyogoknak vizsgálatai *Jancsó Miklós* tanárt foglalkoztatták éveken át, melyekben munkatársként jelentékeny részt vett *Rosenberger Mór*. Kiemelendők a *Kenyeres Balázs* tanár fényképészeti- s Röntgen-felvételek segélyével végzett ovostörvényszéki vizsgálatai.

A sebészet terén kiemelendők *Brandt József* és *Hevesi Imre* tanárok műtétei. *Brandt József* tanár a szakosztályban mutatta be azt a betegét, akinek egyik veséjét sérülés miatt eltávolította, így ő volt a legelső, aki embernél veseeltávolítást végzett. *Hevesi Imre* végezte Magyarországon az első Förster-féle műtétet, gyógyult esetét felkérésre a Magyar Sebésztársaság nagygyűlésén is bemutatta. Inátültetései a maga nemében páratlanok, s igen nagy kár, hogy betegbemutatásai a külföldi sajtóban nem közöltettek s így nem kerültek be a nemzetközi irodalomba.

Az elméleti orvostan művelői között szakosztályunkban több jeles kutatóval találkozunk. *Davida Leó* tanár itt mutatta be azokat a bonctani ideg- és izomkészítményeit, melyekkel a párizsi világkiállításon aranyérmet nyert. *Apáthy István* tanár neurofibrillum-készítményei s azokról felállított elmélete világhírt szereztek nevének.

Szakosztályunkban hangzottak el még az első években (1879—81) *Hőgyes Endre* kolozsvári, később budapesti egyetemi tanár labyrinthogen nystagmus-kutatásainak örökbecsű eredményei. Állatkísérletekkel bizonyította be, hogy a labyrinthus izgatására nystagmus keletkezik. Kimutatta, hogy a labyrinthogen nystagmus a peri- és endolympha áramlásával van oki kapcsolatban. Megdöntötte az akkori tudományos felfogást, mely szerint a liquor cerebrospinalis nyomásingadozásai okoznának szédülési tüneteket. Akkor, mikor kísérleti állatjánál a membrana atalantooccipitalison át a fossa rhomboideába finom csövet vezetett, hogy levegő befuvással a liquort mozgásba hozza, végezte az első cysterna-punctiót.

A Hőgyes vizsgálatainak eredménye örökbecsű tantétel lett: *»az egyidejű bilateralis szemmozgások létesítésére egy szemmozgás-associáló vagy coordináló idegapparátus létezik, melynek centruma a közép- és nyultagyban az acusticus és oculomotoricus magvak magaslata között fekszik, melynek centrifugális pályáját a szemmozgató ideg képezi a 12 szemizommal; centripetalis pályáját pedig a két hallóideg vestibularis vége a 6 ampullával és 12 crista acusticával.«* Hőgyes állapította meg, hogy *»nemcsak vesti-*

bularis ingerekre, hanem a központból is kiválthatók egészen külön nystagmusos mozgások«; ő észlelte, hogy *»a kisagyvelő egyes részeinek villamos izgatására bilateralis szemállások lépnek föl és ilyenkor az inger terjed át a hallóidegmagvakra«.* Ez úttörő kísérletek nevének nagy hírességet s tételeinek az elsőbbség (prioritás) jogát szerezték meg.

Tudományos működés mellett a szakosztály élénk figyelemmel kísért minden orvostársadalmi kérdést, részt vett a hazai és külföldi tudományos mozgalmakban. Orvostudományunkat érdeklő minden ügyre és megmozdulásra felfigyelt s hallatta véleményét a közegészséget érintő ügyekben.

Általában megállapítható az E. M. E. orvostudományi szakosztálya működéséről, hogy a szerény kezdet után évről-évre izmosodott, a tagok szaporodtak, a munkakedv állandóan nőtt. Virágzása tetőfokán évenként átlag 23—24 ülést tartott 70 körül ingadozó tárgysorozattal az orvosnemzedék kiszámíthatatlan hasznára.

Az uralomváltozás után az eszközök elvesztek, a kedvezőtlen körülmények megsokasodtak s laboratóriumok s kórházi beteganyag nélkül kellett dolgoznia a szakosztálynak. A lehetőségek szűk terén azonban kezdtük visszanyerni önbizalmunkat s munkakedvünket. Azzal a nyugodt lelkiismerettel halad szakosztályunk a centennárium felé, hogy az átalakulás kimondhatatlan nehézségei között mindent megtett a kötelességek teljesítésében s a jobb jövő kialakítása érdekében.

Dr. Pataki Jenő.

IV.

A Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály története.

1906—1934.

I.

A 75 éves Erdélyi Múzeum-Egyesület legfiatalabb szakosztálya az 1906. év május hó 12-én alakult Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály. Megalakulása az Egyesület ezidőben végbement újjászervezésével kapcsolatos. Életrehívását különösen az indokolta, hogy ennek a fontos tudománycsoportnak behatóbb művelésére az Egyesület korábbi keretei nem nyujtottak kielégítő lehetőséget.

Az Egyesület első szakosztályainak megalakításakor, az 1878. évben, a jogi és társadalmi tudományok művelését segédtudományaikkal egyetemben (jogbölcsészet, államtudomány, statisztika és nemzetgazdaságtan) a történeti szakosztály keretébe utalta a közgyűlés. Ám a széles munkakörrel megalakított történeti szakosztály eredményes munkát, éppen túlméretezettségénél fogva, nem tudott kifejteni s mindössze két évig működött. Mikor ezt a szakosztályt 1883-ban mint bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztályt újjáélesztették, a szakosztály munkaköréből már kirekesztették a jogi és társadalmi tudományokat. Ez indokolt és helyes volt ugyan, de ugyanakkor nem gondoskodott az Egyesület vezetősége arról, hogy a jog- és társadalomtudományok művelésére alkalmas munkateret biztosítson. Igy a jogászok kénytelenek voltak továbbra is a számukra idegen bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztályban meghúzódni. Mivel nem volt önálló szakosztálya a jogi és társadalmi tudományoknak, természetes, hogy művelésük is nagyon hiányosan történhetett az idegen célu szakosztályban. A jogász tagok azonban, hogy az Egyesület egyetemes célkitűzéseit a maguk munkájával is elősegítsék, előbb a rövid életü történeti szakosztályban, később pedig az azt utódló bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály keretében fejtették ki tevékenységüket. A rövid ideig fennállott történeti szakosztályban mindössze csak egy jogi előadásról tudunk (Jámbor Gyula tartotta 1879-ben a jogtörténet köréből), de a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztályban már számos jogi és társadalomtudományi előadással találkozunk. Ezek az előadások a következők voltak: Balogh Arthur dr.: *A belga államrevizió és államjogi tévedések*; Békéssy Károly dr.: *A társadalmi forradalom; A választási rendszer birálata;* Farkas Lajos dr.: *A család és családi hatalom jelentősége a rómaiaknál;* Lindner

Gusztáv dr.: *A svábtükör a királyföldi szászoknál;* Deák Albert dr.: *Jogi intézmény-e a parlamenti kormány? Gazdasági elemek a parlamentárizmusban.*

II.

1906—1918.

Az Egyesület 1906. évi átszervezésekor végre felállították a jogi és társadalmi tudományok önálló művelésére a *Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályt.* Hogy e szakosztály életrehívására mily nagy szükség volt, látni fogjuk sokoldalu munkásságából, aminek megvalósítására önálló szakosztály hiányában mindaddig gondolni sem lehetett. A jog- és társadalomtudományi szakosztály megalapítása nemcsak a tudománykör behatóbb művelésére és népszerűsítésére nyujtott alkalmas munkateret, hanem elősegítette egyszersmind az Egyesület általános és egyetemes célkitűzésének az előbbrevitelét is.

A szakosztály megalakítására irányuló kezdeményező lépés az Egyesület választmányához intézett s 1906. évi április 29-én kelt beadvány, melyet 26 egyesületi jogásztag írt alá és terjesztett be.[1] Beadványukban az aláírók részletesen kifejtik a szakosztály szükségét és célját. „Kolozsvárnak — írja a beadvány — mindeddig nincsen egyesülete vagy társasága, amely egész Erdélyre kiterjedőleg összegyüjtené az erdélyi jogászvilágnak törekvő tagjait, akik hivatali működésük és mindennapos foglalkozásukon kívül még örömest dolgoznának szakmájukba vágó jogi és szociális kérdéseken, ha volna összegyüjtő otthonuk, ahol eszméiket megbeszélhetnék, azok tudományos feldolgozására impulzust kapnának s munkásságuk eredményét meg is vitathatnák. Egy ilyen társaságnak megalakítása az erdélyi jogászság körében koronként felújuló törekvés, mely azonban megvalósulni mindezideig nem tudott. A jogászság nagyon érzi szétszórtságát s éppen ezért mostanában több oldalról az a kívánság nyilvánult meg, hogy az újabban reorganizált és felfrissült E. M. E.-be tömörüljünk. Azonban fenti célunkat itt sem érhetnők el, ha nekünk jogászoknak, mint külön céhbe tartozóknak, nem lehető az egyesület kebelében saját otthonnak az alapítása". E bevezető sorok után előterjeszti a beadvány az aláírók külön jog- és társadalomtudományi szakosztály megalakítására irányuló kérését, majd a tervezett szakosztály célját körvonalazza a következőkben: „A szakosztály célja lenne a jogi és társadalmi tudományok elméleti és gyakorlati mívelése és népszerüsítése. Vagyontalanok részére jogi tanácsok nyujtása, az osztály kebelében alakítandó szociális bizottság útján. Eszközei: előadások, felolvasások, vitaestélyek, és amennyiben beválnának, népegyetemi tanfolyamok rendezése. Ezzel csak az egyesület céljainak megvalósítását segítenők elő, amennyiben célbavett működésünkkel széles körre terjedő társadalmi

[1] Tóth György dr.: *Visszapillantás az E. M. E. jog- és társadalomtudományi szakosztályának keletkezésére és működésére fennállásának tizedik éve alkalmából.* Az E. M. E. jog- és társadalomtudományi szakosztályának évkönyve, 1913—14. 9. l.

tevékenységet folytatnánk (5. §.), melyre az eszközök az egyesületnek eddigi eszközeivel lennének nagyrészben azonosak (6. §. I. 4. és 5. pont)".

A beadvány aláírói: Bochkor Mihály dr. státusi titkár, ügyvéd; gróf Teleki Domokos dr. nagybirtokos; Költő Gábor dr. kir. törv.-széki aljegyző; Ferencz Mihály Zsigmond dr. ügyvéd; Dózsa Ferenc kir. törvsz. bíró; Fabritius Henrik it. táblai tanácsjegyző, albíró; ifj. Erődi Béla dr. az E. M. E. r. tagja; Kiss Géza dr. jogakad. tanár; Menyhárt Gáspár dr. egyet. m. tanár; Gidófalvy István dr. közjegyző; Pordea Gyula dr. ügyvéd; Biró Balázs dr. ügyvéd; Bajkó Zsigmond dr. ügyvéd: Hinléder Fels Ernő dr. ügyvéd, orsz. képviselő; Jelen Gyula dr. ügyvédjelölt; Benedek Miklós dr. ügyvédjelölt; Fekete Károly dr. ügyvédjelölt; Jékey Dániel dr. kir. törvsz. bíró; Lukácsy József dr. ügyvéd; Rudnyánszky Béla báró kir. törvsz. elnök; Czikmántory Ottó dr. ügyvéd; Mikó Lőrinc dr. ügyvédjelölt; Mikó Imre dr. kir. törvsz. aljegyző és Kun Ottó dr. ügyvédjelölt.

Különösen élénk tevékenységet fejtettek ki az önálló jog- és társadalomtudományi szakosztály megalapítására irányuló mozgalomban ifj. Erődi-Harrach Béla dr. kereskedelmi akadémiai tanár (jelenleg a budapesti Közgazdasági Egyetem tanára), Bíró Balázs dr. ügyvéd és Költő Gábor dr. táblai elnöki titkár.

A beadványt az E. M. E. választmánya az 1906. évi május hó 2-án tartott ülésében tárgyalta. A jogi- és társadalomtudományi új szakosztály megalapítására irányuló mozgalmat rokonszenvvel fogadta a választmány, mivel felállitását maga is szükségesnek és kivánatosnak látta. Ezért felhívta az egyesületi főtitkárt, hogy a beadvány aláíróit, valamint az Egyesület jogásztagjait hívja egybe a szakosztály megalakítására.

Az alakuló gyűlés 1906. május hó 12-én folyt le. A szakosztály elnökévé Farkas Lajos dr. egyetemi ny. r. tanárt választották meg. Alelnökök lettek: Gidófalvy István dr. kir. közjegyző és Rudnyánszky Béla báró kir. törvényszéki elnök. A két alelnököt a szakosztály szélesebb körű feladatára, elméleti és gyakorlati irányára való tekintettel választották. A szakosztály tjtkára ifj. Erődi-Harrach Béla dr. lett, aki nemcsak a szakosztály megalapítása körül kifejtett buzgalmával tüntette ki magát, hanem mint a Kereskedelmi Akadémia fiatal közgazdaságtan tanára kitünő jogi, közgazdasági és szociológiai képzettségénél fogva egyenesen hivatva volt e fontos ügykört betölteni. A szakosztály szociálpolitikai irányú tevékenysége az ő elgondolása szerint indult meg s annak eredményét elsősorban is az ő érdemének kell tulajdonítanunk.

A szakosztály első választmányában Fekete Gábor dr., Hepes Miklós dr.,, Sebess Dénes dr., Ternovszky Béla dr., Frits Béla dr., Költő Gábor dr., Kiss Géza dr., Czikmántory Ottó dr., Nagy Ernő dr., Kossutányi Ignác dr., Kiss Mór dr., Deák Albert dr., Menyhárt Gáspár dr.. Vajna Gábor dr. és Dózsa Ferenc dr. foglaltak helyet. A szerkesztő-bizottság tagjai Bochkor Mihály dr., Bíró Balázs dr. és Pordea Gyula dr. lettek.[2]

A szakosztály első tisztikarából ma már kevesen élnek, de számo-

[2] Ifj. Erődi Béla: *A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése. Az E. M. E. Évkönyve az 1907. évre.* 94. l.

san vannak közöttük olyanok, akiknek nevét a magyar tudományos világ kegyeletes büszkeséggel őrzi.

A szakosztály alakuló gyűlésén megállapított ügyrendet az E. M. E. választmánya az 1907. év január hó 9-én tartott ülésében tárgyalta és fogadta el némely kiegészítő módosítással. Az új szakosztály megalakulását és ügyrendjét az 1907. évi közgyűlés hagyta jóvá.

A szakosztály ügyrendje, mely egyben a szakosztály szervezeti szabályzatának is tekintendő, a szakosztály célját és feladatát a következőkben határozza meg: A szakosztály az egyesület alapszabályainak 3. §-ában meghatározott tudományok szerve. Feladata a címében foglalt tudományok mívelése, terjesztése és népszerűsítése. (I. §.)

A szakosztály feladatai szolgálatában: *a)* tudományos felolvasó üléseket tart (Asz. 49. §); *b)* népszerű előadásokat és tanfolyamokat rendez; *c)* munkássága eredményét az egyesület kiadványaiban közrebocsátja; *d)* szegények részére külön bizottsága (néphivatal) útján jogi tanácsokat nyujtat; *e)* tagjait a rendelkezésére álló eszközökkel tudományos törekvésükben elősegíti; *f)* létesíti a bűnügyi múzeumot; *g)* ez egyesülettől nyert javadalmat az ügyrendben meghatározott módon szabadon használja. (3. §.)[3]

A fiatal szakosztály tevékenységét e széles alapokra helyezett munkaprogramm megvalósítása céljából a tudományos szakülések és népszerű előadások rendezésével kezdte meg.

Az első tudományos felolvasó ülés 1907. decemberében zajlott le az egyetem aulájában ünnepélyes külsőségekkel. Az ülést lendületes bevezető beszéddel Farkas Lajos dr. szakosztályi elnök nyitotta meg. Beszédében a szakosztály feladatát és munkaprogrammját ismertette. Az ülésen két előadó szerepelt: Kiss Géza dr. *A szabadjogi iskola kritikája* című és Menyhárt Gáspár dr. *A birtokvédelemről* című előadásával. Ez utóbbi előadást vita követte. Az ülést a szép számban megjelent előkelő közönség nagy érdeklődéssel kísérte. Résztvett a szakosztály az ez évben megtartott zilahi vándorgyűlésen is. Itt a szakosztály részéről Gidófalvy István dr. *Hogyan kedveltessük meg gyermekeinkkel a mások bajával való törődés gondolatát* és Bochkor Mihály dr. *A jogtudomány új korszak küszöbén* címen tartottak előadást. A népművelési tevékenységet a M. Á. V. műhelymunkásai számára rendezett népszerü előadássorozattal indította meg a szakosztály. Ezeket az előadásokat szombat esténként tartották a munkások köri helységében, állandóan 160—180 hallgató jelenlétében. Előadásokat tartottak itt Cholnoky Jenő dr., Endes Miklós dr. és György János dr.

A szakosztály szélesebb körü tevékenysége azonban csak az 1908. évben kezdődött meg. Az 1907. év végén megkezdett szakosztályi üléseket az 1908. évben Menyhért Gáspár dr. *A birtokvédelemről* szóló előadásának második, befejező részével folytatták. Ezt az előadását is vita követte. A következő ülés előadója ifj. Erődi-Harrach Béla dr. volt *A társadalmi gazdálkodás ethikai természete* c. előadásával. Az 1907—8. évi ciklus (a ciklusok a tanévek szerint voltak beállítva) utolsó előadását

[3] Tóth György dr. i. m. 14—15. l.

Bochkor Mihály dr. tartotta meg *A királyi felügyeleti jog és az alapítványok, különös tekintettel az erdélyi katholikus autonomiára* címen.[4]

Minthogy a szakosztály célkitűzése egyrészt a jogi és társadalmi tudományok beható tudományos művelésére, másrészt pedig e tudományok népnevelő célzatu népszerűsítésére irányult szélesebb körü gyakorlati szociálpolitikai tevékenység megvalósításával, a szakosztály a tudományos munkásság mellett nagy gonddal alapozta meg és építette ki ez utóbbi tevékenységi körét is. Hogy a szakosztály széles és szétágazó tevékenységét minden részletében teljességgel megismerhessük, célszerü lesz a továbbiak során a szakosztály munkásságát a kialakult tevékenységi körök szerint nyomon követni. A szakosztály munkásságát így az alanti csoportbeosztás szerint fogjuk tárgyalni egészen a világháboru idejéig, illetve a közhatalom átvételéig.

A szakosztály tevékenysége a közhatalom átvételéig tudományos, népnevelő és szociálpolitikai irányban nyilvánult meg az alábbi tagozódás szerint: 1. *Tudományos tevékenység: a)* szakosztályi előadások; *b)* vándorgyülések és népszerű tudományos előadások; *c)* szakirodalmi munkásság és kiadványok. 2. *Népművelés: a)* népszerűsítő előadások; *b)* szaktanfolyamok. 3. *Szociálpolitikai tevékenység: a)* néphivatal; *b)* tüdőbeteggondozó intézet; 4. *Egyéb munkásság.*

1. A szakosztály tudományos munkássága.

a) Szakosztályi előadások.

A szakosztály tudományos munkásságát — mint előbb ismertettük — az 1907. év végén kezdette meg a szakülések keretében tartott tudományos előadásokkal. A szakülési előadások két csoportra oszthatók: az elvont, tudományos jellegü előadások és a gyakorlati kérdéseket tárgyaló szakelőadások csoportjára. A szakosztály egyaránt feladatának ismerte tudománycsoportját a „science pour la science" elve és a gyakorlati élet szempontjából művelni. Az előadók egyik részét a szakosztály elméleti téren működő tagjai, az egyetemi és főiskolai tanárok adták, míg a másik részét a gyakorlati jogászok, az ügyvédek és bírák tették ki. Igy a szönyegre kerülő kérdések hol az elmélet, hol pedig a gyakorlat szempontjából kerültek megvilágításra. Evvel a beosztással biztosították, hogy a szakülések ne merüljenek el az akadémikus fejtegetések végtelenségében, de ne is mozogjanak a mindennapiság felszínén. Igy a szakülési előadások mindig élénk, vonzó erővel birtak, melyet az előadásokkal kapcsolatos magas színvonalu viták csak növeltek.

A tudományoknak a „science pour la science" elve melletti gyakorlati szempontból való művelésének célja az volt, miként Tóth György dr. irja,[5] „hogy az egyetem jogi karának tudós professzorai élő szóval közöljék

[4] *Az E. M. E. Jog- s Társadalomtudományi Szakosztályának titkári jelentései az E. M. E. 1907. és 1908. évkönyveiben.*

[5] *A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése.* Az E. M. E. Évkönyve az 1911. évre. 103 l.

a gyakorlat embereivel azokat a tudományos eredményeket, melyek a jogtudomány terén időről-időre megállapítást nyernek, hogy ezáltal a gyakorlatban minél előbb érvényesíttessenek az elmélet által megállapított igazságok. Viszont a gyakorlat embereinek is módukban állott a praxisban nagyjelentőségű és fontos kihatásu vitás elvi kérdéseket eszmecsere tárgyává tenni és a való élet kívánalmait a tudomány kritikájának próbakövével csiszolgatni." A szakosztály ezirányu tevékenysége a jogászi továbbképzés hiányát pótolta, illetve oldotta meg. Hogy ebben a tekintetben mily jelentős munkát végzett, mi sem bizonyítja jobban, mint az a leirat, melyet a m. kir. vallás és közoktatási minisztérium jog- és államtudományi továbbképző bizottsága intézett a szakosztályhoz 1916. év március hó 14-én 3/916. sz. alatt, a szakosztály véleményét kérve ki a jogi- és államtudományi továbbképzés szervezése és anyaga tárgyában.[6]

A szakülések keretében rendezett tudományos előadások a korábban már ismertetett 1907—8. évi ciklust követőleg a következők voltak:[7]

1908—1909.

Kolosváry Bálint dr. egyet. tanár: *Automobiljog, tekintettel az új osztrák automobil törvényre.*

Bodor László kir. táblai bíró: *Javító rendszer a B. T. K.-ben és a B. T. K. novellájában.* (vitával)

Kenéz Béla dr. egyet. tanár: *Gazdák és mesteremberek pusztulása.*

Szterszky Vince dr. p. ü. tanácsos: *A magyar egyenesadók reformja.*

Palágyi Menyhért dr. egyet. m. tanár: *Marx tanítása.*

1909—1910.

Farkas Lajos dr. egyet. tanár: *A mult jelentősége.* (Elnöki megnyitó).

Komskó Mihály dr. egyet. tanár (Bpest): *Hamurabbi kora.*

Meltzl Balambér dr. egyet. m. tanár: *Hamurabbi törvénykönyve jogi szempontból.*

Boér Elek dr. egyet. tanár: *A közigazgatási intézkedések jogerősségéről.*

Bíró Balázs dr. ügyvéd: *Bűnvádi perjogunk reformkérdéséről.*

Deák Albert dr. ügyvéd: *Bírói szervezetünk reformja.*

Bochkor Mihály dr. jogakad. tanár: *Papyrusok és a jogtörténelem.*

Kiss Géza dr. jogakad. tanár (N. várad): *Telekkönyv az ókorban.*

[6] Tóth György dr.: *Titkári jelentés a szakosztály 1914/5. és 1915/6. évi működéséről.* Az E. M. E. Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának Évkönyve, 1914/5—1915/6. 5. l.

[7] A jog- és társadalomtudományi szakosztály titkári jelentései az E. M. E. évkönyveiben.

1910—1911.

Rosnyay Dávid dr.: *A koldulás és a csavargás elleni küzdelem Németországban.*

Bíró Balázs dr. ügyvéd: *Az új polgári perrendtartás kritikai méltatása.*

Somló Bódog dr. egyet. tanár: *A jog alkalmazása.*

Bochkor Mihály dr. jogakad. tanár: *Gazdasági tényezők az egyház jog fejlődésében.*

Kiss Géza dr. egyet. m. tanár: *A papyrusok zálogjogáról.*

1911—1912.

Farkas Lajos dr. egyet. tanár: *Az új polgári perrendtartás és a római jog.*

Bíró Balázs dr. egyet. m. tanár: *Perjogi elméletek az 1911: I. t.-c.-re tekintettel.* (I—II. e.)

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *Eljárás az első folyamodásu bíróságok előtt.* (III. e.)

Endes Miklós dr. ít. táblai elnöki titkár: *A fellebbezés.*

Jékey Dániel dr. kir. ít. táblai bíró: *A felülvizsgálat.*

Papp József dr. ügyvéd: *Különleges eljárások az új perrendtartásb n.*

Bochkor Mihály dr. jogad. tanár: *A kánoni perrend és az új polgári perrendtartás.*

Meltzl Balambér dr. egyet. m.-tanár: *A kötelezési jog Hamurabbi korában.*

Tóth György dr. kir. törvsz. bíró: *Az agrárközösségek, mint jogi személyek.*

1912—1913.

Farkas Lajos dr. egyet. tanár: *Elmélet és gyakorlat.* (Elnöki megnyitó.)

Finkey Ferenc dr. egyet. tanár: *A fiatalkoruak bíróságáról Északamerikában és Európában.*

Kiss Géza dr. egy. m.-tanár: *A papyrológia köréből.*

Menyhárt Gáspár dr. egyet. tanár: *Vitás kérdések az Optkv. köréből.*

Kenyeres Balázs dr. egyet. tanár: *A nyomozással kapcsolatos orvosi működésről* (vetítéssel).

Boér Elek dr. egyet. tanár: *A közigazgatás köréből.*

Navratil Ákos dr. egyet. tanár: *A gazdasági élet és a jogélet összefüggése.*

Kolosváry Bálint dr. egyet. tanár: *Az anyagi magánjog köréből.*

Deák Albert dr. ügyvéd: *A miniszteri kinevezésekről.*

Somló Bódog dr. egyet. tanár: *A szociológia köréből.*

1913—1914.

Bochkor Mihály dr. egyet. tanár: *Az ős indus jog és Manu törvénykönyve.*

Büchler Pál dr. tanár: *Manu törvénykönyvének fordítása az eredeti szanszkrit nyelvből.*

Meltzl Balambér dr. egyet. tanár: *Az óbabyloni perrend.*

Br. Horváth Emil dr. ügyvéd: *A parlamenti választói jog fejlődése.*

Horváth Jenő dr. jogakad. tanár: *Az európai koncert küzdelmei.*

Réz Mihály dr. egyet. tanár: *Bosznia közjogi helyzete.*

Kiss Géza dr. egyet. tanár: *A hajósok felelőssége különös tekintettel az ókori jogfejlődésre.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *A felülvizsgálat a magyar polgári perrendtartásban.*

1914—1915.

Farkas Lajos dr. egyet. tanár: *Elnöki megnyitója a háborúról.*

Réz Mihály dr. egyet. tanár: *A hármasszövetség egykor és most.*

Menyhárt Gáspár dr. egyet tanár: *Az elévülés és jog nem-használás* (vitával).

Navratil Ákos dr. egyet. tanár: *Miért harcolunk?* (A háború gazdasági okairól.)

Finkey Ferenc dr. egyet. tanár: *A jog és igazság a háboruban.*

1915—1916.

Deák Albert dr. ügyvédkamarai t. elnök: *Gondolatok az állam problémájáról* (vitával).

Bedő Sándor dr. ügyvédkamarai elnök (Marosvásárhely): *Az egyetemlegesség a váltójogban* (vitával).

Tervezve volt még Réz Mihály dr. egyetemi tanár három ülést betöltő előadás-sorozata Bismark politikájáról, mely azonban az előadó betegsége miatt elmaradt. Nem lehetett megtartani továbbá az előadásra jelentkezett Bölöni László dr. bánffyhunyadi ügyvéd „Az új polgári törvény hivatalos javaslatának rendszere, módszere és nyelvezete" c. előadását sem.

Az 1915—16. évi ciklussal be is fejeződtek a tudományos szakülések előadásai. 1916. őszén az ország délkeleti részén harcok dúltak, melyek Erdély fővárosának eddigi aránylag nyugodt háborus arculatát egészen felzavarták. Városunkon vonultak végig a menekülő székelység tömegei és a délkeleti hadszíntérre vonuló hadtestek. Itt ütött tábort az erdélyi hadak főparancsnoksága is, úgyhogy a kincses város, mely eddig a frontmögötti élet „nyugalmát" élvezte, most a délkeleti hadszíntér katonai főtelepe lett. Városunk ily közelségből, mint ezekben az időkben, nem

érezte még a háború szelét. A hadizaj, a fegyveres élet pedig nem kedvező légkör a tudományok művelésére. A székely menekülléssel és a város megnövekedett hadiforgalmával megszünt a szakosztály tudományos munkássága, mely pedig aránylag rövid idő alatt szép fejlődést ért el.

Ha a szakosztály tudományos munkásságát nézzük, legnagyobb elismeréssel kell adóznunk magas színvonaláért és teljesítménye értékéért. A szakülések emelkedett tudományos színvonalát ugyan már előre biztosította az előadók előkelő szellemisége, neves egyetemi tanáraink és a gyakorlati jogászi élet kiválóságainak a közreműködése, kik a szakosztályt maguk is tudományos tevékenységük egyik jelentős munkaterének tekintették. A jogi és társadalomtudományi kérdéseknek a szakosztály üléseiben való fejtegetése termékenyítőleg hatott mind a kérdések tudományos irányu továbbművelésére, mind azoknak gyakorlati téren való munkálására. Különösen ki kell emelnünk a szakosztály jogtörténelmi munkásságát, melyet az ókori jogtörténelem területére terjesztett ki az ősi babyloni és hindu jogforrások magyarnyelvű feltárásával. A jogtörténelemnek ezt a területét a leglázasabban kutatták annak idején a nyugati országok jogtudósai, de a kutatások eredményei csaknem ismeretlenek maradtak a magyar közönség előtt. Szakosztályunk érdeme az ókori keleti jogtörténelmi kutatások eredményeinek a magyer jogászvilággal való megismertetése, valamint a kelet leghíresebb két ókori törvénykönyvének, Hamurabbi és Manu törvénykönyvének, az eredeti sumir, illetve szanszkrit nyelvből magyarra fordítása és könyvalakban való közrebocsátása. E törvénykönyvek lefordíttatása és kiadása örökbecsű alkotásai a szakosztálynak. Az ókori jogtörténelem oly beható művelése, mint aminővel szakosztályunkban találkozunk, egyetlen hasonló célú más magyar intézménynél sem tapasztalható.

b) Vándorgyűlések és népszerű tudományos előadások.

A jog- és társadalomtudományi szakosztály a saját munkaprogrammjának kivitele mellett igyekezett résztvenni az E. M. E. egyetemes célkitűzéseinek munkálásában is. Így többek közt résztvett előadóival az egyesület által rendezett 1907. évi zilahi, 1908. évi brassói, 1910. évi dési és az 1913. évi tordai vándorgyűléseken.

A zilahi vándorgyűlésen két előadó szerepelt a szakosztály részéről: Gidófalvy István dr. *Hogyan kedveltessük meg gyermekeinkkel a mások bajával való törődés gondolatát* és Bochkor Mihály dr. *A jogtudomány új korszak küszöbén* c. előadásaikkal. A brassói vándorgyűlésen Biró Balázs dr. tartott előadást *Igazságügyi reform* címen a perjogi rendszerekről és a gyakorlati szempontokról. A dési vándorgyűlés előadója Kenéz Béla dr. volt *Földbirtokpolitika itthon és a külföldön* c. előadásával, míg a tordai vándorgyűlésen ismét a szakosztály fáradhatatlan munkása, Biró Balázs dr., adott elő *A perbeli hazugságok polgári perjogi magán- és büntetőjogi következéseiről.*

Bekapcsolódott a szakosztály az Egyesület népszerű tudományos előadássorozatába is. Így az 1907. évi ciklusban a szakosztály részéről

Erődi Harrach Béla dr. szerepelt azon *A szabadtanítás története és jelentőségének társadalombölcseleti alapjai* c. előadásával. Az 1908. évi ciklusban Bíró Balázs dr. tartott előadást *A boszorkányjel, mint a boszorkányperek bizonyító eszközei* címen, 1909-ben Kenéz Béla dr. adott elő *Házasság, születés, halál* címen, 1911-ben pedig Kossuthányi Ignác dr. *A magyarországi egyházak alkotmánya* címen. 1912-ben már nem hirdette meg az Egyesület a népszerű előadássorozatot, mert hasonló célu népszerüsítő előadásokat az egyes szakosztályok külön is rendeztek s így az túlságosan igénybe vette volna a közönség érdeklődését.

c) Szakirodalmi munkásság és kiadványok.

A szakosztály a tudomány érdekét nemcsak a szakülések és előadások rendezésével kívánta szolgálni, hanem irodalmi téren is tevékenységet fejtett ki. Már megalakulásakor szerkesztő-bizottságot szervezett a szakosztály irodalmi termékeinek közreadása érdekében. A szakosztályi kiadványok anyagát részben a tagok önálló dolgozatai és tanulmányai, részben pedig a szakülések előadásai szolgáltatták. Anyagi nehézségek miatt azonban az első években még nem tudott kiadói vállalkozásba bocsátkozni a szakosztály, ezért ezekben az években a tagok dolgozatai, illetve előadásai az „Erdélyi Múzeum"-ban és az „Erdélyrészi Jogi Közlöny"-ben láttak napvilágot. A szakosztályi kiadványok megindítását a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter anyagi támogatása tette lehetővé. A szakosztály első nagyjelentőségü kiadványának, Hamurabbi törvényeinek, megjelentetésére 2000 korona segélyt kapott a szakosztály.

A szakosztályi kiadványok első kötete 1911-ben jelent meg, a legutolsó pedig 1918-ban hagyta el a sajtót. 1911 és 1918 között összesen nyolc kötet jelent meg az alábbi tartalommal:

I. füzet (1911).

Az 1909/10. évi felolvasások és előadások.

Farkas Lajos dr.: *A mult jelentősége.* (Elnöki megnyitó.)
Komskó Mihály dr.: *Hamurabbi és kora.*
Meltzl Balambér dr.: *Hamurabbi törvénykönyve jogi szempontból.*
Bochkor Mihály dr.: *Papyrusok és a jogtörténelem.*
Kiss Géza dr.: *Telekkönyv az ókorban.*
Boér Elek dr.: *A közigazgatási intézkedések jogerősségéről.*
Deák Albert dr.: *A „birói szervezet" kérdéséhez.*
Erődi Béla dr.: *Visszapillantás a szakosztály működésére.*

II. füzet (1911).

Hamurabbi törvényei. Fordította: Komskó Mihály dr.

III. füzet (évszám nélkül).

Az 1910—12. évi szakosztályi előadások.

Farkas Lajos: *Az új polgári perrendtartás és a római jog.*

Bochkor Mihály dr.: *A canoni perrend és az új polgári perrendtartás.*

Biró Balázs dr.: *Perjogi elméletek az 1911 : I. t.-c.-re tekintettel.*

Pordea Gyula dr.: *Eljárás az első folyamodásu bíróságok előtt.*

Endes Miklós dr.: *A fellebbezés.*

Jékey Dániel dr.: *A felülvizsgálat.*

Papp József dr.: *Különleges eljárások az új perrendtartásban.*

Somló Bódog dr.: *A jog alkalmazásáról.*

Bochkor Mihály dr: *Gazdasági tényezők az egyházjog fejlődésében.*

Kiss Géza dr.: *Lex commisoria és ius distrahendi.*

Meltzl Balambér dr.: *A kötelezési jog Hamurabbi korában.*

Rosnyay Dávid dr,: *A csavargás és koldulás elleni küzdelem Németországban.*

Tóth György dr.: *A közbirtokosságok mint jogi személyek.*

IV. füzet (1912).

Törökország alkotmánytörvényei. Fordította: Mészáros Gyula dr.

V. füzet (1914).

Az 1912—13. évi szakosztályi előadások.

Farkas Lajos dr.: *Elmélet és gyakorlat.* (Elnöki megnyitó.)

Finkey Ferenc dr.: *A fiatalkoruak bírósága Északamerikában és Európában.*

Kiss Géza dr.: *A papyrus-kutatás főbb eredményei a római magánjog történelme szempontjából.*

Menyhárt Gáspár dr.: *Az atyasági keresetről az Optkv.-ben.*

Kenyeres Balázs dr.: *Az orvos-természettudományok a büntető cselekmények nyomozásában*

Navratil Ákos dr.: *Néhány szó a gazdasági élet és jogi rend összefüggéséről.*

Kolosváry Bálint dr.: *Huszti András erdélyi jogtanár és munkássága.*

Deák Albert dr.: *Parlamenti bíráskodás*

Somló Bódog dr.: *A helyes jog elméletéről.*

Borbély Sándor dr.: *Perköltségek a közösség-megszüntetés, házasságfelbontás és holttányilvánítás iránti perekben.*

VI. füzet (1915).

Manu törvényei. Fordította: Büchler Pál dr.

VII. füzet (évszám nélkül).

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának Évkönyve 1913—1914.

Tóth György dr.: *A szakosztály története.*

Meltzl Balambér dr.: *Óbabyloni perrend.*

Br. Horváth Emil dr.: *A parlamenti választójog fejlődése.*

Horváth Jenő dr.: *Az európai koncert küzdelmei.*

Réz Mihály dr.: *Bosznia közjogi helyzete.*

Kiss Géza dr.: *A hajósok felelőssége különös tekintettel az ókori jogfejlődésre.*

Tóth György dr.: *A felülvizsgálat a magyar polgári perrendtartásban.*

Egyesületünk külföldi barátainak. Az Évkönyvben közölt értekezések német kivonata.

VIII. füzet (évszám nélkül).

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának Évkönyve. 1914/5—1915/6.

Tóth György dr.: *Titkári jelentés a szakosztály 1914/15. és 1915/16. évi működéséről.*

Farkas Lajos dr.: *A háborúról.* (Elnöki megnyitó.)

Réz Mihály dr.: *A hármasszövetség egykor és most.*

Menyhárt Gáspár dr.: *Elévülés és záros határidő.*

Navratil Ákos dr.: *Miért harcolunk?*

Finkey Ferenc dr.: *Jog és igazság a háborúban.*

Deák Albert dr.: *Az állam problémájáról.*

Bedő Sándor dr.: *Egyetemlegesség a váltójogban.*

Kolosváry Bálint dr.: *A házassági vagyonjog rendszere a Polgári Törvénykönyv javaslatában.*

Könyvismertetések. Egyesületünk külföldi barátainak. Az Évkönyvben közölt értekezések német kivonata.

A kiadványok anyagának zömét a szakosztályi előadások teszik, a másik részét pedig az ókori keleti törvények fordításai. A szakosztály kiadványaiban közzétett szakosztályi előadások örökbecsü bizonyítékai szakosztályunk magasszínvonalu tudományos tevékenységének. A szakosztályi évkönyvek több mint negyven értekezést őriztek meg számunkra. Szerencsés gondolat volt a szakelőadások anyagának a közzétevése, mert így az előadásokat megismerhette minden távol élő érdeklődő, s egyúttal fennmaradtak az utókor számára is, hogy tanuságot tegyenek az E. M. E. egykori fejlett jogászi kultúrájáról.

A szakosztályi előadások kiadása mellett valóságos hivatást teljesített a szakosztály az ókori keleti törvénykönyvek, Hamurabbi és Manu törvényeinek kiadásával. E törvénykönyvek kiadásán kívül programmba vette a közelkeleti és a Balkán-államok modern törvényhozásának a megismertetését is. A közelkeleti törvények közül elsőnek a török alkotmánytörvényeket adta ki magyar fordításban, ezt követték volna a román, bolgár, szerb, görög és montenegrói joganyag rendszeres feldolgozása. Szóba került továbbá a székelyek, a szászok és az erdélyi főváros jogának a feldolgozása is. A székelyek jogának megírására Bochkor Mihály dr. pozsonyi egyetemi tanár vállalkozott. Sajnos, a közbejött világháború megakadályozta a gazdag jogi gyüjtemény kiadását. A Balkán-államok törvényeinek kiadásával különösen a magyar közgazdasági életnek kívánt szolgálatot tenni a szakosztály, minthogy annak idején a magyar gazdasági körök fokozódó érdeklődéssel fordultak a balkáni államok piacai felé. A Balkán-államok törvényeinek megismertetésével a magyar ipari és kereskedelmi körök tájékozódását óhajtotta megkönnyíteni a szakosztály.

Meg kell még emlékeznünk arról, hogy a szakosztály kiadványait nemcsak a helyi sajtó, hanem a budapesti szakkörök is osztatlan elismeréssel fogadták megjelenésük alkalmával. Hamurabbi törvényeit Concha Győző, Plósz Sándor és Dudek János budapesti egyetemi tanárok, valamint Prohászka Ottokár püspök, Schmidt József, a neves indiológus, és Vámbéry Rusztem méltatták a budapesti szaklapokban. Elismerőleg nyilatkozott a szakosztály kiadványairól a Magyar Tudományos Akadémia is az 1915. évi könyvbirálataiban, továbbá a budapesti „Jogtudományi Közlöny", a „Bírák és Ügyvédek Lapja", a „Theológiai Szaklap" stb. A helyi szaklapok közül az „Erdélyrészi Jogi Közlöny" és a „Keresztény Magvető" foglalkozott behatóbban a kiadványokkal. E mellett figyelmet fordított reájuk a napi sajtó is. A török alkotmánytörvények kiadásáért a legmagasabb elismerését a budapesti török konzul tolmácsolta a szakosztálynak a szultán megbízásából, akinek a szakosztály díszkötésben küldte meg e kiadványát.

Hogy a szakosztályi kiadványok nemcsak a helyi igényeket óhajtották kielégíteni, hanem országos nyilvánossággal is rendelkeztek, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az abban való közlésre mindig szívesen adták le dolgozataikat a budapesti, debreceni és pozsonyi egyetem tanárai is. Büszkén mondhatjuk, hogy szakosztályunk volt az első, amely tudománya körében a tudományos decentralizációt megindította a régi Magyarországon és olyan magas színvonalon folytatta tevékenységét, hogy az egész ország érdeklődését fel tudta kelteni munkássága iránt.

2. Népművelés.

a) Népművelő előadássorozatok.

Szakosztályunk népművelői tevékenységét, melyet már megalakulásakor programmjába vett, az 1907. évben indította meg a vasúti műhelymunkások számára rendezett ismeretterjesztő előadássorozatával. Az előadásokat a munkások köri helyiségében tartották minden hét szombatján az esti órákban, mintegy 160—180 főnyi hallgatóság előtt. E ciklus előadói Cholnoky Jenő dr., Endes Miklós dr. és György János dr. voltak. A munkásság számára rendezett előadások mellett szerette volna kiterjeszteni népművelői tevékenységét a szakosztály a kisiparosok és kiskereskedők rétegére is. Ezt a tervet azonban az ipartestületben felmerült belső viszályok miatt nem tudta abban az évben megvalósítani.

Minthogy 1908-ban elültek az ipartestületi viszályok, lehetővé vált az iparosok és kereskedők számára tervezett előadássorozat megrendezése is. A népművelő munka ebben az évben a magántisztviselők körét is felölelte. Így az 1908. évben három ismeretterjesztő előadássorozat indult meg egymással párhuzamosan, de más-más anyaggal. Az ismeretterjesztő előadásokkal az iskolánkívüli oktatás hiányát akarta megoldani a szakosztály. Szeme előtt a külföldi példák lebegtek. Szakosztályunk e téren is teljes sikerrel felelt meg feladatának.

Az 1908. évben rendezett ismeretterjesztő előadássorozatok programmja a következő volt:

A) Iparosok és kereskedők részére.

György János dr. unit. theologiai tanár: *Erkölcsi hatások a gazdasági élet újabb alakulásaiban, I—II.*

Huber Imre kegyesr. tanár: *Kereskedelmi eszközeink kifejlődése.*

Reihardt Aladár dr. egyet. tanársegéd: *A táplálkozásról, tekintettel a társadalmi osztályok vagyoni viszonyaira, I—II.*

Endes Miklós dr. törvszéki bíró: *A munkásbiztosítási törvény magyarázata, I—IV.*

Kelemen Lajos unit. főgimn. tanár: *Erdély ipartörténete, I—III.*

Reihardt Aladár dr. egyet. tanársegéd: *A nemibetegségek társadalmi jelentősége, I—II.*

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *A családi nevelés hiányai.*

Vincze Frigyes dr. ker. akadémiai tanár: *Keletről.*

Barabás Endre tanítóképezdei tanár: *A szövetkezeti eszme gazdaságtársadalmi jelentősége.*

B) Magántisztviselők részére.

Vincze Frigyes dr. ker. akadémiai tanár: *Kelet gazdaság-társadalmi viszonyai.*

Lechner Károly dr. egyet. tanár: *Az idegélet köréből.*

Ifj. Török István dr. ügyvéd: *A végrehajtási törvény magyarázata, különös tekintettel a magántisztviselők érdekeire, I—III.*

Bíró Balázs dr. ügyvéd: *Az egységes váltójog.*

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *A modern angol festészet* (képekkel).

Kalcsok Leó kegyesr. főgimn. tanár: *Polgárélet a középkorban.*

Ifj. Erődy Béla dr. ker. akadémiai tanár: *A kereskedelmi alkalmazottak társadalmi viszonyai és azok szabályozására irányuló reformtörekvések és törvények.*

Márki Sándor dr. egyetemi tanár: *Rákóczi és a közigazgatás.*

c) **A M. Á. V. kolozsvári altisztjei és műhelymunkásai részére.**

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A koleráról.*

Vincze Frigyes dr. ker. akadémiai tanár: *Kelet gazdatársadalmi viszonyai.*

György János dr. unit. theol. tanár: *Erkölcsi hatások a gazdasági élet újabb alakulásaiban, I—II.*

Endes Miklós dr. törvsz. bíró: *A végrehajtási törvény magyarázata, I—II.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A fertőző betegségek elleni védekezés.*

Kalcsok Leó kegyesr. tanár: *Spanyolország.*

Reihardt Aladár dr. egyet. tanársegéd: *A táplálkozás, tekintettel a társadalmi osztályok különböző viszonyaira.*

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *Az akarat nevelése.*

Reihardt Aladár dr. egyet. tanársegéd: *A látás.*

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *A lelki élet fizikája.*

Bochkor Mihály dr. róm. kath. státusi titkár: *Egyesületi élet a római birodalom hanyatlása korában.*

Huber Imre kegyesr. főgimn tanár: *A kőszén.*

Ifj. Erődy Béla dr. ker. akadémiai tanár: *A vasutak szervezése és azok politikája.*

Ifj. Erődy Béla dr. ker. akadémiai tanár: *Tarifaügy és tarifapolitika.*

Az iparosok és kereskedők részére rendezett előadásokat az Iparos-Egylet helyiségében, a magántisztviselők számára rendezett előadásokat a Magántisztviselők Egyesületének helyiségében, míg a vasuti alkalmazottak számára rendezett előadásokat a Vasuti Altisztek Körében tartották meg. A szakosztály tehát népművelő tevékenységével már egyesületileg megszervezett társadalmi rétegeket keresett fel. Ez az eljárás helyesnek is bizonyult az egyes társadalmi rétegek érdeklődési körének megismerése céljából. Igy kitünt, hogy az iparosság azon rétege, amely társadalmilag az Iparos Egylet keretében szervezkedett meg, nem mutatott kellő érdek-

lődést az előadások iránt. Annál nagyobb érdeklődést tanusítottak az Iparos Egylet körén kívül élő kisiparosok, akik előszeretettel látogatták a vasuti munkások számára rendezett előadásokat. A magántisztviselők körében azt tapasztalták az előadók, hogy azokat inkább szakkérdések érdeklik, mint az általános jellegü ismeretterjesztő előadások. E tapasztalatok alapján a következő 1909—10. évi időszakban a vasúti alkalmazottak számára rendezett előadássorozat mellett hasonló igényü előadássorozatot rendeztek a kisiparosok és egyéb ipari munkások számára, kik a Keresztény-Szociális Egyesület körül tömörültek, míg az Iparos Egyletben rendezett előadásokat elhagyták. A magánalkalmazottak számára viszont az ismeretterjesztő előadások helyett kereskedelmi szaktanfolyamot rendszeresítettek. Nagyban elősegítette a szakosztály népmüvelő működését a vallás- és közoktatásügyi miniszterium anyagi támogatása, mely az egyes előadásokat 20 korona tiszteletdíjjal jutalmazta.

Az 1909—10. évben rendezett előadások programmja a következő volt:

I. A vasúti alkalmazottak részére.

Konrádi Dániel dr. egyet. m. tanár: *A fertőző betegségek szociális jelentősége, I—II.*

Endes Miklós dr. törvsz. bíró: *Fiatalkoruak és a büntetőjog.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A váltón alapuló tartozások és a munkások.*

Bochkor Mihály dr. r. kat. státusi titkár: *A legrégibb törvénykönyv.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m. tanár: *A tuberkulózis és a munkások.*

György János dr. unit. teológiai tanár: *Az amerikai vasútak.*

Ifj. Erődy Béla dr. ker. akadémiai tanár: *A jelenkor szociális kérdése.*

II. Kisiparosok és munkások részére.

György János dr. unit teol. tanár: *Valláserkölcsi hatások a gazdaságban, I—II. A vallás szerepe a kultúra fejlődésében.*

Ifj. Erődy Béla dr. ker. akadémiai tanár: *A társadalmi fejlődés irányai.*

Bochkor Mihály dr. r. kat. státusi titkár: *A legrégibb törvénykönyv.*

Széki Tibor dr. egyet. m. tanár: *Előadás a vegytan köréből.* (Kísérletekkel az egyetemi vegytani intézetben.)

Varjú János dr. kegyesr. tanár: *A kereszténység hatása nemzeti művelődésünkre, I—II.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m. tanár: *A fertőző betegségek társadalmi jelentősége, I—II.*

György János dr. unit teol. tanár: *Társadalmi kérdések, I—IV.*

Kelemen Lajos unit. főgimn. tanár: *Erdély ipartörténete, I—III.*

Varjú János kegyesrendi főgimn. tanár: *A népoktatás ügye korunkban, I—II.*

Tariczky Ferenc dr. orvos: *Munkás-egészségügy és tuberkulózis.*

Míg a vasúti alkalmazottak számára rendezett előadásokat ebben az évben is azoknak a köri helységében tartották meg az előadók, a következő 1910—11. évfolyamban áttették az előadások színhelyét a Munkás Gimnáziumnak a tudományegyetemen levő előadótermébe, minthogy a Munkás Gimnázium látogatóinak zöme szintén a vasúti munkások köréből került ki. A kisiparosok és munkások számára rendezett előadások tovább is a Keresztény Szociális Egyesület helységében folytak.

Az 1910—11. évfolyamban a következő előadásokat tartották:

A) **A munkásgimnáziumban.**

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A tűz.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A vas nyerése.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A váltó a gazdasági életben.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m. tanár: *Az állatok szerepe a fertőző betegségek terjesztésében.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *A jog és erkölcs.*

Kelemen Lajos főgimn. tanár: *Erdély ipartörténete.*

Förstner Tivadar tanár: *A szobrászat.*

Förstner Tivadar tanár: *Meunier és Rodin francia szobrászok.*

Hangay Oktáv ker. akadémiai tanár: *Az élelmiszerek hamisításáról.*

Gockler Lajos dr. ker. akad. tanár: *Képek Keletről.* (Vetítésekkel.)

Varjú János kegyesr. főgimn. tanár: *Az ipari föltalálók.*

B) **A Keresztény Szociális Egyesületben.**

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A kenyér.*

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *A szépről.*

Rosnyay Dávid az Erd. Pártfogó Egyesület titkára: *A szegényügy itthon és külföldön.*

Széki Tibor dr. egyet. m. tanár: *A vegytan köréből.* (Kísérletekkel az egyetemi vegytani intézetben)

Endes Miklós dr. törvsz. bíró: *A szegényjog a magyar igazságszolgáltatásban.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A porcellán.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *Az erkölcsös élet regulái.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m. tanár: *A baktériumok használáról.*

Varjú János kegyesr. főgimnáziumi tanár: *Az ipari oktatás fejlődése hazánkban.*

Tariczky Ferenc dr. orvos: *A tüdőbeteggondozó intézetek.*

Vincze Frigyes dr. ker. akadémiai tanár: *Új Törökország.*

Bíró Balázs dr. ügyvéd: *A pénz.*

A szakosztály által megindított iskolánkívüli népoktatás nagy hatását városunk társadalmi életének vezetőire mi sem jellemezheti jobban, mint az a számos hasonló célú népművelő tanfolyam, melyet a szakosztálytól kezdeményezett előadássorozatok mintájára szerveztek meg a különböző társadalmi és kultúrális egyesületek. A szakosztály népművelő előadásai és szaktanfolyamai mellett a következő népművelő előadásokról tesz említést az 1912. évi titkári jelentés. Ismeretterjesztő előadásokat tartottak a Munkás Gimnáziumban, a Munkás Otthonban, a Kat. Népszövetségben, a Bocskai Körben, a Rákóczi Egyesületben, a Kat. Tanoncotthonban, az Auguszteumban, az Iparos Egyletben és az Anyák Iskolájában. E tisztán népszerű előadások mellett felsőbb fokú szabadoktatás folyt a Szent-Imre Egyesületben, a Dávid Ferenc Egyletben, Szent Ferenc Harmadik Rendjében, az Oltáregyletben. az Ezra Ifjúsági Egyesületben, az Erdélyi Gazdasági Egyletben, a Magyar Társadalomtudományi Társaság helyi fiókjánál és az Erdélyi Múzeum-Egyesületben. Nem hiába nevezték a kincses várost ebben az időben Szamos-parti Athénnek. A művelődés iránt buzgó készségben és szeretetben igazán példát mutatott városunk.

Az 1911—12. ciklusban az elmult évihez hasonlóan szintén két párhuzamos ismeretterjesztő előadást tartott a szakosztály az alábbi programm szerint:

A) **A munkásgimnáziumban.**

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A munkások egészséges táplálkozása.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A fertőző betegségek szociális jelentősége.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A tuberkulózisról.*

Szabó József dr. egyet. tanársegéd: *Az elmebetegségek társadalmi jelentősége,*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A kőszén az iparban.*

Hangay Oktáv ker. akadémiai tanár: *A tulipánok országa.* (Vetítéssel).

Gockler Lajos dr. ker. akadémiai tanár: *Egy turista út az Alpesekben.* (Vetítéssel).

Förstner Tivadar tanár: *A modern iparművészet.*

Vass Emil tanár: *Régi találmányok.*

Rosnyay Dávid dr.: *A munkásosztály helyzete a multban és jelenben.*

Költő Gábor dr. törvsz. bíró: *A munkás betegsegélyezés és balesetbiztosítás.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A munkások hitelviszonyai.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A munkásszövetkezetek.*

Haţiegan Emil ítélőtáblai tanácsjegyző: *A valláserkölcs és a munkásosztály.*

Apáthy István dr. egyet. tanár: *A tenger élete.* (Az egyet. állattani intézetben).

Lux Gyula kép. tanár: *Alkotmányunk fejlődése.*

Kelemen Lajos főgimn. tanár: *A drágaság és gazdasági bajok Erdélyben az utolsó háromszáz évben.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *Valláserkölcs és gazdaság.*

B) **A Keresztény Szociális Egyesületben.**

Hangay Oktáv ker. akadémiai tanár: *A varrótű.*

Bíró Balázs dr. ügyvéd: *Téves nézetek a hajdankor törvényeiben, I—II.*

Rosnyay Dávid dr. az Erd. Pártfogó-Egylet titkára: *A bűntettek okai és következményei.*

Varju János kegyesr. főgimn. tanár: *A munka hősei.*

Huber Imre kegyesr. főgimn tanár: *A legnehezebb munka.*

Mivel az 1912—13. tanévben a Munkásgimnázium megszünt, a szakosztály ismeretterjesztő előadásait csak a Keresztény Szociális Egyesület tagjai részére rendezte meg ebben az évfolyamban. Az előadások anyaga azonban sokkal gazdagabb volt az előbbi év anyagánál. Az egyes előadások mellett az egész ciklust betöltő sorozatos előadások is folytak. Ime, a programm:

A) **Sorozatos előadások.**

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *Magyarország ipari és kereskedelmi földrajza, I—IV.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *Ipari és kereskedelmi viszonyaink a szomszédos államokkal, I—II.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *Európa ipari államaihoz való ipari és kereskedelmi viszonyaink, I—II.*

B) **Egyes előadások.**

Tóth György dr. szakoszt. titkár: *Az iskolánkívüli oktatás célja és hatása.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *Az ősember élete.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *Az ipari munkások betegségeiről.*

László Gyula unit. főgimn. tornatanár: *Az iparososztály testi nevelésének fontossága.*

Seprődi János ref. főgimn. tanár: *A zenéről.*

Szmodics Kázmér M. Á. V. mérnök: *Edison. A villamosságra vonatkozó újabb felfedezések és ezek felhasználása.*

Hangay Oktáv ker. akadémiai tanár: *Kereskedelmi hajózásunk.*

Moravetz Károly ker. akadémiai tanár: *A föld mint égitest.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A munka értéke társadalmi szempontból.*

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A tűz szerepe az emberiség történetében.*

Bíró Balázs dr. egyet. m.-tanár: *A céhrendszer és szabadipar.*

Endes Miklós dr. táblai elnöki titkár: *Az ipari vonatkozásu törvények.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *A szociálizmus története.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *A munkásszövetkezetek gazdasági eredményei.*

Az 1913—14. évszakban szintén csak egy ismeretterjesztő előadássorozatot hirdetett a szakosztály. Az előadásokat ebben az évben az egyetem IV. sz. tantermében rendezték meg a következő előadásokkal:

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *Az állatok szerepe a fertőzőbetegségek terjesztésében.*

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A száj szerepe a fertőzőbetegségek terjesztésében.*

László Gyula unit. főgimn. tornatanár: *Miképpen lehet az ipari munkások egészségét védeni?*

Varju János kegyesr. főgimn. tanár: *A sajtó és a társadalom.*

Seprődi János ref. főgimn. tanár: *A magyar népdalról.*

Hangay Oktáv ker. akadémiai tanár: *Az édesítő anyagokról.*

Rosnyay Dávid dr. az Erd. Pártfogó-Egyesület titkára: *A gyermekvédelem a büntetőjogban és a rendőrség,*

Huber Imre r. kat. főgimn. tanár: *A földgázról.* (Vetítéssel).

Huber Imre r. kat. főgimn. tanár: *A kősó a természetben és az ember háztartásában.* (Vetítéssel).

Bíró Balázs dr. egyet. m.-tanár: *A kolozsvári céhekről.*

Pordea Gyula dr. ügyvéd: *A váltó és annak szerepe a gazdasági életben, különös tekintettel kisiparunkra.*

Asztalos Károly polg. iskolai tanár: *A művészet és ipar.*

Tóth György dr. törvsz. bíró: *A háború és az ipar.*

A fenti előadássorozat anyaga már sokkal általánosabb, mint a korábbi években tartott előadások, amelyek jobban megközelítették a munkásosztály érdeklődését. Úgy látszik, hogy a hallgatóság cserélődhetett ki. Erre utal a titkári jelentés is, mikor az évfolyam meghirdetett előadásainak célját abban jelöli meg, hogy „a társadalom érdeklődő tagjai kíváló szakemberek tudományosan tárgyilagos szabadelőadásai alapján sajátítsák el azokat az ismereteket és szerezzék meg a tudományos kérdésekben való ama tájékozódásokat, amelyekre folyton fejlődő korunkban mindenkinek oly nagy szüksége van". Az ismeretterjesztő előadássorozatok irányváltoztatását különben a háborús viszonyok is indokolttá tették. A Szabadoktatási Tanács ugyanis az 589915—117/915. sz. leiratában ama kérésének adott kifejezést, hogy az ismeretterjesztő előadások a háborútól támasztott

kérdésekkel foglalkozzanak. Ennek alapján a szakosztály az alábbi programmot állapította meg az 1915. évre:

Huber Imre kegyesr. főgimn. tanár: *A gyarmatáruk fontossága a békeidőben és a háborúban.* (Vetítéssel).

Konrádi Dániel dr. egyet. m.-tanár: *A háborús járványokról és az ellenük való védekezésről.*

Apáthy István dr. egyet. tanár: *A háború és a természetes kiválogatódás.*

Márki Sándor dr. egyet. tanár: *A diplomaták munkája a mostani világháború előtt.*

Judik József dr. törvsz. jegyző: *A drágaság és a háború.*

Az előadásokat a háború kitörése miatt csak 1915 év februárjában kezdték meg, melyeket a korábbi évek gyakorlatától eltérőleg minden hét péntekjén és szombatján tartottak az esti órákban Az előadások színhelye ekkor is az egyetem IV. sz. tanterme volt. Egy-egy előadáson átlag 141 hallgató jelent meg, jelentékenyen meghaladva a korábbi évek hallgatóságának a számát.

Az előadások látogatása — korábban is s most is — díjtalan volt, de gyüjtőperselyeket állítottak fel a Vörös-Kereszt javára. Ez a gyüjtés 346 koronát eredményezett.

A következő 1915—16. évi ciklusban szintén csak karácsony után kezdték meg az előadásokat. Az előadások ez alkalommal is két-két estét töltöttek be, s hasonlókép az előbbi évhez, a hét utolsó két napjára estek, szintén az egyetem IV. sz. tantermében. Egyik-másik előadást azonban a hallgatóság nagy számára való tekintettel az aulában kellett megrendezni. Érdekes jelensége volt a háborúnak a tudás és megismerés iránti vágy fokozódása. A könyvkereskedők soha nem értek el oly nagy forgalmat, mint a háború éveiben s a könyvtermelés is jelentékenyen fokozódott ezekben az időkben.

Az 1916. évben tartott előadások szintén a háborúval kapcsolatos kérdések körében mozogtak. Az előadások sorrendje a következő volt:

Cholnoky Jenő dr. egyet. tanár: *A Balkán-félsziget államalakulásai.* (Vetítéssel).

Genersich Guszláv dr. egyet. tanár: *Tudnivalók a hadiárvák egészségügyi ellátása körül.*

Vincze Frigyes dr. ker. akadémiai tanár: *A török nemzeti törekvések.*

Huber Imre kegyesr. tanár: *Az ércek a háborúban.* (Vetítéssel).

Steiner Pál dr. egyet. m.-tanár: *Sebészet és a háború.* (Vetítéssel).

Menyhárt Gáspár dr. egyet. tanár: *A jog és a háború.*

A titkári jelentés kiemeli, hogy az előadások látogatóinak zömét az intelligens elem alkotta, de ott voltak a hadikórházak lábadozó betegei is. Számukra a szakosztály kimenő engedélyt eszközölt ki. A Vörös-Kereszt

javára felállított gyüjtőperselyekben 352 korona gyűlt össze ebben az évben a hallgatóság önkéntes adományaiból.

Az 1916. évi előadásokkal meg is szünt az ismeretterjesztő előadások sorozata. Az 1916. év őszén Romániával beállott hadiállapot miatt a szakosztály tudományos felolvasóülései is megakadtak. Amit a szakosztály a népmüvelés terén tett az ismeretterjesztő előadások folyamatos megrendezésével, nemcsak szakosztályunknak, hanem egyesületünknek is a legnagyobb elismerésreméltó kultúrmunkáját jelenti. Ehhez hasonló magas színvonalu és tartalomgazdag népmüvelő előadássorozatokkal csak a budapesti népfőiskolák és népegyetemek dicsekedhetnek. A közoktatásügyi kormányzat mindvégig kellőleg méltányolta és értékelte is a szakosztály ezirányu tevékenységét. Természetes azonban, hogy szakosztályunk az előadások színvonalát nem tudta volna ily mértékben biztosítani, ha az egyetem tanári kara és tanszemélyzete, valamint a főiskolák és középiskolák kiváló tudásu tanárai nem támogatják törekvésében.

b) Szaktanfolyamok.

Szakosztályunk az iskolánkívüli oktatást az ismeretterjesztő népmüvelő előadássorozatok mellett szaktanfolyamok megrendezésére is kiterjesztette. Szaktanfolyamait a gyakorlati üzletemberek, a kereskedők és iparosok számára hirdette meg első ízben az 1908—9. évi ciklusban. Ennek a tanfolyamnak az anyaga a könyvviteltant és a váltójogot ölelte fel. A tanfolyamon novembertől februárig heti egy órában, összesen tíz előadásban Kuntner Róbert kereskedelmi akadémiai tanár a könyvviteltant adta elő, míg februártól március közepéig Biró Balázs dr. ügyvéd, ker. akadémiai tanár öt előadásban a váltójogot ismertette.

Az 1908—9. évi kereskedelmi tanfolyam tapasztalatai azt a megállapítást eredményezték, hogy egy ilyen célu tanfolyamnak sokkal tartalmasabbnak kell lennie, ha valóban tanítani és nemcsak ismertetni akar. Másrészt arra is rájött a vezetőség, hogy a gyakorlati üzletembereket nem lehet megnyerni a tanfolyam számára, bár a tanfolyam tényleges ismerethiányt is pótolna náluk. Igy a következő tanfolyamokat főleg a kereskedelmi segédszemélyzet részére állították össze. Az 1909—10. évi kereskedelmi tanfolyamot „Kereskedők Szabad Iskolája" címen hirdették meg.

A „Kereskedők Szabad Iskolája"-nak 1909/10. évi tanfolyama két félévből állott és sokkal terjedelmesebb anyagot tartalmazott. Az első félév anyagát a kereskedelmi számtan és a kereskedelmi és váltójog tette, a második félév anyagát pedig a könyvviteltan és a kereskedelmi levelezés. A tanfolyamot esti órákban rendezték meg hetenként háromszori 1 órás előadással, összesen 80 tanórában. A beiratkozott hallgatók száma 46 volt, akik mindannyian komoly szorgalommal látogatták az előadásokat. A tanfolyam várakozáson felüli sikerrel zárult, melyet különösen az év végén megtartott vizsgálatok eredménye igazolt. A tanfolyamot a város kereskedőkörei is mindvégig élénk figyelemmel kísérték s a vizsgálatok alkalmával a nyolc legjobb eredményt felmutató hallgató kitüntetésére értékes jutalmakat ajánlottak fel a tanfolyam vezetőségének.

Az előbbi év sikerén felbuzdulva még tartalmasabb tananyaggal rendezte meg szakosztályunk a „Kereskedők Szabad Iskolájá"-nak 1911/12. évi tanfolyamát. Ebben az évfolyamban az első félév tárgyait a közgazdasági ismeretek, a kereskedelmi levelezés és kereskedelmi számtan, a második félév anyagát meg a kereskedelmi és váltójog, a könyvviteltan és a kereskedelmi számtan köréből választották ki. Az előadásokat a tavalyi beosztás szerint hetenként háromszor tartották meg az esti órákban. A beiratkozott hallgatók száma ebben az évben 77 főre rugott, jelentékeny számu nőrésztvevővel. A legjobb előmenetelü hallgatók kitüntetésére a Kereskedelmi és Iparkamara három ezüstérmet adott át a vizsgálóbizottságnak. A tanfolyam ez alkalommal is ingyenes volt, fenntartását a szakosztály a kultuszminisztériumtól folyósított előadói tiszteletdíjakból fedezte. Megzavarta azonban a tanfolyamok további rendezésének menetét a Szabadoktatási Tanács túlbuzgó eljárása. A Szabadoktatási Tanács ugyanis 1912-ben azt a véleményét terjesztette a kultuszminiszter elé, hogy a „Kereskedők Szabad Iskolája", mint kifejezetten kereskedelmi tanfolyam, nem sorolható az általános ismeretterjesztő szabadoktatás körébe, tehát az eddig folyósított államsegélyt a tanfolyam rendezőségének a jövőben a kereskedelmi minisztériumtól kell kérelmeznie. A kereskedelmi miniszter viszont azzal utasította el a szakosztály államsegélyt igénylő kérelmét, hogy a „Kereskedők Szabad Iskolájá"-nak rendszere nem felel meg az általa megkívánt kereskedelmi tanfolyamok rendszerének. A szakosztály kifejtette ugyan, hogy városunkban a helyi viszonyok más rendszerü tanfolyam rendezését nem teszik lehetővé, de a sok huzavonával annyira előrehaladt az idő, hogy a „Kereskedők Szabad Iskolá"-ját az új tanévben már nem lehetett megnyitni. A szakosztály ekkor úgy határozott, hogy jövőben csak minden második évben rendezi meg a „Kereskedők Szabad Iskolá"-jának a tanfolyamait. A világháború kitörése aztán végleg megpecsételte ennek a rövidéletü, de hasznos intézménynek a sorsát.

3. Szociálpolitikai tevékenység.

a) Néphivatal.

Szakosztályunk egyik fáradhatatlan megalapítójának és buzgó titkárának, ifj. Erődi-Harrach Bélának, elgondolása szerint a jog- és társadalomtudományi szakosztály nemcsak e tudományok elméleti művelésére és népszerüsítésére volt hivatva, hanem különösen társadalmi téren gyakorlati szociálpolitikai tevékenység kifejtésére is. Szakosztályunk szociálpolitikai tevékenységének egyik munkateréül a *Néphivatal* szolgált. A Néphivatal felállítását már a szakosztály megalakulásakor fölvették a szakosztály programmjába, megvalósítására azonban csak az 1908. év végén kerülhetett sor. Feladatául azt vállalta, hogy a szegénysorsu társadalmi osztályt ingyenes jogi tanácsban részesítse, és ügyei elintézését a hatóságok előtt megkönnyitse. A Néphivatal tehát a szociális gondoskodást a szegény embereknek a jogélettel kapcsolatos viszonyára terjesztette ki, abból a

megfontolásból, hogy az alacsonyabb néposztály itt a legtanácstalanabb s e téren éri legtöbb sérelem jogainak nem ismerése vagy érvényesíteni nem tudása miatt.

A Néphivatalt 1908. október havában szervezte meg a szakosztály. Ebben az évben a Kolozsvári Hitelszövetkezet Bocskai-téri helységében működött Erődi-Harrach Béla dr. szakosztályi titkár irányítása és Török István dr. ügyvéd vezetése alatt. Tulajdonképeni megszervezése azonban az 1909. évre esik. A szakosztály a Néphivatal részére a Kossuth Lajos-u. 13. sz. alatt két szobás helységet bérelt s fenntartására álamsegélyért folyamodott. Gróf Bánffy Miklós főispán hathatós támogatásával sikerült is a földmivelésügyi miniszteriumtól 3000 korona segélyt, a várostól pedig 500 Korona felszerelési átalányt kieszközölni. A Néphivatal anyagi alapjainak biztosítása után hozzálátott teendőinek minél szélesebb körü megvalósításához. A hivatalhoz forduló felek minden kérdésben megfelelő tájékoztatása érdekében a jogi és közigazgatási élet különböző ágazatainak elismert szakembereit kérték fel a hivatal tanácsadói tisztjeinek az ellátására. A Néphivatal felkérésére Pavlik Sándor dr. tb. főszolgabiró, Rimóczy József dr. rendőrkapitány, Wertheim Mór dr. pénzügyi s. titkár, Gál Zsigmond dr. pénzügyi fogalmazó, Pordea Gyula dr. és Török Isván dr. ügyvédek, valamint Taritzky Ferencz dr. orvos vállaltak tanácsadói szerepet. Irodavezető Láng Ernő jogszigorló lett. A hivatal plakátokon ismertette működése célját és hirdetését szétküldte a megye területén működő összes közigazgatási hatóságokhoz. A megyei alispáni hivatal útján külön is megkerestette a falusi jegyzőket, hogy a falusi lakosságot utasítsák ügyes-bajos dolgaikban a hivatalhoz. A hivatal egyelőre hétfőn délelőtt és szombat délután tartott hivatalos órákat. Hétfőn délelőtt hetivásár lévén, a falusi népre, szombat délután pedig a munkásosztályra számítva.

A kellő alapossággal megszervezett Néphivatalról rövidesen tudomást szerzett a gyámolítandó néposztály. Míg az 1908. csonka évben 41 ügygyel fordultak a hivatalhoz, 1909-ben már 131 üggyel keresték fel. A hivatal minden igyekezetével azon volt, hogy a hozzáforduló feleket a lehető legmesszebbmenő támogatásban részesítse. Nemcsak jogtanácsokat adott, kérvényeket és beadványokat szerkesztett a hozzáfordoló felek számára, de szükség esetén maga vette át a fél képviseletét a hatóságok előtt. Előfordultak azonban olyan esetek is, hogy a feleket saját érdekükben az általuk szándékolt eljárásról le kellett beszélni, ha vélt jogaikat vagy sérelmüket helytelenül fogták fel. Sokat tett a hivatal a szegénysegélyezés terén is, a törvényhatóságtól rendszeres segélyt eszközölt ki s munkaalkalmakat szerzett. A hivatal lelkiismeretes működése évről-évre szaporította a hozzáforduló felek számát. Igy 1910-ben már 291 üggyel, 1911-ben 309 üggyel, 1912-ben 406 üggyel s 1913-ban 345 üggyel keresték fel. Az ügyek természetük szerint peres, hagyatéki, gyermekmenhelyi, gyermektartási, válóperi, katonai, munkáspénztári, cseléd-ügyi, rendőri, bűnügyi, közsegélyezési, állásközvetítési, adó, illetékügyi, végrehajtási és egyéb közigazgatási természetü kérésekből kerültek ki. A hivatal sikeres működését annyira üdvösnek látta a főispán, hogy kívánatosnak tartotta a megye járási székhelyein néphivatali kirendeltségek

felállítását. Az első kirendeltségek helyéül Bánffyhunyadot és Tekét szemelték ki. 1912-ben meg is szervezték a bánffyhunyadi kirendeltséget. A kirendeltség azonban nem tudta a hozzáfűzött reményeket beváltani.

A Néphivatal csaknem a háború végéig folytatta áldásos tevékenységét. Különösen sok dolgot adott a háború alatt a hadiözvegyek és hadiárvák ügyeinek rendezése, a rokkantsági nyugdíjak sürgetése, a gazdasági munkálatok elvégzésére szabadságok kieszközlése, rekvirálási és egyéb katonai ügyek. A hivatal legnagyobb ügyforgalma a háboru első évében volt. A mozgósítás idejéig 476 üggyel, a mozgósítás elrendelésétől az év végéig 869 üggyel, összesen 1345 üggyel keresték fel a hivatalt. A háboru kitörésétől kezdve a megnövekedett munkára való tekintettel minden délután tartottak hivatalos órákat. A hivatal vezetője az 1910. évtől mindvégig Pávlik Sándor dr. tb. főszolgabíró volt. A hivatalt működése egész ideje alatt állandó segélyben részesítette a földmüvelésügyi minisztérium, Kolozsvár városa és Kolozs vármegye. Időnként a pénzintézetek és a nagyobb vállalatok is hozzájárultak adományaikkal a fenntartási költségekhez.

b) A Tüdőbeteg Gondozó Intézet.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézet felállítása szorosan hozzátartozott ahhoz a programmhoz, melyet a szakosztály szociálpolitikai irányban dolgozott ki. Az egész programm nem valósulhatott meg teljes egészében, s ez nagyrészt összefügg a szakosztály első tevékeny titkárának, Erődi-Harrach Bélának, Kolozsvárról való eltávozásával. Erődi a Kolozsváron elgondolt terveit később Budapesten hívta életre.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézetet 1911. szeptember hó 1-én nyitotta meg a szakosztály a Bástya-utca 6 szám alatt, miután az intézet berendezésére és fenntartására a belügyminisztériumtól 5000, Kolozsvár városától pedig 1000 korona segélyt sikerült kieszközölnie. Az intézet megszervezésében páratlan szorgalommal működött közre Tariczky Ferenc dr., a Néphivatal orvosa. Ő dolgozta ki az intézet részletes tervezetét Calmette lyoni orvos dispensaire-rendszere szerint és szerkesztette meg a hatóságok számára készített beadványokat, melyekben a tüdőbetegség elleni küzdelem szociális fontosságára rámutatva ismerteti a felállítandó Tüdőbeteg Gondozó Intézet célkitűzéseit, kérve a szakosztály nevében annak erkölcsi és anyagi támogatását. Az intézet vezetését is magára vállalta s ezt a tisztjét korán bekövetkezett haláláig a legnagyobb lelkiismeretességgel és odaadással töltötte be.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézet két feladatot szolgált: egyrészt a tüdőbetegség első és második stádiumában szenvedő szegénysorsú tüdőbetegeket gyógykezelni, másrészt pedig a betegek hozzátartozóit megóvni a fertőzés veszedelmétől. Minthogy a tüdőbetegség korai stádiumában a betegek fennjárhatnak s egészségük veszélyeztetése nélkül végezhetik mindennapi teendőiket, az intézet nem kórházi, hanem ambulatóriumi kezelésre rendezkedett be. Az intézet a hozzáforduló betegeket az orvosi

vizsgálat eredménye alapján megfelelő kezelésben részesítette, kioktatta a betegség tartama alatt követendő életmódra s az arra szorulókat a szükséges orvosságokkal, fertőtlenítőszerekkel és tápszerekkel látta el. Az intézet kötelékébe felvett beteg az intézet állandó megfigyelése és ellenőrzése alatt állott, s ezért meghatározott időnként jelentkeznie kellett. A betegek gyógykezelése mellett fontos feladatkört jelentett az intézetre a betegeknek otthonukban való felkeresése is, egyrészt a beteg életkörülményeinek megvizsgálása és az adott orvosi utasítások megtartásának ellenőrzése, másrészt pedig a beteg környezetének a fertőzéstől való megóvása érdekében. Ezt a teendőt az intézet látogató-biztosai végezték el, akiket az orvosnövendékek köréből válogattak ki. A látogató-biztosok minden hónapban felkeresték az intézet betegeit s látogatásuk tapasztalatairól biztosi naplójuk alapján jelentést tettek az intézet vezetőjének.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézet a szakosztály által kiküldött bizottság irányítása és ellenőrzése alatt működött. E bizottság tagjai a következők voltak: elnök Farkas Lajos dr. egyetemi tanár, szakosztályi elnök, tagok: Menyhárt Gáspár dr. és Kenéz Béla dr. egyetemi tanárok, Papp József dr. ügyvéd és Tóth György dr. szakosztályi titkár. Intézeti orvosok: Purjesz Zsigmond dr egyetemi tanár, Engel Gábor dr. kórházi igazgató, Scheitz Vilmos dr. városi főorvos. Az intézet vezető orvosa, 1916-ban bekövetkezett haláláig, Tariczky Ferenc dr. volt, majd rövidebb átmeneti idő után Scheitz Vilmos dr. vette át az intézet vezetését. Scheitz dr. egészen 1920-ig, az intézet lefoglalásáig működött a vezetőorvosi minőségben a legnagyobb önzetlenséggel. Évi tiszteletdíjait is az intézetnek hagyta egy röntgengépalapra. A vezető orvos mellett két díjazott orvosgyakornok állott, valamint díjazatlan gyakornokok, akik a látogató-biztosi teendőket végezték.

Az intézet társadalmi munkájának kiszélesítésére a szakosztályból kiküldött bizottság 1913-ban külön hölgybizottságot szervezett báró Bornemissza Elemérné és Hirsch Adolfné elnöksége alatt. A hölgybizottság feladata az intézet munkájának a tüdőbetegség elleni védekezésben való támogatására irányult társadalmi felvilágosító munkával, valamint az intézet fenntartási költségeinek biztosítására jótékonycélu előadásokkal és gyüjtésekkel. A hölgybizottság megszervezése és közreműködése jótékonyan éreztette hatását mind az intézet belső életében, mind kifelé a társadalmi munka terén.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézet áldásos működéséről az intézet betegforgalmi kimutatása nyujt tájékoztatást:

Az 1911. évben	gondozás	alá	vett	betegek	száma	63
az 1912. „	„	„	„	„	„	474
az 1913. „	„	„	„	„	„	4.345
1914. VII. 1—1915. VI. 30-ig	„	„	„	„	„	3.087
1915. VI. 30—1916. VII. 1-ig	„	„	„	„	„	1.565

A betegek számának emelkedése az intézet népszerűségét és az intézet iránt táplált bizalom megnyilvánulását mutatja. Sajnos arról, hogy az intézet közreműködése hány betegen segített, nincs statisztikánk.

1916-ban felmerült az intézet működési körének kiszélesítése, mégpedig olyképen, hogy az intézet terjessze ki gondoskodását a katonaságtól elbocsátott ambuláns tüdőbetegekre és azok családjaira, valamint a tüdőbeteg családok gyermekeire. E végett egy napközi pihenő és tüdőbeteg-otthon felállítását vette tervbe a szakosztály elnöksége, s érdekében támogatásért fordult a kormányhoz. Az intézet továbbfejlesztésének a gondolatát azonban meggátolták az újabb háborus események.

A Tüdőbeteg Gondozó Intézet a háborus nehézségek ellenére is mindvégig lankadatlan kitartással folytatta működését. A hözhatalom átvétele után helyiségét a hatóságok lefoglalták. Igy e nagyfontosságu népegészségügyi intézet is a politikai változás áldozatául esett. Meg kell még említenünk, hogy az intézetet fennállásának egész ideje alatt a belügyminisztérium, Kolozsvár városa és Kolozs vármegye állandó segélyben részesítette. Fenntartását ezek az állandó segélyek tették lehetővé.

4) Egyéb munkásság.

Szakosztályunk meghatározott működési körén kívül az általános célkitűzéseivel kapcsolatos alkalmi kérdések tekintetében is figyelemreméltó munkásságot fejtett ki. Igy az 1908. évi büntető novellát életbeléptető miniszteri rendeletben körvonalazott fiatalkorúakat védő pártfogó egyesületek (patronázs) eszméjét szakosztályunk valósította meg Erdélyben. A fenti rendelet megjelenése után a szakosztály mozgalmat indított egy pártfogó egyesület megalapítása érdekében azzal a jelszóval, hogy ez az egyesület „az erdélyi viszonyainkra tekintettel a mindenkire kiterjedő, egységes és sem nemzetiségi, sem felekezeti szempontból nem tagozódó, de vallási és erkölcsi alapon nyugvó társadalmi munka alapján álljon." Az „Erdélyi Pártfogó Egyesület" előkészítő munkáját Farkas Lajos szakosztályi elnök és Erődi-Harrach Béla szakosztályi titkár kezdette meg, míg a megfelelő előkészítő munkálatok után a szakosztály elnöke az E. M. E. Jog- és Társadalomtudományi Szakosztálya nevében a tervezett *Erdélyi Pártfogó Egyesület* alakuló gyűlését 1908. december hó 8-ára össze nem hívta. Az alakuló gyűlés, amelyen az igazságügyi kormány nevében Rickl Gyula dr. miniszteri tanácsos, a Patronázs Egyesületek Országos Szövetségének elnöke is megjelent, az Erdélyi Pártfogó Egyesület megalakulását szükségesnek mondotta ki s egyszersmind elhatározta, hogy az egyesület alapszabályait az Országos Gyermekvédő Liga alapszabályaival hozza összhangba olyképen, hogy az Erdélyi Pártfogó Egyesület a Gyermekvédő Liga működését egészítse ki. Ennek keresztülvitelével az alakuló közgyűlés szakosztályunkat bízta meg. E módosítások megtörténtéig, illetve az egyesület megalakulásának a belügyminisztérium részéről történt jóváhagyásáig mindazon teendőket, melyeket az 1908. évi 20.003. sz. igazságügyminiszteri rendelet a pártfogói egyesületek működésére megkívánt, a szakosztály maga látta el, míg 1909. április 29-én az általa életrehívott egyesületet át nem adta az egyesület választott vezetőségének. Az Erdélyi Pártfogó Egyesület ma is fennálló és működő intéz-

mény, bár tevékenységét a megváltozott körülmények között nem tudja oly mértékben kifejteni, mint korábban tette.

Társadalompolitikai tevékenységi körében közreműködött még szakosztályunk a *Magyar Társadalomtudományi Egyesület* helyi bizottságának az 1909. év elején történt megalakításában is. Szakosztályunk mozgékonyságát tanusítja továbbá az 1912. évi balkánháborúban a török testvérnemzet sebesültjei javára városunkban rendezett nagy műsoros estély gondolatának a felvetése. Szakosztályunk kezdeményezésére és támogatásával az erdélyi főváros társadalma 1912. decemberében fényes sikerű műsoros estélyt rendezett a török sebesültek javára, melynek tiszta bevétele 325 koronát eredményezett. Ezt az összeget a budapesti török főkonzul juttatta el rendeltetési helyére, aki meleg sorokban köszönte meg kormánya nevében a magyar testvéri szeretet és áldozatkészség megnyilvánulását.

E helyen kell megemlékeznünk a *Főiskolai Szociális Telep* létesítésének tervéről is E terv megvalósítását szintén programmjába iktatta szakosztályunk, de keresztülvitelére, sajnos, nem kerülhetett sor. A Főiskolai Szociális Telep létesítésének gondolata Erődi-Harrach Béla nevéhez füződik. Erődi elgondolása szerint a Főiskolai Szociális Telep mintegy központi szervezete lett volna a szakosztály szociálpolitikai intézményeinek, azokat egy egységes cél, a város ipari munkássága szociális megsegítésének, szolgálatába állítván. A munkásság számára rendezett népművelő előadások, a Néphivatal és Tüdőbeteg Gondozó Intézet tulajdonképen csak egy-egy kísérleti állomása volt ennek a nagyszabású tervnek. A Főiskolai Szociális Telepen a szakosztály által létesített szociálpolitikai intézmények nyertek volna elhelyezést újabb népjóléti intézmények felállításával, egyrészt a munkásság szociális helyzetének előmozdítására, másrészt pedig e társadalmi osztály szociális viszonyainak tudományos tanulmányozása érdekében. A telep szociálpolitikai munkásságát az angol settlement-mozgalom mintájára szervezték volna meg a főiskolai ifjúság bevonásával. A telepen a főiskolai hallgatók otthont nyertek volna, hogy közvetlenül bekapcsolódhassanak a szociális munkába. A telep munkásságában résztvevő egyetemi hallgatók tudományos és társadalmi feladatok teljesítésére lettek volna hivatva. A munkássággal való együttélés és állandó érintkezés értékes megfigyeléseket szolgáltathatnak a munkások életviszonyairól. E megfigyelések a tudományos anyaggyüjtés szempontjából fontosak, másrészt a munkássággal való állandó foglalkozás kedvezően ellensúlyozza a szociálizmus osztályellenes propagandáját s közelebb hozza az egymástól eltávolodott társadalmi rétegeket.

A Főiskolai Szociális Telepen a következő intézmények nyertek volna elhelyezést: a Munkásgimnázium, Népkönyvtár, Néphivatal, az Erdélyi Pártfogó-Egyesület központi irodái, Munkásközvetítő és Cselédelhelyező, Munkásfoglalkoztató, Munkásotthon népkonyhával, Népfürdő tornateremmel, Napközi Otthon, a Tüdőbeteg Gondozó-Intézet és a Főiskolai Hallgatók Otthona. A telep megszervezésére már meg is tette szakosztályunk a kezdeményező lépéseket, amikor Erődi-Harrach Bélát tudományos érvényesülése Budapestre szólította. Távozása után a szakosztály elejtette a Főiskolai Szociális Telep megvalósításának tervét, mivel nélküle nem

lehetett volna ennek az intézménynek életet adni. Erődi azonban kedves gondolatát, amit nálunk nem válthatott valóra, magával vitte s Újpesten rövidesen életre is hívta az első magyar Főiskolai Szociális Telepet. Ha szakosztályunk így a magyar settlement-mozgalom úttörőjének, Erődi-Harrach Bélának, távozása miatt nem is valósíthatta meg a Főiskolai Telep tervét, a magyar settlement-mozgalom történetében mégis a mozgalom kiindulási pontját jelzi.[8]

A szakosztály meg nem valósult tervei közt szerepelt még egy népszerü szakkönyvtár kiadása, mely a népművelők vezérfonalául és segédeszközéül szolgált volna. Ezt a tervet az anyagi fedezet hiánya miatt kellett abbahagyni.

*

Szakosztályunk törekvése megalakulásától kezdve mind a jogi, mind a társadalmi kérdések tekintetében az időszerü problémák megoldására irányult. Így a szakosztály története tanulságos képet nyujt a háború előtti korszak tudományos érdeklődéséről. E korkép azonban sok tekintetben lesujtó megállapításokat is eredményezhet. Lesujtó az, hogy tudományos érdeklődésünket teljesen a külföldet foglalkoztató kérdések foglalták le. s ezek mellett csaknem teljesen figyelmen kívül hagytuk sajátos nemzeti feladatainkat. Szakosztályunk behatóan foglalkozott az ókori jogtörténelemmel, a papirológiával, nemkülönben az ipari munkásság szociális kérdéseivel, minthogy a nyugati jog- és társadalomtudomány érdeklődését ezek a kérdések foglalták le abban az időben, e mellett azonban elhanyagolt a mi szempontunkból oly kérdéseket, mint aminőket a nemzetiségi kérdés vagy az agrárszociális helyzet jelentett számunkra. Igazságtalanok lennénk azonban, ha e mulasztásokat csupán szakosztályunk rovására írnók. Ebben osztatlanul vétkes egész nemzetünk. Kulturális és gazdasági fejlődésünket a nyugat fejlődési irányvonalához szabtuk, amikor pedig különleges helyzetünk és viszonyaink sok tekintetben másirányu megoldást követeltek volna. Ma már szomorú tényként állapíthatjuk meg, hogy a háború előtti korszakban, sajnos, nem volt nemzetünknek egyetlen oly befolyásos vezetője sem, aki nemzeti létünk veszedelmeit felismerje, s a szükséges védőintézkedéseket megtegye. A liberálizmus elveinek hódoltunk s e bűvös légkörben sok oly alapvető kérdés megoldását mulasztottuk el, amely nemzeti megerősödésünket lett volna hívatva szolgálni. Ma már tisztán látjuk a mult könnyelműségeit és fájón kell viselnünk a következményeket.

Ahogy a háború szerencsétlen kimenetele egyaránt sujtotta nemzetünk minden egyes tagját, úgy intézményeinknek is meg kellett sínyleniök a háborúvesztést. Egyesületünk és szakosztályunk kultúrmunkájában már a háború vége felé fennakadások mutatkoztak, az uralomátvétel után pedig teljesen megbénult tevékenysége. Az E. M. E élete szoros összefüggésben állott az egyetemmel. Az egyetem átvételével azonban e kapcsolat megszakadt, ami nemcsak szellemi, de anyagi téren is érzékeny veszteséget idézett elő. Nagytudásu egyetemi tanáraink, akik az egyesület szellemi vezérei voltak, Magyarországra távoztak s pótolhatatlan űrt hagytak maguk

[8] Ifj. Erődi-Harrach Béla: A *magyar settlement-mozgalom eszméi*, 26 l.

után egyesületünk és szakosztályunk életében is. Az egyetem átvételével megszünt egyesületünk főjövedelme is, az egyetem használatára átengedett tárak bérleti díjának a folyósítása. Mindezek mellett különösen súlyosan érintette a jogi- és társadalomtudományi szakosztályt az, hogy széleskörü tevékenységének kifejtését főleg a kormány, valamint a városi és megyei törvényhatóságok áldozatkész támogatása tette lehetővé, melyet azonban az uralomváltozás után nem élvezhetett. A közhatalom átvétele tehát szakosztályunknak nemcsak szellemi, de anyagi létfeltételeit is gyökeresen megváltoztatla. Történetének új fejezetét a kisebbségi sorba süllyedt nemzet megpróbáltatásokkal terhes életküzdelme jellemzi.

III.

1918—1934.

Szakosztályunk irattárából a mozgalmas történelmi időkben nemcsak az uralomátvétel első éveinek, de a háboru utolsó évének az okmányai is elkallódtak. Irattárunkban az utóbbi korszakra vonatkozólag ma már csak az 1920. évtől kelt iratok találhatók meg. Hogy a közbeeső mozgalmas időszakban voltak-e választmányi ülések, ma már nem állapítható meg. Valószínü azonban, hogy az első időkben még tartottak üléseket. Erre vall, hogy az 1920. év elejéről származó egyik okmányban Szitás Jenő dr. szerepel a szakosztály titkáraként, viszont a román uralom előtt ezt a tisztet még Tóth György dr. töltötte be. Nyilvánvaló tehát, hogy Szitás megbizatását időközben nyerhette. De lehetséges az is, hogy Szitás Jenőt csak az elnökség kérte fel ideiglenesen a titkári teendők ellátására. A későbbi években az ostromállapot és a gyülekezési szabadság korlátozása gátolta szakosztályunkat a választmányi ülések megtartásában. Erre nézve érdekes okmányunk van. 1920. március hó 15-én Farkas Lajos elnök egy körözvényt bocsátott ki a választmány tagjaihoz, amelyben közli, hogy Szitás Jenő dr. szakosztályi titkárt az ország területéről kiutasították, s hogy a titkár távozása a szakosztály tevékenységét meg ne bénítsa, járuljanak hozzá a választmányi tagok ahhoz az elnöki előterjesztéshez, hogy a titkári teendőket a legközelebbi közgyülésen megtartandó választásig Vékás Lajos dr. törvényszéki bíró láthassa el. Ugyancsak a fentiekkel kapcsolatban hozza javaslatba az elnöki körözvény Tóth György dr. korábbi titkárnak ügyvezető alelnöki megbizatását. Mivel a körözvény előterjesztéséhez a választmányi tagok aláirásaikkal hozzájárultak, az okmány felzete szerint az „a választmányi ülésen hozott határozat erejével birt." Érdekes kép a háboru utáni első évek egyesületi életéből.

A szakosztály tevékenysége különben az 1920—21. években a hatóságok által lefoglalt Tüdőbeteg Gondozó Intézet helységeinek felszabadítására és az intézet működési engedélyének megszerzésére irányult, hasztalan eredménnyel.

1921. június hó 24-én a szakosztály érdemekben gazdag elnöke, aki a megalapítás első idejétől kezdve mindvégig lankadatlan kitartással

állt a szakosztály élén, elhunyt A Farkas Lajos halálával beállott hiány hosszú időn át fájdalmasan érezte szakosztályunk. Tetézte a veszteséget, hogy a szakosztály tevékeny ügyvezető alelnökének, Tóth György dr. táblabírónak is, nemsokára távoznia kellett az országból. A megindult repatriálások során elvesztettük Papp József dr. főispán, alelnököt is, valamint számtalan sokat a választmány és a szakosztály tagjaiból. Szakosztályunk így vezetőség nélkül maradt és tagjai sorában megritkulva teljesen széthullott. Az ittmaradt tagok közül, — mint Buday Árpád írja,[9] — igen sokan legtöbbször „az eddigitől merőben eltérő hivatást voltak kénytelenek vállalni". Az esküt nem tett bírák, ügyvédek és közigazgatási tisztviselők lemondtak régi életpályájukról és a gyakorlati téren igyekeztek mindennapi megélhetésüket biztosítani. Ilyen körülmények között nem is lehetett gondolni arra, hogy a szakosztály régi tudományos munkásságát folytathassa, Bénítólag hatott a szakosztály életére az egyesület jogi helyzete körül az 1924. évben megindult eljárás is. E lehangoló légkörben még a korábban működő bölcsészeti-, nyelv- és történelemtudományi szakosztály is felfüggesztette tevékenységét.[10]

Idővel enyhülni kezdett a légkör s új életkedv jelei mutatkoztak egyesületünkben is. Egyszer csak elérkezettnek látszott az idő a jog- és társadalomtudományi szakosztály újjáélesztésére. Sajnos, a hosszú évek során nagyon elnéptelenedett szakosztályunk Amikor Vékás Lajos dr., a szakosztály titkára és egyedüli őre, 1931. január hó 30-ra, szinte egy évtizedes szünet után, ismét összehívta a szakosztály választmányát, kitűnt, hogy a régi választmány tagjai közül mindössze csak hárman éltek már a város területén. A választmányi ülésen Vékás Lajoson kívül csupán Ujvárosi Miklós jelent meg a régi választmányból E szomorú választmányi ülés feladata az volt, hogy a szakosztály a közgyűlésének javaslatot tegyen a megüresedett elnöki és két alelnöki állás, valamint 21 választmányi tagsági hely betöltésére, nemkülönben a titkár személyére nézve.

A szakosztály közgyűlése ugyancsak a fenti napon folyt le 23 szakosztályi tag részvételével.[11] Miután a közgyűlés kegyelettel áldozott az elhunyt Farkas Lajos elnök és Gál Jenő alelnök emlékének, a beterjesztett választmányi javaslat alapján megválasztotta az új tisztikart és választmányt. Elnök lett Balogh Arthur dr. nyug. egyetemi tanár, szenátor, a nemzetközi viszonylatokban is ismert kisebbségi jogtudós. Alelnökökké választották Vékás Lajos dr. volt szakosztályi titkárt, a Minerva irodalmi és nyomdai vállalat vezérigazgatóját, és Tusa Gábor dr. ügyvédet, kisebbségi életünk

[9] Buday Árpád dr.: *Az E. M. E. utolsó öt éve.* Erdélyi Irodalmi Szemle, 1924 évf. 2. sz., 156. old.

[10] Kántor Lajos dr.: *Az E. M. E. története 1924-től napjainkig.* Erdélyi Múzeum, 1930. évf. 1—3. sz. 5. l.

[11] A szakosztály közgyűlésén jelen voltak: Vékás Lajos dr., Nagy Elek dr., Újvárosi Miklós, Mikó Lőrinc dr., Fritz László dr., Sulyok István dr., Schilling Dezső dr., Kiss Béla dr., Almási Samu dr., Bartha Ignác dr., Cseke Vince dr., Szöllössy János dr., Szeghő Imre dr., Torday József, Imre Lajos dr., Dobó Ferenc dr., Gabányi Imre dr., Bernád Ágoston dr., Kovács Kálmán, Somody István dr., Somody András dr., Mikó Imre dr. és Abrudbányay Géza dr. szakosztályi tagok.

kitűnő jogászát. A titkári tisztet Sulyok István dr. nyug. főszolgabíró, kamarai képviselő személyével töltötték be. Választmányi tagok lettek: Ferencz József dr, Újvárosi Miklós, Abrudbányay Géza dr., Ausch Jenő dr., Bartha Ignác dr., Bernád Ágoston dr., Cseke Vince dr., Dániel Elemér dr., Fritz László dr., Gyárfás Elemér dr., Mikó Lőrinc dr., Mikó Imre dr., Nagy László dr., Schilling Dezső dr., Szeghő Imre dr., Szöllössy János dr., Váradi Aurél dr., Dobó Ferenc dr., Paál Árpád dr., Nagy Elek dr. és Almássy Samu.

Eppen a szakosztály fennállásának 25-ik jubileumi évében így megtörtént a szakosztály újjászervezése. Szakosztályunkban ismét megindult az élet, természetesen sokkal szerényebb keretek között, mint a multban. Az újjáélesztett szakosztály tevékenysége kettős irányban nyilvánult meg: az egyesület által rendezett téli népszerü előadássorozatokban és a vándorgyűléseken való előadások tartásában. Az egyesület téli előadássorozataiban szakosztályunk újjászervezése előtt a szakosztály tagjai közül Balogh Arthur dr. és Sulyok István dr. tartottak előadást az 1929/30. évi ciklusban, a bölcsészeti-, nyelv- és történelemtudományi szakosztály műsorán. Balogh Arthur dr. előadása *A liberálizmusról*, Sulyok István dr. előadása *A demokráciáról* szólt.

Szakosztályunk újjászervezése után a jog- és társadalomtudományi szakosztály az Egyesület téli előadássorozatában a következő előadásokat tartotta:

1931—32.

Balogh Arthur dr.: *Kisebbségi kultúrautonómia.*
Újvárosi Miklós: *A tulajdonjogról.*
Bartha Ignác dr: *A tulajdonjog korlátozásáról.*
Szeghő Imre dr.: *A jog fejlődésének újabb irányai.*
Tusa Gábor dr.: *Forgács, aktuális jogi problémák.*
Ehrlich István dr.: *A részvényjog reformja.*
Sulyok István dr.: *A társadalmasításról.*

1932—33.

Balogh Arthur dr.: *A kisebbségek nemzetközi védelme és az állami jogok.*
Sulyok István dr.: *Kisebbségi szociálpolitika.*
Oberding József György dr.: *A mezőgazdasági hitelkérdés.*

1933—34.

Balogh Arthur dr.: *Nemzeti szellem a jogban.*
Petrovay Tibor: *A szövetkezetek társadalmi jelentősége.*
Küttel Lajos dr.: *A szociális fizikától az örökbirtokig* (vetítéssel).

Oberding József György dr.: *A korporativ állam.*
Sulyok István dr.: *A társadalmi fejlődés irányai.*

1934—35.

Küttel Lajos dr.: *Fajelmélet* (vetítéssel és zenei bemutatással).
Kedves András dr.: *A biztosítás társadalmi jelentősége.*
Oberding József György dr.: *A legrégibb magyar pénzintézet.*
Petrovay Tibor: *A szövetkezeti mozgalom lélektana.*

Az előadások mindenkor az unitárius kollégium dísztermében zajlottak le az esti órákban. Az eleinte szép számu hallgatóság érdeklődése, — amint a titkári jelentések megállapítják[12] — az utóbbi években mindinkább lanyhult. Az érdeklődés csökkenését összefüggésbe hozhatjuk a gazdasági válság okozta fásult közönnyel, nemkülönben az előadások engedélyezésének bizonytalanságával. Gyakran előfordult ugyanis, hogy a kitűzött előadások elmaradását a már megjelent közönség előtt kellett kihirdetni engedély hiányában. Így szakosztályunk részéről az 1934—35. évi ciklusban hirdetett utolsó két előadást a hatósági engedélyezés késedelme miatt szintén nem lehetett megtartani,

A téli előadássorozatok mérsékelt sikerével szemben annál nagyobb sikert könyvelhetnek el a vándorgyűlések. Egyesületünk által az 1930. évtől kezdve ismét megrendezett vándorgyűlések valósággal ünnepnapjai voltak az erdélyi tudományos életnek. Az előadások mindenütt előkelő és lelkes hallgatóság jelenlétében folytak. A vándorgyűlések valóban missziós feladatot töltenek be napjainkban az erdélyi magyar tudományos élet fenntartása terén.

Az egyesület vándorgyűlésein a következő előadásokkal szerepelt szakosztályunk:

Az 1931. évi nagyegyedi vándorgyűlésen:

Balogh Arthur dr.: *A kisebbségek nemzetközi védelme.*
Tusa Gábor dr.: *Bírói védelem sérelmes közigazgatási intézkedések ellen.*

Az 1932. évi nagybányai vándorgyűlésen:

Balogh Arthur dr,: *A kisebbségvédelmi eljárás a Nemzetek Szövetsége előtt.*
Oberding József György dr.: *Új gazdaságpolitika.*
Tusa Gábor dr.: *Újítások a zálogjog terén.*

[12] Erdélyi Múzeum 1930, 1931, 1932, 1933 és 1934. évfolyamai.

Az 1933. évi sepsiszentgyörgyi vándorgyűlésen:

Balogh Arthur dr.: *Nemzet és állam.*

Tusa Gábor dr.: *A romániai magyar egyházak és az állam közötti viszony.*

Az 1934. évi brassói vándorgyűlésen:

Oberding József György dr.: *A korporativ állam.*

Petrovay Tibor: *A szövetkezetek társadalmi jelentősége.*

Tusa Gábor dr.: *Gróf Mikó Imre, mint kisebbségi politikus.*

A vándorgyűlések előadásait a vándorgyűlésekről kiadott „*Emlékkönyvek*"-ben örökítette meg egyesületünk. Szakosztályunk tagjai részéről az Egyesület közlönyében, az *Erdélyi Múzeum*-ban a következő önálló dolgozatok jelentek meg:

Oberding József György dr.: *A mezőgazdasági hitelkérdés rendezésére irányuló törekvések a román törvényhozásban.* (L. 1932. évf. 7—12. sz.)

Ugyanattól: *A kolozsvári Gondoskodó Társaság.* (1934. évf. 1—6. sz.)

Szakosztályunk tevékenységének számbeli megvilágítására álljanak itt az alábbi összefoglaló adatok:

Szakülési előadásokat tartottunk 8 ciklusban, mégpedig az 1908—1909. évben 5, az 1909—1910. évben 8, az 1910—1911. évben 5, az 1911—1912. évben 9, az 1912—1913. évben 10, az 1913—1914. évben 8, az 1914—1915. évben 5 és az 1915—1916. évben 2 előadást, összesen 52 szakülési előadást.

Az egyesület által rendezett vándorgyüléseken 8 alkalommal vettünk részt, mégpedig 1907-ben 2, 1908-ban 1, 1910-ben 1, 1913-ban 1, 1931-ben 2, 1932-ben 3, 1933-ban 2 és 1934-ben 3, összesen 15 népszerű tudományos előadással.

Az általános jellegü népszerűsítő tudományos előadássorozatban 1914/15. évben 5, 1915/16-ban 6, 1929/30-ban 2, 1931/32-ben 7, 1932/33-ban 3, 1933/34-ben 5, 1934/35-ben 4 előadást, összesen 32 előadást tartott szakosztályunk.

Népművelő előadássorozatokat rendeztünk a munkások, iparosok és kereskedők, valamint a magántisztviselők részére. A munkások részére rendezett előadássorozatban 1907-ben 3, 1908-ban 16, 1909-ben 8, 1910-ben 11, 1911-ben 18, 1912-ben 22 és 1913-ban 13, összesen 91 előadást tartottunk. Az iparosok és kereskedők részére 1908-ban 17, 1909-ben 20, 1910-ben 12, és 1911-ben 6 előadást, összesen 55 előadást tartottunk. A magántisztviselők részére egy ciklusban 10 előadást tartottunk, azonkívül 3 ciklusban egy egész ciklust betöltő kereskedelmi tanfolyamot rendeztünk.

A szakosztályunk által rendezett összes előadások száma 255, valamint 3 kereskedelmi tanfolyam.

A szakosztály önálló kiadványainak a száma 8.

A Néphivatal és Tüdőbeteg Gondozó Intézet adatait azok tárgyalásánál részleteztük.

Meg kell emlékeznünk még arról a mozgalomról, amely szakosztályunk régi gyakorlati szociálpolitikai tevékenységének felélesztésére irányult. A mozgalom vezetőinek szeme előtt az Erődi-Harrach Béla által megrajzolt főiskolai szociális-telep képe lebegett. Azt akarták megvalósítani az eredeti elgondolásnak az adott viszonyokhoz megfelelő hozzáidomításával. A tervezett szociális-telep a Kajántó-úti munkásnegyedben lett volna felállítva, egyelőre egészen szerény keretek között. A szociális-telep céljaira egy 2—3 szobás helységből álló lakrész bérletét vették tervbe, amelyben ingyenes orvosi rendelő, népiroda, munkás-könyvtár és napközi otthon nyert volna elhelyezést. A mozgalom megindítói ezen intézmények felállítása mellett rendszeres népművelő előadássorozatok tartását is programmjukba vették. A telep tevékenysége azonban nemcsak az ipari munkásság, hanem a falusi nép szociális gondozására is kiterjeszkedett volna, természetesen meghatározott körzeten belül. A telep körzetébe mintegy tíz környékbeli falu tartozott volna, melyeket egy orvosból, jogászból és gazdászból álló tanulmányi csoport látogatott volna rendszeresen havonta egyszer. A tanulmányi csoport tevékenysége a rendszeres falukutató tanulmányok mellett kiterjeszkedett volna az Erdélyi Gazdasági Egylet és a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének a bevonásával népművelő, gazdasági és egészségügyi előadások tartására, kultúrnapok rendezésére, továbbá gazdasági, jogi és orvosi tanácsok nyujtására.

A fenti mozgalom Vita Sándor és e sorok írójának kezdeményezésére indult meg Sulyok István dr. szakosztályi titkár szellemi irányítása alatt. A főiskolai szociális-telep felállítására vonatkozó tervezetet 19 főiskolai hallgató, illetve nemrég végzett fiatal okleveles aláíró terjesztette a szakosztály elnöksége elé 1931. év júniusában.[13] A beadvány aláírói törekvésük alapgondolatát a következőkben jelölték meg: 1. Kiegyenlíteni azt az ellentétet, mely ma az intelligencia, valamint a munkásság és a falusi nép között áll fenn, ledönteni a mesterséges válaszfalakat, hogy egy új, szociálisabb és egészségesebb magyar társadalom alakulhasson ki; 2. a személyes érintkezés útján dolgozni a társadalmi szolidarítás erősítésén. A fiatal erdélyi magyar nemzedéknek a gyakorlati szociális munkába való bekapcsolásával annak biztosítása, hogy ezek megfelelő elhelyezkedéshez jutva, terjesztői legyenek a jövőben egy új, szociálisabb

[13] A beadvány aláírói: Balogh Zoltán joghallgató, Kelemen László orvostanhallgató, dr. Fazekas János ügyvédjelölt, Vargha Lajos joghallgató, Kraus Ottó gyógyszerész, dr. Keresztes Zsigmond ügyvédjelölt, Gyarmathy Árpád hitelszöv. igazgató, Biazini Sándor orvostanhallgató, Orbán Ede ker. akadémiai hallgató, Baczoni Géza a „Kolping" legényegylet dékánja, Botár Istvánné festőművész, Szűcs Elemér joghallgató, Balogh Lujzi ref. teológus, Botár István szobrászművész, dr. Kiss Erzsébet orvos, Gündisch Mihály orvostanhallgató, Fekete János, Vita Sándor banktisztviselő és dr. Oberding József György okl. közgazdász.

magyar társadalom kialakításának; 3. tanulságok szerzése, a falusi és munkás nép szociális, egészségügyi, kulturális és gazdasági életviszonyainak tudományos alapon való tanulmányozása.

A szakosztály elnöksége nagy megértéssel fogadta az aláírók beadványát s késznek nyilatkozott a szociális telep céljaira a szakosztály 5000 lej összegű évi átalányát, valamint a Tüdőbeteg Gondozó Intézet és Néphivatal még meglevő berendezését rendelkezésre bocsátani. Sulyok István dr. szakosztályi titkár lelkes közbenjárására pedig már oly adományok gyűltek össze társadalmi úton, hogy a szociális telep megszervezése valóra válhatott volna, ha az Egyesület közgyűlésén az orvostudományi szakosztály részéről egy felszólaló, tévesen ítélve meg a mozgalom célját, el nem gáncsolja. Igy e nagy lelkesedéssel indított mozgalom mint a multban, most sem érhette el célját. Történelmi kötelességet teljesítünk azonban, mikor a mozgalmat szakosztályunk történetének lapjain feljegyezzük, mert tanúbizonyságul szolgál az utókornak az erdélyi kisebbségi magyar nemzet legfiatalabb nemzedékének társadalmi kötelességtudásáról.

*

Szakosztályunk, az Egyesület 75. jubileumi évében, fennállásának 30. évfordulójához érkezett. Ha a szakosztály újjászervezése óta eltelt évek munkásságát a háboru előtti korszak munkaeredményével hasonlítjuk össze, nagy visszaesést állapíthatunk meg. Ez a visszaesés azonban nemcsak a jog- és társadalomtudományi szakosztályban következett be, de a többi szakosztályokban is, aminek okát életfeltételeink és életviszonyaink gyökeres megváltozásában találjuk meg. Szinte csoda, hogy ezekben a mostoha időkben, mikor a tudományok ápolásának mind az anyagi, mind pedig a lelki feltételei úgyszólván teljesen megszüntek, még ég az erdélyi magyar tudományos élet szövétneke és nem hunyt ki egészen.

„Ki talál ma itt a tudományos kutatáshoz és alkotáshoz alkalmat adó otiumot? — kérdi fájón Tavaszy Sándor[14]. — Ki az ma itt, aki *csak* problémája gondjával tudná fejét álomra hajtani s a megújult tudományos életkedv sovárgásával tudna reggel íróasztalához ülni? Ki az ma itt, aki legalább is órákat, nem is napokat tudna *csak* tudományos érdekei szolgálatába állítani?"

Életküzdelmünk napról-napra súlyosabbá válik és minden nap egyre kisebb kenyér jut ki nekünk. A növekvő anyagi gondok mellett a magyar sors reménytelensége üli meg a lelkeket, érthető tehát, hogy ebben a légkörben nem tud a tudományos élet fellendülni. Tudományos életünk hanyatlását különösen döntő súllyal befolyásolja az a körülmény, hogy a tudományos pályákon való elhelyezkedés lehetősége el van zárva

[14] Dr. Tavaszy Sándor: *Magyar tudományos törekvések Erdélyben* Az E. M. E. 1930. évi marosvásárhelyi vándorgyűlésének Emlékkönyve 33. l.

előlünk s így mindjobban fogy azoknak a száma, akik tudományos munkára vállalkoznak. Megnehezíti a tudományos munkálkodást még az is, hogy az egyetemi intézetek segítségét és támogatását nem vehetjük igénybe tudományos búvárkodásainkban, magyar tudományos intézetekkel pedig nem rendelkezünk. „Nekünk, akik az E. M. E. szakosztályi tudományos munkáiban dolgozunk, — írja Tavaszy Sándor[15], — le kell mondanunk az egyéni érvényesülés mindama lehetőségeiről, amelyek a boldogabb államalkotó népek tudós fiai előtt ragyognak. Mi csak nézhetünk önzetlenül, érdek nélkül, magára a tiszta tudás és igazság nagy *ügyére* és arra a szükségre, amelyet ennek az ügynek a szolgálatával gyógyíthatunk". E helyzet egyben elhatározó erővel szabja meg tudományos feladataink körét is. „Az *E. M. E. ma nem ápolhat más igényeket, csak olyanokat, melyek az erdélyi magyar nemzettársadalom szükségeinek megfelelnek.* Egyenesen bűnös és kárhozatos ma olyan igényeket ébresztgetni és táplálni, amelyek nem a mi közös sorsunk szükségeiből születnek."[16]

Szakosztályunk[17] megfogyatkozott erőivel is igyekezett megfelelni

[15] Dr. Tavaszy Sándor: *Tudományos feladataink, tekintettel az E. M. E. 75 éves multjára.* Erdélyi Múzeum, 1935. évf. 1—3. sz., 9. l.

[16] Dr. Tavaszy Sándor i. m., u. o.

[17] A szakosztály működésére vonatkozó titkári jelentések 1914. évig az Erdélyi Múzeum-Egyesület „Évkönyveiben" közöltettek. Az 1914—15. és 1915—16. évek titkári jelentései az E. M. E. Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának az „Évkönyvében" jelentek meg. Az ezután következő években a titkári jelentés nyomtatásban nem jelent meg egészen 1931 évig, a szakosztály működésének újrafelvétele idejéig. 1931-től a szakosztály működésére vonatkozó és az „Erdélyi Múzeum"-ban közzétett jelentést azonban a korábbi redeszertől eltérőleg, nem a szakosztályi titkár, hanem az egyesület titkára adja közre. Ezek a titkári jelentések az „Erdélyi Múzeum" 1930. évtől kezdődő folytatólagos évfolyamainak 1—3. számaiban jelentek meg.

Szakosztályunk működésének első történeti összefoglalását *ifj. Erődi Béla dr.* írta meg *„Visszapillantés a szakosztály működésére"* címen. A dolgozat a szakosztály működésének első öt évét ismerteti. Megjelent 1911-ben a Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály 1909—10. évi Évkönyvében.

Szakosztályunk második monografiája *Tóth György dr.*-tól származik, aki a szakosztály tíz éves történetét foglalja össze *„Visszapillantás az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztályának keletkezésére s fejlődésére fenállásának tizedik éve alkalmából"* c. dolgozatában. Megjelent a Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály 1913—14. évi Évkönyvében.

Feljegyzéseket tartalmaz szakosztályunk történetére nézve még *Budai Árpád dr.: „Az Erdélyi Múzeum Egyesület utolsó öt éve" (1919—23)* c. dolgozata, valamint *Kántor Lajos dr.: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története 1924-től napjainkig* (1930) c monográfiája. Budai Árpád dolgozata az „Erdélyi Irodalmi Szemle" 1924. évfolyamának 2. számában, Kántor Lajos dolgozata pedig az „Erdlyi Múzeum" 1930. évfolyamának 1—3. számában jelent meg.

azoknak a feladatoknak, melyeket a megváltozott viszonyok állítottak elénk. Előadásai nagy része a kisebbségi élet jogi, társadalmi és gazdasági kérdéseivel foglalkozott s e tekintetben a tudományos élet oly területére lépett, ahol az úttörők munkáját kell végeznie. Ehhez a munkához azonban a Körösi Csoma Sándor önmagáról lemondani tudása és a kitűzött célokért való fanatikus elszántsága szükséges. Talán a sivár erdélyi élet kitermel még ily lelkeket, s a sötét, csillagtalan erdélyi égbolt mélyén felragyog még egyszer a magyar géniusz csillaga, hogy a Bólyaiak lángelméjével ajándékozza meg a világot.

Dr. Oberding József György.